

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

"ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
1999- 2003
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ"

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΑΡΑΒΑ ΝΕΚΤΑΡΙΑ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΣΚΕΥΗ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ
ΜΑΡΤΙΟΣ 2002

Παλιός χάρτης της Κύπρου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Πρόλογοςσελ. 1
- Εισαγωγή.....σελ. 2

ΜΕΡΟΣ Α' – ΟΡΙΣΜΟΙ.

- 1.1. Εννοιολογική προσέγγιση του όρου Ανάπτυξη.....σελ. 4
- 1.2. Στρατηγικός Σχεδιασμός.....σελ. 6
- 1.3. Ορισμός Προγραμματισμού.....σελ. 7
- 1.3.1. Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα.....σελ. 8

ΜΕΡΟΣ Β' – ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.

- 2.1. Οικονομικός προγραμματισμός στην Κύπρο.....σελ. 10
- 2.2. Εξελίξεις μετά την τούρκικη εισβολή 1974-1993.....σελ. 12
- 2.3. Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1994-1998.....σελ. 13
- 2.4. Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003.....σελ. 15
- 2.5. Η εφαρμογή της μεθόδου DBFO στην λειτουργία έργων ανάπτυξης στην Κύπρο.....σελ. 16

ΜΕΡΟΣ Γ' – ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999- 2003.

3.1. Τα φυσικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά του νησιού.

- 3.1.1. Έκταση και Πληθυσμός.....σελ. 19
- 3.1.2. Κλίμα.....σελ. 22
- 3.1.3. Ιστορία της Κύπρου.....σελ. 23
- 3.1.4. Πολιτισμός.....σελ. 23

3.2. Πρωτογενής Τομέας.

- 3.2.1. Γεωργία.....σελ. 26
- 3.2.2. Κτηνοτροφία.....σελ. 28
- 3.2.3. Αλιεία.....σελ. 30
- 3.2.4. Χλωρίδα και Πανίδα.....σελ. 31
- 3.2.5. Τα δάση της Κύπρου.....σελ. 33
- 3.2.6. Υδατική Ανάπτυξη.....σελ. 35
- 3.2.7. Μεταλλεία- Λατομεία.....σελ. 37

3.3. Δευτερογενής Τομέας.

- 3.3.1. Μεταποίηση.....σελ. 40
- 3.3.2. Χειροτεχνία.....σελ. 42
- 3.3.3. Κατασκευές και Αγορά ακινήτων.....σελ. 43
- 3.3.4. Εξηλεκτρισμός – Ηλεκτρική ενέργεια.....σελ. 44

3.4. Τριτογενής Τομέας.

- 3.4.1. Εμπόριο.....σελ. 47
- 3.4.2. Τουριστική ανάπτυξησελ. 48

3.4.3. Μεταφορικές υποδομές

- 3.4.3.1. Οδική υποδομή.....σελ. 51
- 3.4.3.2. Λιμενική υποδομή.....σελ. 53
- 3.4.3.3. Αεροπορικές συγκοινωνίες.....σελ. 55

3.5. Κοινωνικές και άλλες υπηρεσίες.

- 3.5.1. Υγεία.....σελ. 57
 - 3.5.1.1. Υπηρεσίες κοινωνικής ευημερίας.....σελ.59
 - 3.5.1.2. Μέριμνα ατόμων με αναπηρία.....σελ. 60
- 3.5.2. Παιδεία.....σελ. 62

3.5.2.1. Ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα

- Πανεπιστήμιο Κύπρου.....σελ. 65
- Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο.....σελ. 67

Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο.....σελ.	68
Νοσηλευτική Σχολή.....σελ.	69
3.5.3. Απασχόληση.....σελ.	70
3.5.4. Παραγωγικότητα.....σελ.	72
3.5.5. Κατάρτιση.....σελ.	73
Θέση της Γυναίκας.....σελ.	74
3.5.6. Στέγαση.....σελ.	75
3.5.7. Κατανάλωση- Αποταμιεύσεις- Επενδύσεις.....σελ.	76
3.5.8. Πολιτική μικρομεσαίων επιχειρήσεων.....σελ.	78
3.5.9. Περιφερειακή πολιτική & Αγροτική ανάπτυξη...σελ.	79
3.5.10. Δημόσια διοίκηση και Τοπική διοίκηση.....σελ.	81
3.5.11. Ανέλιξη της Κύπρου σε Διεθνές κέντρο πληροφορικής.....σελ.	83

ΜΕΡΟΣ Δ' – ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.

4.1. Διαχρονική σχέση Κύπρου και Ευρωπαϊκής ένωσης....σελ.	85
4.2. Συμμετοχή της Κύπρου στα ευρωπαϊκά προγράμματα.σελ.	86
4.3. Δαπάνες εναρμόνισης.....σελ.	89

ΜΕΡΟΣ Ε' – ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999- 2003.

5.1. Χρηματοδότηση Στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης.....σελ.	91
---	----

ΜΕΡΟΣ ΣΤ' – ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.

6.1. Αξιολόγηση Στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης.....σελ.	94
6.2. Ανάλυση Swot.....σελ.	100

- Παράρτημα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Την πτυχιακή μου εργασία την ανέλαβα εδώ και ένα χρόνο περίπου, ο λόγος καθυστέρησης ήταν η μακρινή απόσταση για περισυλλογή στοιχείων. Τα στοιχεία και τα βιβλία στα οποία βασίστηκα τα συγκέντρωσα τον Αύγουστο του 2001, τον Σεπτέμβριο διάβασα όλη την βιβλιογραφία που είχα στα χέρια μου και τον Οκτώβριο άρχισα το γράψιμο, ολοκληρώνοντας την εργασία τον Μάρτιο του 2002.

Την εποπτεία της εργασίας αυτής ανέλαβε με μεγάλη χαρά η καθηγήτρια μου κυρία Μαραβά και την ευχαριστώ πολύ για την υπομονή, το ενδιαφέρον και τις εύστοχες παρατηρήσεις της. Πιστεύω ότι είχαμε μια πολύ καλή συνεργασία.

Το θέμα της εργασίας είναι το **Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης 1999- 2003 στην Κύπρο**. Βασικό ερέθισμα επιλογής του θέματος ήταν το ενδιαφέρον μου ως πολίτης της κυπριακής δημοκρατίας, ν' ασχοληθώ με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό μέσα από το Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης. Να εξετάσω εάν η Κύπρος με την αναπτυγμένη οικονομία που έχει ανταποκρίνεται και φροντίζει αναλόγως τα αναπτυξιακά έργα της προβλέποντας στην καλύτερη ευημερία των πολιτών της. Σκοπεύοντας μ' αυτό τον τρόπο ν' αυξήσει το ΑΕΠ της ενώ παράλληλα, να προνοεί στην αιεφόρο ανάπτυξη του νησιού και στην βιώσιμη ανάπτυξη των πολιτών της.

Ν' αναφέρουμε ότι υπάρχει έλλειψη στοιχείων σε ότι αφορά την μεθοδολογία και την ψήφιση των στρατηγικών σχεδίων ανάπτυξης. Από προσωπικής μου εμπειρίας γνωρίζω ότι τα Υπουργεία συντάσσουν κάθε χρόνο μια έκθεση, με τις δραστηριότητες και τα υπάρχοντα προβλήματα τους. Αυτά τα προβλήματα αντιμετωπίζονται με τις επιδιώξεις και τα μέτρα των στρατηγικών σχεδίων. Την υλοποίηση των έργων αναλαμβάνει το αρμόδιο Υπουργείο, Επαρχία και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η επιτυχία των έργων οφείλεται κυρίως στην εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στην διαδικασία αυτή.

Θεωρώ πολύ σημαντικό να γνωρίζει ο κάθε πολίτης τα προγράμματα και τα έργα που παρέχει το κράτος του, να είναι πάντα ενημερωμένος. Ας μην ξεχνάμε ότι ο μεγάλος Τσώρτσιλ έλεγε: « **Πες μου και δείξε μου να δω τι προγράμματα έχεις για τους συμπολίτες σου να σου πω τι επίπεδο πολιτισμού έχεις αναπτύξει!!!**»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αρχικά κάνω μια σύντομη ανάλυση των ορισμών ανάπτυξης, στρατηγικού σχεδιασμού, προγραμματισμού και καταλήγω στα τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα. Στην συνέχεια αναλύω τον οικονομικό προγραμματισμό στην Κύπρο, τις εξελίξεις της τούρκικης εισβολής (εκεί όπου αρχίζει η οικονομική άνθηση) και την σημερινή κατάσταση. Μέχρι στιγμής υπάρχουν μόνο 2 στρατηγικά σχέδια ανάπτυξης, το πρώτο διάρκεσε από το 1994-1998, όπου έχουμε τα αποιελέσματα του και το δεύτερο βρίσκεται σε εφαρμογή 1999- 2003, όπου έχουμε μόνο τις επιδιώξεις του. Ακολουθεί περιγραφή της μεθόδου « Σχεδιασμού, κατασκευής, χρηματοδότησης και λειτουργίας έργων» από τον ιδιωτικό τομέα.

Στα επόμενα κεφάλαια παρουσιάζεται το στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης, με τα προβλήματα, τις επιδιώξεις και τα αναπτυξιακά μέτρα των επιμέρους τομείς της οικονομίας. Αναφέρω συγκεντρωτικά στον πιο κάτω πίνακα τα κυριότερα έργα στους σημαντικότερους τομείς:

ΤΟΜΕΙΣ	ΕΡΓΑ	ΔΑΠΑΝΕΣ (των συνολικών δαπανών)
Παιδείας	Η υλοποίηση του γενικού χωροταξικού σχεδίου για την ανάπτυξη της Πανεπιστημιούπολης και η υλοποίηση του σχεδίου δράσης για αναβάθμιση του εκπαιδευτικού μας συστήματος σύμφωνα με τις σχετικές εισηγήσεις της UNESCO.	10,4%
Υγείας	Η ανέγερση του νέου γενικού νοσοκομείου Λευκωσίας και του νοσοκομείου Αμμοχώστου.	4,3%
Πολεοδομίας & Χωροταξίας	Θα δοθεί έμφαση στα στεγαστικά προγράμματα για τους πρόσφυγες, στα πολεοδομικά σχέδια και στην ανέγερση διαφόρων δημοσίων κτιρίων.	20,1%
Ευρύς γεωργικός τομέας- Υδατική ανάπτυξη	Η συμπλήρωση των έργων Νότιου Αγωγού, η συνέχιση των υδατικών έργων Διαρίζου-Έζουσας και ύδρευση της ευρύτερης περιοχής Πάφου, το αρδευτικό έργο Κοιλάδας Χρυσοχούς και τα μείζονα υδατικά έργα της δυτικής Μεσαορίας. Καθώς και η επαναχρησιμοποίηση λυμάτων από τα διάφορα αποχετευτικά συστήματα	15%- 38%
Μεταφορών & Επικοινωνιών - Οδικά δίκτυα & Αερολιμένες	Η ολοκλήρωση των δρόμων Λεμεσού-Πάφου, Δεκέλειας-Αμμοχώστου, ο παρακαμπτήριος Λάρνακας κ.α. Καθώς και οι εργασίες για τα νέα κτίρια των διεθνών αερολιμένων Λάρνακας και Πάφου.	15%- 92,5%

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην προώθηση της περιφερειακής-αγροτικής ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος. Σημειώνεται ότι ορισμένα αναπτυξιακά έργα του δημόσιου τομέα προορίζονται να εκτελεσθούν με την μέθοδο DBFO από τον ιδιωτικό τομέα και επομένως δεν περιλαμβάνονται στις πιο πάνω δαπάνες.

Μετά από την ανάλυση του στρατηγικού σχεδίου , περιγράφεται η σχέση της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή ένωση, τα προενταξιακά προγράμματα στα οποία ήδη συμμετέχει η Κύπρος αλλά και οι δαπάνες εναρμόνισης.

Με την ολοκλήρωση της εργασίας αναφέρομαι στην χρηματοδότηση του σχεδίου και στην δική μου κριτική αξιολόγηση που συνοδεύεται από την ανάλυση Swot. Αυτό που ουσιαστικά εξετάζω στην εργασία μου είναι εάν τα προβλήματα που παρουσιάζονται στους διάφορους τομείς αντιμετωπίζονται στο Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης και με πιο τρόπο.

Τελειώνοντας, ελπίζω αυτή η εργασία να βοηθήσει στο μέλλον τόσο τους σπουδαστές όσο και τους καθηγητές να κατανοήσουν πώς λειτουργεί ο κρατικός σχεδιασμός στην Κύπρο και ν' αποτελέσει ένα χρήσιμο εγχειρίδιο για τους αναγνώστες του.

ΜΕΡΟΣ Α' – ΟΡΙΣΜΟΙ.

Γενικά:

Αρχικά θ' αναφερθούμε στην ανάλυση των ορισμών Ανάπτυξης, θα συνεχίσουμε με τον Στρατηγικό Σχεδιασμό και θα καταλήξουμε στον Προγραμματισμό και στα Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα.

1.1. Εννοιολογική προσέγγιση του όρου Ανάπτυξης.

Δικαίως όλοι οι λαοί έχουν δικαίωμα στην ανάπτυξη αλλά βέβαια θα ήταν παράλογο να μιλάμε για ανάπτυξη που αφορά ένα σημαντικό ποσοστό ανθρώπων που ζει καθημερινά στην φτώχεια και στην εξαθλίωση. Η διατροφή τους είναι ανεπαρκής με αποτέλεσμα να γίνονται θύματα ασθενειών και η οικονομική τους ζωή είναι πρωτόγονη έως στάσιμη. Η διαδικασία της ανάπτυξης αφορά πλέον μόνο τις αναπτυγμένες χώρες και οδηγούμαστε για ακόμη μια φορά στο συμπέρασμα ότι συμβάλλουμε ώστε *« οι πλούσιοι να γίνονται πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι »*

Υπάρχουν διάφορες απόψεις για τον ορισμό της ανάπτυξης. Σύμφωνα με τους Oberle, Stowers και Dardy (1974, σελ.61-71), η ανάπτυξη ορίζεται ως: **«... μια διαδικασία στην οποία ένας όλο και μεγαλύτερος αριθμός ατόμων μιας δεδομένης περιοχής ή περιβάλλοντος παίρνει και υλοποιεί κοινωνικά υπεύθυνες αποφάσεις, η πιθανή συνέπεια των οποίων είναι η καλύτερευση των συνθηκών ζωής μερικών ατόμων χωρίς να χειροτερεύουν οι συνθήκες ζωής άλλων»**. Σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό τονίζεται ότι στην διαδικασία αυτή πρέπει να λαμβάνουν μέρος όλο και περισσότερα άτομα με σκοπό την καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσης χωρίς να δημιουργούν οποιοδήποτε πρόβλημα σε άλλες περιοχές, δήμους, επαρχίες, χώρες.

Παράλληλα ο καθηγητής Ακίηη (1978, σελ.186) τονίζει ότι: **« Η ανάπτυξη υποδηλώνει αλλαγή. Εάν δεν υπάρχει αλλαγή δεν υπάρχει ανάπτυξη...Κάθε είδους αλλαγή δεν είναι αναγκαστικά και ανάπτυξη. Η ανάπτυξη μπορεί να οριστεί ως εκείνες οι αλλαγές που χαρακτηρίζονται ως επιθυμητές εκ μέρους της συγκεκριμένης ομάδας ατόμων που υφίσταται την αλλαγή.»** Όταν μιλάει κάποιος για ανάπτυξη, έχει συνήθως στο νου του μια σειρά μεταβολών που γίνονται σύμφωνα μ' ένα πρότυπο. Αυτή είναι η διαφορά της ανάπτυξης από την απλή μεταβολή. Στην ανάπτυξη κυριαρχεί η ιδέα του απλού σχεδιασμού και του λεπτομερέστερου προγραμματισμού που δεν αφήνουν τα πράγματα στην τύχη τους αλλά αποβλέπουν και τα κατευθύνουν προς ορισμένους σκοπούς. Το αναπτυξιακό πρότυπο δεν πρέπει να είναι μια τυφλή απομίμηση ξένων επιτευγμάτων ή ιδέες οποιασδήποτε ηγεσίας αλλά πρέπει να βασίζεται σε πραγματικούς συντελεστές και στις ανάγκες της κάθε περιοχής. Δεν πρέπει να ταυτίσουμε την ανάπτυξη μόνο με τις οικονομικές και τις τεχνικο-οικονομικές μεταβολές, η έννοια της αναπτύξεως είναι περισσότερο ποιοτική και όχι ποσοτική. Γι' αυτόν τον λόγο η ανάπτυξη χωρίζεται σε πολλές κατηγορίες: οικονομική, βιομηχανική, κοινοτική, γεωργική, αγροτική, κοινωνική, περιφερειακή, πολιτιστική κλπ.

Επιπλέον η εμφάνιση τοπικών μοντέλων ανάπτυξης συνδέεται με την προσπάθεια υπέρβασης των εθνικών συνόρων. Δεν μπορεί να παράγει κανείς παγκόσμια, ακόμα και οι πολυεθνικές εταιρίες είναι υποχρεωμένες ν'αναπτύξουν δεσμούς σε τοπικό επίπεδο. Η παγκοσμιοποίηση εκφράζει ουσιαστικά μια μεταστροφή κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών διαδικασιών από εθνικό σε παγκόσμιο επίπεδο. Ενώ παράλληλα χαρακτηρίζεται από την αύξηση των υπηρεσιών και του διεθνούς ανταγωνισμού που αποτελούν ταυτόχρονα ευκαιρίες και απειλές για τις αστικές περιοχές. Οι πόλεις μπορούν ν' αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες και τις δυνατότητες που προσφέρει η παγκοσμιοποίηση όπως αποδεικνύεται από την ανάπτυξη τομέων που βασιζονται στα αστικά κέντρα π.χ. μεταφορές, επικοινωνίες, εμπόριο. Με αποτέλεσμα τη δυνατότητα δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και την βελτίωση στην ποιότητα ζωής.

Καταλήγοντας στην **κοινοτική ανάπτυξη** θα λέγαμε ότι υφίσταται όταν μια κοινότητα που σύμφωνα με τις ανάγκες των κατοίκων της, παίρνει κάποιες συλλογικές αποφάσεις, με απώτερο σκοπό να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης της δηλαδή ν' αλλάξει την οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική, περιβαλλοντική κατάσταση της. Για να επιτευχθεί όμως ο σκοπός αυτός είναι απαραίτητη η μέγιστη δυνατή συμμετοχή των κατοίκων απ' τον σχεδιασμό ενός τοπικού προγράμματος μέχρι την υλοποίηση του. Ενώ παράλληλα μπορεί να ενισχύεται κυρίως υλικά από κάποιους άλλους φορείς.

Υπάρχει σύνδεση μεταξύ της κοινοτικής και της ενδογενούς ανάπτυξης, με τον όρο **ενδογενής ανάπτυξη** εννοούμε την διαδικασία ανάπτυξης ενός συγκεκριμένου συνόλου που αποφασίζει με δική του πρωτοβουλία να χρησιμοποιήσει τους ίδιους πόρους του (ανθρώπινο δυναμικό, κεφάλαιο, φυσικούς πόρους) αδιαφορώντας για τους εξωτερικούς παράγοντες ή κινδύνους που υπάρχουν. Με λίγα λόγια στηρίζεται στις δικές του τοπικές δυνάμεις.

Ορισμένες φορές όμως η τοπική ανάπτυξη μπορεί να καταλήξει και σε αρνητικά αποτελέσματα. Για παράδειγμα όπως υποστηρίζεται στην θεωρία του *Gunnar Myrdal* (1957) οι οικονομικές δυνάμεις της αγοράς τείνουν ν' αυξήσουν τις περιφερειακές ανισότητες. Δηλαδή σύμφωνα με την « **Σωρευτική Αιτιότητα**» παρατηρείται ότι η οικονομική ανάπτυξη σ' ορισμένες περιοχές λόγω της ύπαρξης φυσικών ή επίκτητων χαρακτηριστικών (όπως οικονομική, πολιτική και κοινωνική υποδομή), δημιουργούν θετικά πλεονεκτήματα, θετικές αλλαγές και αντίθετα. Με αποτέλεσμα οι πόλεις (μητροπόλεις) που έχουν ανάπτυξη, ν' αναπτύσσονται όλο και περισσότερο. Ενώ σύμφωνα με την διαδικασία « **Χωροταξικής Αλληλεξάρτησης**» υπάρχει συσχέτιση μεταξύ κέντρου και περιφέρειας, η οποία άλλοτε θα είναι θετική και άλλοτε αρνητική. Για παράδειγμα συσσωρεύεται πλούτος σε μια περιοχή, υπάρχει ανάπτυξη και γίνεται συνεχώς ένας φαύλος κύκλος και αντίστροφα εάν υπάρχει μια επιδημία ασθενειών σε μια περιοχή τότε δημιουργείται υπανάπτυξη η οποία ακολουθείται από αρνητικές συνέπειες. Καταλήγουμε λοιπόν ότι στην προσπάθεια μας ν' αναπτύξουμε τις περιθωριοποιημένες περιφέρειες επιδεινώνουμε το πρόβλημα και ενισχύουμε τις μητροπόλεις.

Ως λύση του προαναφερθέντος προβλήματος είναι η απεξάρτηση του κέντρου - περιφέρειας και η **ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας**. Λέγοντας ευαισθητοποίηση δεν εννοούμε απλό ενδιαφέρον των πολιτών για τα κοινά αλλά ενεργή συμμετοχή για την επίλυση των προβλημάτων. Με τοπικές πρωτοβουλίες μπορεί να εξασφαλιστεί η αειφόρος βιώσιμη ανάπτυξη. Δεν χρειάζεται πλέον να υπάρχουν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας περιοχής για ν' αναδειχθεί αλλά χρειάζεται να υπάρχουν ποιοτικά χαρακτηριστικά της ανθρώπινης προσωπικότητας για να δώσουν το στίγμα τους και να ξεχωρίσουν μέσα στον χώρο. Τώρα που όλα δείχνουν ότι η πολιτεία έχει εγκαταλείψει τις απομονωμένες μειονεκτικές περιοχές, πρέπει να τους υπενθυμίσουμε ότι εξακολουθούν να υπάρχουν κι αυτές οι περιοχές και μπορούν εξίσου ν' αποδώσουν και να προσφέρουν, απλά χρειάζονται περισσότερη στήριξη. Εάν οι κάτοικοι μιας μειονεκτικής περιοχής τολμήσουν να συνεργαστούν και ν' αναλάβουν πρωτοβουλίες για την ανάδειξη και αξιοποίηση του τόπου τους, τότε σύμφωνα με την « Αιτιώδης Σωρευτικότητα » θα υπάρξει συγκέντρωση πληθυσμού, συσσώρευση πόρων και το πρόβλημα θα εξαλειφθεί. Θα πρέπει πρώτα να κάνουμε κάτι οι ίδιοι ώστε να βελτιώσουμε την περιοχή μας, την πόλη και την περιφέρεια μας για να μπορέσουν κάποιοι έπειτα να μας εμπιστευτούν και να επενδύσουν σε μας.

(Κωστής Χατζημυχάλης Π:1992, Λεωνίδας Α. Παπακωνσταντινίδης Π:1998)

1.2. Στρατηγικός Σχεδιασμός

Στις μέρες μας όπου παρατηρείται ένταση των περιβαλλοντικών προβλημάτων και αδυναμία στους μηχανισμούς αγοράς, βρίσκεται πάλι στην επικαιρότητα ο σχεδιασμός για την επίλυση κάποιων προβλημάτων. Ο στρατηγικός σχεδιασμός στην αρχή εφαρμόστηκε για τις επιχειρήσεις που βρίσκονταν σ' ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον για να μπορέσουν να επιβιώσουν και ν' αντεπεξέλθουν με βάση τις ραγδαίες εξωτερικές αλλαγές. Σ' αυτή την κατάσταση βρίσκονται τώρα οι σημερινά κράτη γι' αυτό και η εφαρμογή του στρατηγικού σχεδιασμού και σ' αυτόν τον τομέα κρίθηκε απαραίτητη. Οι περιφέρειες βιώνουν σ' ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, θέτοντας τους στόχους τους, οργανώνονται καλύτερα και επιτυγχάνουν πιο εύκολα τον σκοπό τους.

Κατ' αρχήν να διευκρινίσουμε ότι λέγοντας σχεδιασμό εννοούμε την παρέμβαση στα υλικά στοιχεία του χώρου (που χωρίζονται σε τεχνητά και φυσικής προέλευσης). Ενώ ο στρατηγικός θεωρείται ο προγραμματισμός δυναμικών στοιχείων του χώρου. Στην πράξη υλοποιείται με την εκπόνηση μελετών για συγκεκριμένες περιοχές και με γενικά θεσμικά πλαίσια δεσμευτικού χαρακτήρα.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός στηρίζεται σε 4 βασικές αρχές:

⇒ Στον καθορισμό των στόχων.

Θα πρέπει να γίνεται αντικειμενική επιλογή και ιεράρχηση των στόχων με βάση τα προηγούμενα αποτελέσματα.

⇒ Στην προσαρμογή των τάσεων του περιβάλλοντος.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός για να λειτουργήσει πρέπει να είναι ρεαλιστικός λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική, κοινωνική και φυσική πραγματικότητα.

- ⇒ Στην ορθολογική κατανομή και αξιοποίηση των πόρων που βρίσκονται σε ανεπάρκεια.
- ⇒ Στον έλεγχο του εσωτερικού συστήματος οργάνωσης.

Όπως κάθε σχέδιο χρειάζεται τον έλεγχο, την επίβλεψη και τις διορθώσεις για να καταλήξει στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

Τα στάδια που ακολουθούνται για την υλοποίηση του στρατηγικού σχεδιασμού βασίζονται στις αρχές που έχουμε προαναφέρει, αναλυτικά:

Στάδιο 1° – Ο καθορισμός των στόχων.

Στάδιο 2° – Γίνεται όσο το δυνατό καλύτερη εξειδίκευση των στόχων και επιλογή στρατηγικών προγραμμάτων.

Στάδιο 3° – Η κατάρτιση επιχειρησιακών προγραμμάτων και προϋπολογισμός του οικονομικού κόστους.

Στάδιο 4° - Η υλοποίηση και ο έλεγχος του σχεδιασμού.

(Σπαλάνης Γιάννης, Π:1996)

1.3. Ορισμός Προγραμματισμού.

Προγραμματισμός ορίζεται ως η οποιαδήποτε προσπάθεια, ρύθμισης της πορείας των γεγονότων στο σύνολο μιας γεωγραφικής περιοχής. Πρέπει να υπάρχει μια γενική εικόνα της κατάστασης της περιοχής από τους αρμόδιους φορείς (κυβέρνηση, περιφερειακές αρχές, τοπική αυτοδιοίκηση). Προκειμένου να καθοριστούν οι κατάλληλοι μέθοδοι για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων. Στην συνέχεια τα προγράμματα χωρίζονται αναλόγως σε διάφορους τομείς όπως οικονομία, κοινωνική ευημερία, περιβάλλον, υλική υποδομή κτλ.

Ο προγραμματισμός χωρίζεται σε 3 επίπεδα ανάλογα με την λήψη των αποφάσεων:

- ⇒ Το **Κεντρικό** ή «**εκ των άνω**» όπου οι κατευθύνσεις δίνονται από τα Υπουργεία, τις Κεντρικές Τράπεζες και τους φορείς ΝΠΔΔ σε ρόλο επιτελικό και εκτελεστικό.
- ⇒ Το **Περιφερειακό** όπου οι Περιφέρειες λειτουργούν σε ρόλο προγραμματισμού και οι Επαρχίες λειτουργούν σε ρόλο εποπτικό και εκτελεστικό.
- ⇒ Το **Τοπικό** ή «**εκ των κάτω**» όπου η Τοπική Αυτοδιοίκηση λειτουργεί σε ρόλο σχεδιασμού και εφαρμογής.

Βασική προϋπόθεση της πραγματοποίησης ενός σωστού προγραμματισμού είναι:

- Η γνώση της υπάρχουσας κατάστασης μιας περιοχής, που θα βασίζεται σε πραγματικά δεδομένα.
- Οι επιδιωκόμενοι στόχοι δηλαδή ποιος είναι ο στόχος μας σ' αυτό τον προγραμματισμό, τι θέλουμε να επιτύχουμε.
- Τα κατάλληλα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη των στόχων, ποιοι φορείς θα βοηθήσουν και με ποιο τρόπο.

Αρχικά, υπήρχε ο φυσικός προγραμματισμός και σταδιακά εμπλουτίστηκε με στατιστικές - μαθηματικές επεξεργασίες. Υπήρχαν τα πρώτα σχέδια πόλεων που στόχευαν στην διεύθυνση του φυσικού περιβάλλοντος, έπειτα δημιουργήθηκαν τα προγράμματα κατοικίας, υγείας, εκπαίδευσης, τα οποία στόχευαν στην ανάπτυξη κοινωνικής πρόνοιας και ευημερίας. Σήμερα έχουμε τα προγράμματα ανάπτυξης

πόλης που στοχεύουν στον τεχνικό ορθολογισμό και στην οικονομική αποδοτικότητα.

1.3.1. Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα.

Το **τοπικό αναπτυξιακό πρόγραμμα** αφορά τον προγραμματισμό, συντονισμό των ενεργειών, σε κάποιο δήμο ή κοινότητα. Με σκοπό την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη υλοποίηση τους. Ο προγραμματισμός περιλαμβάνει υποθέσεις, προβλέψεις και βασικές κατευθύνσεις. Το ΤΑΠ μπορεί να μας δώσει την μελλοντική εικόνα ενός δήμου . Άρα ο προγραμματισμός πρέπει να είναι ολοκληρωμένος και όσο το δυνατό γίνεται πληρέστερος. Μπορεί να χωριστεί σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Εξ αρχής θα πρέπει να γίνουν σωστές προβλέψεις και οι επισημάνσεις των πραγματικών προβλημάτων καθώς και οι ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής για τον σκοπό αυτό κρίνεται αναγκαία η συμμετοχή των δημοτών. Η οποία για τον σχεδιασμό ενός ΤΑΠ θεωρείται απαραίτητη γιατί οι δημότες γνωρίζουν όσο κανείς , όχι μόνο τα προβλήματα τους αλλά και τους εκμεταλλεύσιμους πόρους τους. Η συμμετοχή τους θεωρείται ο θετικότερος σύμβουλος.

Στο πιο πάνω σχεδιάγραμμα χωρίζεται η συμμετοχή των φορέων στα αναπτυξιακά προγράμματα με βάση το άρθρο του Η. Σιδηρόπουλου.

Τα βασικά στοιχεία ενός ΤΑΠ είναι:

- **Στάδιο 1.** *Η συλλογή και ανάλυση των στοιχείων.*

Σ' αυτό το στάδιο απαιτούνται οι προσωπικές γνώσεις και εμπειρίες των κατοίκων της περιοχής, ενώ σημαντική είναι και η συμβολή των Δημοτικών Συμβούλων.

- **Στάδιο 2.** *Ο καθορισμός των σκοπών και των στόχων.*

Λέγοντας σκοπούς εννοούμε τις επιθυμίες των κατοίκων με την κατάλληλη τεχνική επεξεργασία και ποσοτική ανάλυση. Ενώ στόχοι είναι τα κριτήρια εφαρμογής ενός ΤΑΠ που πρέπει να πραγματοποιηθούν σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

- **Στάδιο 3.** *Η σύγκριση και επιλογή της καλύτερης στρατηγικής.*

Σ' αυτό το στάδιο χρειάζεται η χρήση τεχνικών ποσοτικής ανάλυσης. Με βάση τα δημογραφικά, θεσμικά, φυσικά, κεφαλαιουχικά και άλλα στοιχεία. Σε περίπτωση που ένας δήμος παίρνει αποφάσεις χωρίς να λαμβάνει υπόψη του τις κλιματικές συνθήκες, δεν θα καταφέρει να γλιτώσει από μεγάλες ζημιές.

- **Στάδιο 4.** *Το στάδιο της υλοποίησης.*

Πρέπει να είναι ξεκάθαροι οι σκοποί και οι στόχοι, να συσχετίζονται με τις διάφορες μελέτες, επίσης πρέπει να είναι προσδιορισμένος ο χρόνος έναρξης και λήξης του προγράμματος. Γενικά πρέπει ν' αναφέρεται τι, πότε, πώς και από ποιους πρέπει να γίνει κάθε μελέτη.

- **Στάδιο 5.** *Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του ΤΑΠ.*

Εξετάζεται η αποτελεσματικότητα επίτευξης των στόχων και η εικόνα του δήμου πριν και μετά την εφαρμογή του ΤΑΠ.

(Επαμεινώνδας Ε. Πανάς Π: 1995, Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης Π: 1992)

ΜΕΡΟΣ Β' – Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.

Γενικά:

Σ' αυτό το σημείο θα παρουσιάσουμε τον οικονομικό προγραμματισμό στην Κύπρο. Την μέχρι τώρα πορεία της κυπριακής οικονομίας, από τα αποτελέσματα της τούρκικης εισβολής (εκεί όπου αρχίζει ν' ανθίζει η ανάπτυξη) μέχρι σήμερα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα αποτελέσματα του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης 1994- 1998 και στις επιδιώξεις του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης 1999- 2003, που θα εξετάσουμε αναλυτικότερα στα επόμενα κεφάλαια. Επιπλέον γίνεται αναφορά στην μέθοδο DBFO, όπου διαπιστώνουμε την συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στα έργα ανάπτυξης.

Διευκρινίζουμε ότι υπάρχει έλλειψη στοιχείων σ' ότι αφορά την μεθοδολογία και την ψήφηση των Στρατηγικών Σχεδίων Ανάπτυξης.

2.1. Οικονομικός Προγραμματισμός στην Κύπρο.

Σήμερα στην Κύπρο εφαρμόζεται ένα μεικτό σύστημα «**ελεύθερης οικονομίας**». Το οποίο στηρίζεται κυρίως στον ιδιωτικό τομέα, ενώ το κράτος παρέχει τις κατάλληλες συνθήκες για την διατήρηση συνθηκών μακροοικονομικής σταθερότητας και ευνοϊκού επιχειρησιακού κλίματος, στην αποτελεσματική λειτουργία υγιούς ανταγωνισμού, στη δημιουργία σύγχρονης οικονομικής και κοινωνικής υποδομής καθώς και στην διασφάλιση κοινωνικής συνοχής και ειρήνης. Ως επακόλουθο της ενέργειας αυτής είναι η ρύθμιση του μηχανισμού αγοράς, μα βάση τις σύγχρονες αντιλήψεις το κράτος παρεμβαίνει για να ρυθμίσει και να διασφαλίσει την αποτελεσματική λειτουργία του μηχανισμού της αγοράς και των συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού, προωθώντας την ελευθεροποίηση των αγορών σε όλα τα πεδία. Εκτός από το ρυθμιστικό του ρόλο μέσα από τον στρατηγικό προγραμματισμό θέτει τις βάσεις για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση των κοινωνικο-οικονομικών προτεραιοτήτων, ενώ ταυτόχρονα κατοχυρώνει τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Ο ρόλος που διαδραματίζει το κράτος αντικατοπτρίζεται στην επεξεργασία και υλοποίηση των Στρατηγικών Σχεδίων Ανάπτυξης.

Η εκτέλεση των αναπτυξιακών έργων ανατίθεται στους επάρχους, οι οποίοι από το 2001 ορίζονται ως ελέγχοντες λειτουργοί για αρκετά κονδύλια αναπτυξιακών δαπανών , σε συνεργασία πάντοτε με τα αρμόδια υπουργεία. Το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων πρόσφατα θα κωδικοποιήσει και θα θεσμοθετήσει τις διαδικασίες και τα θέματα συντονισμού όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών (κρατικών υπηρεσιών, ημικρατικών οργανισμών, τοπικών αρχών) όσον αφορά τον σχεδιασμό και την εκτέλεση μεγάλων αναπτυξιακών έργων.

Η διαδικασία που ακολουθείται στα πλαίσια του στρατηγικού προγραμματισμού στην Κύπρο χωρίζεται στις ακόλουθες φάσεις:

- **Πρώτη φάση:**

Στην φάση αυτή εξετάζεται η υφιστάμενη κατάσταση και γίνεται ανάλυση SWOT (Strengths/ Weaknesses/ Opportunities/ Threats). Δηλαδή γίνεται διάγνωση της επικρατούσας κατάστασης, αναλύονται τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, οι περιοριστικοί παράγοντες, τα προβλήματα καθώς και το εξωτερικό της περιβάλλον.

- **Δεύτερη φάση:**

Καθορίζονται σε πολιτικό επίπεδο, οι γενικές στρατηγικές κατευθύνσεις, οι βασικότερες επιδιώξεις και οι κυριότεροι μακροοικονομικοί στόχοι, αναφορικά με την ανάπτυξη και τη σταθερότητα της οικονομίας.

• **Τρίτη φάση:**

Με βάση τα πιο πάνω, τα αρμόδια υπουργεία (π.χ. εάν προκύψει κάποιο πρόγραμμα σε θέμα υγείας, τότε αρμόδιο είναι το Υπουργείο Υγείας), υπηρεσίες, ημικρατικοί οργανισμοί, τοπικές αρχές επεξεργάζονται προσχέδια προγραμμάτων, τα οποία οριστικοποιούνται μετά από αξιολόγηση από το Γραφείο Προγραμματισμού και σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους.

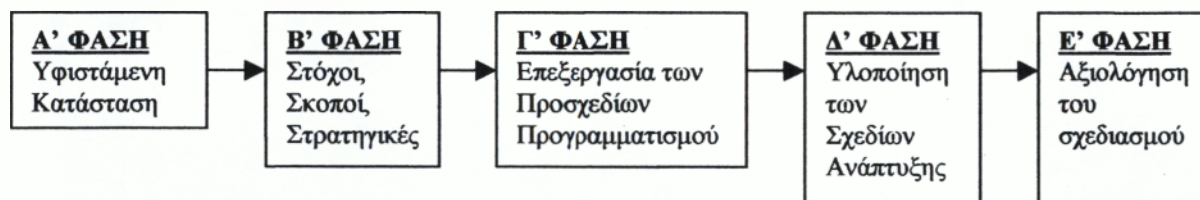
• **Τέταρτη φάση:**

Η υλοποίηση των Σχεδίων Ανάπτυξης αποτελεί αρμοδιότητα των υπουργείων, ημικρατικών οργανισμών, υπηρεσιών, τοπικών αρχών, υπό την εποπτεία του Γραφείου Προγραμματισμού.

• **Πέμπτη φάση:**

Στο τελικό στάδιο γίνεται αξιολόγηση της εφαρμογής του Σχεδίου από το Γραφείο Προγραμματισμού, σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς (υπουργεία, τοπικές αρχές, υπηρεσίες, ημικρατικούς οργανισμούς).

Διάγραμμα 1

Ο θεσμός του στρατηγικού προγραμματισμού στην Κύπρο προβλέπεται να ενδυναμωθεί μελλοντικά, στα πλαίσια των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η παροχή χρηματοδοτικής βοήθειας από τα Διαρθρωτικά Ταμεία προϋποθέτει την υποβολή πολυετών σχεδίων ανάπτυξης. Τα οποία είναι παρόμοια με τα Στρατηγικά Σχέδια Ανάπτυξης που εφαρμόζονται στην Κύπρο τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και ως προς την διαδικασία υλοποίησής τους.

Γενικά οι επιδιώξεις της Κύπρου για τον 21ο αιώνα είναι: η ενδυνάμωση του μηχανισμού της ελεύθερης αγοράς, η προσαρμογή της οικονομίας στις συνθήκες εντεινόμενου ανταγωνισμού, η προσαρμογή στη μεταβαλλόμενη κοινωνία της πληροφορίας καθώς και η εξέλιξη της Κύπρου σε κέντρο παροχής υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και διεθνές κέντρο πληροφορικής σύμφωνα με τις ανάγκες που απαιτούν οι σύγχρονες κοινωνίες. Προβλέπεται να διατηρηθούν τα βασικά χαρακτηριστικά του υφιστάμενου μεικτού οικονομικού συστήματος, με παράλληλη ενδυνάμωση της λειτουργίας του μηχανισμού αγοράς, όπου εξακολουθούν ακόμη να υφίστανται στρεβλώσεις. Αυτό προϋποθέτει ελεύθερη διαμόρφωση των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών, ώστε αυτές ν' αντανακλούν τα πραγματικά οριακά οικονομικό κόστος παραγωγής τους. Παράλληλα θα υπάρξει σταδιακή κατάργηση των περιορισμών που εξακολουθούν να υφίστανται στο εμπόριο των αγαθών και υπηρεσιών.

Προβλέπονται ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις κυρίως στους τομείς των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής, γι' αυτό το λόγο η Κύπρος επιβάλλεται να προσαρμοστεί στην διαμορφωμένη κοινωνία της πληροφορίας και να θεωρηθεί ως διεθνές κέντρο πληροφορικής.

Σήμερα, το κατά κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανέρχεται περίπου σε 7.000 λίρες Κύπρου και είναι ψηλότερο του κατά κεφαλή εισόδημα στην Ελλάδα και στην Πορτογαλία*. Η επιτυχής πορεία της κυπριακής οικονομίας στηρίζεται στην ικανότητα της να προσαρμόζεται στο μεταβαλλόμενο εξωτερικό περιβάλλον χρησιμοποιώντας τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα.

Παράλληλα όμως αντιμετωπίζει και κάποια προβλήματα όπως είναι το μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς. Ως περιοριστικοί παράγοντες θεωρούνται: η εξάρτηση της κυπριακής οικονομίας από τον τουρισμό, οι ελλείψεις του εργατικού δυναμικού σε τεχνικά επαγγέλματα, ο περιορισμός των φυσικών πόρων και κυρίως των υδάτινων πόρων.

Επιπλέον το δημοσιονομικό έλλειμμα παρουσιάζει ανοδική τάση, τα τελευταία χρόνια. Εάν δεν υιοθετηθούν τα απαραίτητα διορθωτικά μέτρα θα δημιουργηθούν μελλοντικές δυσμενείς καταστάσεις. Η επιτυχής πορεία της κυπριακής οικονομίας στο παρελθόν και τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα θα θεωρηθούν ως στερεή βάση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την επίτευξη των σκοπών της. Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003, θα συμβάλει στην συνεχιζόμενη τάση παγκοσμιοποίησης των οικονομιών, ελευθεροποίησης του εμπορίου και στην επιτάχυνση των τεχνολογικών μεταβολών.

Η διεθνής οικονομία διέρχεται από μια φάση ραγδαίων αλλαγών που δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για οικονομική ανάπτυξη. Παρουσιάζονται όμως και κίνδυνοι περιθωριοποίησης για όσες χώρες δεν κατορθώσουν να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες. Για παράδειγμα μεγάλη βαρύτητα δίνεται στην προστασία του περιβάλλοντος. Η παραγωγή «καθαρών» από οικολογική άποψη προϊόντων στοχεύει στον περιορισμό της ρύπανσης και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Πρέπει να υπάρξει αρμονική συσχέτιση των αναπτυξιακών και των περιβαλλοντικών στόχων.

2.2. Εξελίξεις μετά την Τούρκικη Εισβολή 1974- 1993.

Με την τούρκικη εισβολή του 1974 και την κατοχή του βορείου τμήματος της Κύπρου, ανακόπηκε η πρόοδος της κυπριακής οικονομίας. Το ένα τρίτο των ελληνοκυπρίων προσφυγοποιήθηκε, η ανεργία ανέβηκε κατακόρυφα και ένα μεγάλο ποσοστό του ενεργού πληθυσμού οδηγήθηκε σε μαζική μετανάστευση προς το εξωτερικό. Επιπλέον, χάθηκε μεγάλο μέρος των παραγωγικών πόρων της οικονομίας κυρίως στον τομέα της γεωργίας, λόγω της κατάληψης από τα τούρκικα στρατεύματα της πιο εύφορης γεωργικής γης της Κύπρου, στις περιοχές της Μόρφου και της Μεσαορίας. Σημαντικά έργα υποδομής όπως ο αερολιμένας της Λευκωσίας, το λιμάνι της Αμμοχώστου, νοσοκομεία και σχολικά κτίρια βρέθηκαν υπό τούρκικη κατοχή. Παράλληλα το κλίμα πολιτικής αβεβαιότητας που δημιουργήθηκε είχε συμβάλει αρνητικά στην επενδυτική δραστηριότητα.

* Βλέπε Παράρτημα Ι.

Τα πολύ σοβαρά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που δημιούργησε η τούρκικη εισβολή και κατοχή αντιμετωπίστηκαν με επιτυχία κατά την περίοδο 1975- 1978. Η οποία χαρακτηρίστηκε από πολλούς παρατηρητές ως οικονομικό θαύμα. Οι βασικοί μοχλοί της ανάπτυξης υπήρξαν ο τομέας των κατασκευών που ευνοήθηκε από το κυβερνητικό πρόγραμμα στέγασης των προσφύγων. Καθώς και ο τομέας της μεταποίησης λόγω της επιτυχούς διείσδυσης των κυπριακών επιχειρήσεων στις αναπτυσσόμενες αραβικές αγορές. Το εξωτερικό περιβάλλον υπήρξε ιδιαίτερα ευνοϊκό για την Κύπρο και είχε ως συνέπεια την εγκατάσταση πολλών αλλοδαπών επιχειρήσεων στην Κύπρο και την σταδιακή μετατροπή της ως διεθνές κέντρο παροχής υπηρεσιών. Πρόσθετο ευνοϊκό παράγοντα αποτέλεσε η οικονομική βοήθεια που παραχώρησαν η Ελλάδα και οι ΗΠΑ προς την Κύπρο.

Η πορεία της κυπριακής οικονομίας συνέχισε να είναι ικανοποιητική. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος κυμάνθηκε γύρω στο 6% κατά την περίοδο 1979- 1993, βρισκόταν σε ψηλό επίπεδο για τα διεθνή δεδομένα.

Συγκεκριμένα ο τομέας των υπηρεσιών-τουρισμού σημείωσε τους ψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Η Κύπρος κατάφερε ν' αυξήσει το χρόνο διακοπών και την προτίμηση των τουριστών προς χώρες με μεγάλη περίοδο ηλιοφάνειας. Αξιοποίησε δηλαδή τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και αναβάθμισε την υποδομή της σε τουριστικά καταλύματα.

Ο ικανοποιητικός ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας δημιούργησε νέες θέσεις εργασίας κυρίως στους τομείς των υπηρεσιών, του εμπορίου, των ξενοδοχείων και των εστιατορίων. Με τις συνθήκες πλήρους απασχόλησης ικανοποιήθηκαν μισθολογικά αιτήματα όπως η παραχώρηση μισθολογικών αυξήσεων πέρα της παραγωγικότητας. Την περίοδο 1990- 1992 ο ρυθμός πληθωρισμού σημείωσε ανοδική τάση λόγω της εισαγωγής του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας, της επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής που ακολουθήθηκε καθώς και των μεγάλων αυξήσεων των εργατικών απολαβών.

2.3. Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1994-1998.

Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι το πρώτο αναπτυξιακό σχέδιο για την Νήσο ναυάγησε με την τούρκικη εισβολή και έκτοτε υπήρχε έλλειψη οργανωμένης χωροταξικής και περιφερειακής πολιτικής. Ουσιαστικά το πρώτο σχέδιο ανάπτυξης είναι το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1994-1998. Οι λόγοι που οδήγησαν προφανώς σ' αυτή την ενέργεια ήταν η ανάγκη οργάνωσης και συντονισμού από κρατικό επίπεδο. Η μεθοδολογία που ακολουθείται είναι ότι εξετάζονται κάποιες εκθέσεις που γίνονται κάθε χρόνο από τα Υπουργεία εντοπίζοντας έτσι τα προβλήματα που προκύπτουν, προσπαθώντας μετά να τ' αντιμετωπίσουν μέσα από τις επιδιώξεις του Στρατηγικού Σχεδίου που διαρκεί μία τετραετία. Στην συνέχεια ανάλογα με τα αναπτυξιακά έργα αναλαμβάνει την εκτέλεση τους το αρμόδιο Υπουργείο με την αρμόδια επαρχία ή τοπική αυτοδιοίκηση (ανάλογα με την έκταση του έργου). Στην ενέργεια αυτή εμπλέκονται ιδιωτικοί φορείς και το Γραφείο Προγραμματισμού εποπτεύει την όλη διαδικασία.

Οι κυριότερες επιδιώξεις του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης 1994- 98 ήταν η επίτευξη του ψηλότερου δυνατού ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης, η διατήρηση συνθηκών πλήρους απασχόλησης και η εμπέδωση συνθηκών εσωτερικής και εξωτερικής σταθερότητας. Ο απολογισμός της προόδου σε γενικές γραμμές ήταν ικανοποιητικός, παρά τις αποκλίσεις σε επιμέρους στόχους του Σχεδίου. Αναλυτικότερα, ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος ανήλθε σε 4,2% σε πραγματικούς όρους, ξεπερνώντας το στόχο του Σχεδίου που ήταν 4%.

Το αποτέλεσμα ήταν αρκετά ικανοποιητικό εάν λάβουμε υπόψη τους δυσμενείς εξωγενείς παράγοντες που δημιουργήθηκαν αυτή την περίοδο, όπως τα επεισόδια που προκάλεσαν τα τούρκικα στρατεύματα κατοχής και η έκταση που δόθηκε από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή ακόμη και η αγορά αμυντικών πυραύλων.

Ως κινητήρια δύναμη στην ανάπτυξη της οικονομίας αποτέλεσαν εκτός από τις τουριστικές υπηρεσίες, οι χρηματοδοτικές, επαγγελματικές και κοινωνικές υπηρεσίες. Αντίθετα, ο τομέας της γεωργίας σημείωσε συρρίκνωση, αυτό βέβαια αποδίδεται στις συνθήκες πρωτόγνωρης ανομβρίας που έπληξε την γεωργική παραγωγή. Ο τομέας της μεταποίησης συνέχισε ν' αντιμετωπίζει διαρθρωτικά προβλήματα, που αποδίδονται στην σχετική υστέρηση που υπάρχει σ' ότι αφορά τον εκσυγχρονισμό και την τεχνολογική αναβάθμιση παραγωγής τυποποιημένων προϊόντων.

Το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 3% κατά μέσο όρο την περίοδο 1994- 98, εξέλιξη που συνάδει με το στόχο του Σχεδίου για διατήρηση συνθηκών σχεδόν πλήρους απασχόλησης και συγκρίνεται ευνοϊκά με τις συνθήκες μαζικής ανεργίας που παρατηρήθηκαν στις πλείστες αναπτυγμένες χώρες, περιλαμβανομένων και των χωρών μελών της ΕΕ. Οι μισθολογικές αυξήσεις ήταν ψηλότερες από το ρυθμό βελτίωσης της παραγωγικότητας, γεγονός που συνέβαλε αρνητικά στην ανταγωνιστικότητα της κυπριακής οικονομίας. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού ανήλθε σε 3,3% κατά μέσο όρο την περίοδο 1994- 98 και συγκρίνεται ευνοϊκά με τον στόχο του Σχεδίου. Αυτό οφείλεται στην συγκράτηση του διεθνούς ρυθμού πληθωρισμού και στην ελευθεροποίηση του εμπορίου, που επέδρασαν ανασταλτικά στις αυξήσεις των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων.

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών του Ισοζυγίου Πληρωμών παρουσίασε πλεόνασμα το 1994 και ελλείμματα τα επόμενα χρόνια, εξέλιξη που δε συνάδει με τις επιδιώξεις του Σχεδίου. Αποκλίσεις σημειώθηκαν στις εγχώριες εξαγωγές και τα έσοδα από τον τουρισμό.

Το εξωτερικό χρέος, ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος ακολούθησε πτωτική τάση την περίοδο 1994- 96, όπως προνοούσε το Σχέδιο. Όμως την περίοδο 1997- 98 σημείωσε μικρή αύξηση, σε αντίθεση με τις επιδιώξεις του Σχεδίου. Η εξέλιξη αυτή αποδίδεται κυρίως στην επεκτατική δημοσιονομική πολιτική που υιοθέτησε η Κυβέρνηση μετά το 1996 και στη χρηματοδότηση των διευρυμένων δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Τα συναλλαγματικά αποθέματα ακολούθησαν ανοδική τάση, που οφείλεται στην αύξηση των εξωτερικών ή σε συνάλλαγμα λογαριασμών των μη μόνιμων κατοίκων της Κύπρου.

Συμπερασματικά, οι στόχοι του Σχεδίου επιτεύχθηκαν σ' ότι αφορά την οικονομική ανάπτυξη, την αγορά εργασίας και την εσωτερική σταθερότητα. Οι

κυριότερες αποκλίσεις έναντι των στόχων που τέθηκαν παρατηρήθηκαν σε σχέση με το ύψος και τη διάρθρωση των επενδύσεων, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και τα δημοσιονομικά.

2.4. Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003.

Οι κυριότερες επιδιώξεις του παρόντος Σχεδίου Ανάπτυξης βασίζονται στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δηλαδή λήφθηκαν υπόψη η διεθνής τάση για παγκοσμιοποίηση των οικονομιών, η ελευθεροποίηση του εμπορίου, οι χρηματοδοτικές συναλλαγές, καθώς και οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής.

Αναλυτικότερα οι κυριότερες επιδιώξεις του σχεδίου είναι:

⇒ Εναρμόνιση με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Θα πρέπει η κυπριακή οικονομία να προετοιμασθεί ώστε ν' αντιμετωπίσει με επιτυχία τον επερχόμενο ανταγωνισμό στα πλαίσια της Ενιαίας Αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων θα πρέπει να γίνει μέχρι το τέλος του 2002. Στόχος της κυβέρνησης είναι η ετοιμασία της Κυπριακής Δημοκρατίας για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την 1 Ιανουαρίου 2003.

⇒ Επίτευξη της ανάπτυξης- σταθερότητας- κοινωνικής δικαιοσύνης.

Θα πρέπει να εξασφαλιστεί ευνοϊκό επιχειρησιακό κλίμα για ανάπτυξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Ενώ πρέπει να υπάρξει δίκαιη κατανομή του οικονομικού πλούτου και εισοδήματος. Επιπλέον επιδίωξη αποτελεί και η διατήρηση των συνθηκών πλήρους απασχόλησης.

⇒ Αναδιάρθρωση όλων των τομέων της οικονομίας.

Στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου θεωρείται αναγκαία η αναδιάρθρωση όλων των τομέων της οικονομίας, η τεχνολογική αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των παραγωγικών μονάδων. Γενικότερα να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της κυπριακής οικονομίας, αξιοποιώντας τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα.

⇒ Αναβάθμιση του ρόλου της Κύπρου ως διεθνές κέντρο παροχής υπηρεσιών.

Την τελευταία δεκαετία το διεθνές εμπόριο υπηρεσιών αναπτύχθηκε με γρήγορους ρυθμούς, σημαντική βελτίωση στον τομέα αυτό παρουσιάστηκε και στην Κύπρο. Υπάρχουν ευνοϊκές συνθήκες στα πλαίσια της Γενικής Συμφωνίας για την εμπορία των υπηρεσιών.

⇒ Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.

Το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί τον βασικό παραγωγικό συντελεστή της κυπριακής οικονομίας. Το Σχέδιο Ανάπτυξης προβλέπει στην βελτίωση της παραγωγικότητας του εργατικού δυναμικού με σύγχρονες μεθόδους διεύθυνσης, με την προσαρμογή συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με βάση τις σημερινές ανάγκες της αγοράς εργασίας. Επιπλέον με την εφαρμογή ενθαρρυντικών συστημάτων αμοιβής, με την καλύτερη αξιοποίηση του χρόνου εργασίας και την βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Ας μην ξεχνάμε ότι η Κύπρος διαθέτει ένα ικανοποιητικό μορφωτικό επίπεδο για το εργατικό δυναμικό της.

⇒ **Ενθάρρυνση της έρευνας.**

Κρίνεται σημαντική η συμμετοχή της Κύπρου στα κοινοτικά ερευνητικά προγράμματα. Ενώ θ' αναπτυχθεί συνεργασία των κυπριακών ερευνητικών ιδρυμάτων με αξιόλογα ερευνητικά ιδρύματα στο εξωτερικό. Έμφαση θα δοθεί στην εφαρμοσμένη έρευνα, η οποία θα έχει άμεσο όφελος για την κυπριακή οικονομία.

⇒ **Προσαρμογή της Κύπρου στην « κοινωνία της πληροφορίας».**

Η Κύπρος οφείλει να προσαρμοστεί στη διαμορφωνόμενη κοινωνία της πληροφορίας. Για τον σκοπό αυτό δίνεται έμφαση στον τομέα της πληροφορικής, στην

αναβάθμιση της τηλεπικοινωνιακής υποδομής. Αξιοποιώντας τις δυνατότητες του διαδικτύου στην ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου.

⇒ **Αναμόρφωση του δημόσιου τομέα.**

Βασική επιδίωξη του Σχεδίου Ανάπτυξης στον δημόσιο τομέα είναι η συγκράτηση του ρυθμού αύξησης της απασχόλησης και η βελτίωση της παραγωγικότητας της. Μεσώ της συνεχούς επιμόρφωσης του προσωπικού και της εισαγωγής κινήτρων για αποδοτική εργασία. Ενώ παράλληλα στοχεύετε και η καταπολέμηση της γραφειοκρατίας.

⇒ **Αναβάθμιση του περιβάλλοντος.**

Όλες οι αναπτυξιακές επιδιώξεις του Σχεδίου θα πρέπει να υλοποιηθούν με βάση την ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων της Νήσου. Δηλαδή τον έλεγχο και την ορθολογική ανάπτυξη στον τομέα των κατασκευών, την καταπολέμηση της μόλυνσης του εδάφους, των υδάτινων πόρων και του αέρα.

Σύμφωνα με τις κυριότερες αναφερόμενες επιδιώξεις του νέου Σχεδίου, οι συνθήκες προσφοράς εστιάζονται στην ενθάρρυνση της παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, της καινοτομίας και της σύγχρονης τεχνολογίας.

Η παγκόσμια εμπειρία επιβεβαιώνει ότι η ελευθεροποίηση της οικονομίας οδηγεί σε καλύτερη κατανομή των περιορισμένων παραγωγικών πόρων και σε μεγαλύτερη αποδοτικότητα. Ενώ μεγάλη σημασία αποδίδεται στην υιοθέτηση συνθηκών μακροοικονομικής σταθερότητας. Δηλαδή υγιούς Ισοζυγίου Πληρωμών και χαμηλού πληθωρισμού.*

2.5. Η εφαρμογή της μεθόδου του Σχεδιασμού, Κατασκευής, Χρηματοδότησης και Λειτουργίας έργων ανάπτυξης στην Κύπρο.

Η Κυβέρνηση με στόχο την βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών και την μείωση των κοστών δημόσιων έργων, έχει αποφασίσει την προώθηση έργων με την μέθοδο DBFO-Design, Built, Finance and Operate. Είναι γνωστή και ως PFI-Private Finance Initiative.

Η μέθοδος DBFO αποτελεί συνεργασία του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα για την υλοποίηση έργων και προσφορά υπηρεσιών που παραδοσιακά αποτελούσαν αποκλειστική ευθύνη του δημόσιου τομέα. Ο ιδιωτικός τομέας αναλαμβάνει μετά από προσφορές την ευθύνη για τον σχεδιασμό, κατασκευή,

* Βλέπε Παράρτημα 2.

χρηματοδότηση και λειτουργία του έργου. Ο ιδιωτικός φορέας επιλέγει τον συμφερότερο σχεδιασμό και τρόπο υλοποίησης του έργου, μέσα στα πλαίσια των προκαθορισμένων επιδιώξεων της Κυβέρνησης.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της μεθόδου είναι :

- περιλαμβάνει την μετατροπή των κυβερνητικών τμημάτων από ιδιοκτήτες και διαχειριστές των έργων σε αγοραστές υπηρεσιών από τον ιδιωτικό τομέα
- την κατανομή των επιχειρηματικών κινδύνων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και
- την αντικατάσταση της διενέργειας των επενδυτικών δαπανών για τα έργα σε μικρό χρονικό διάστημα με ετήσιες δαπάνες για την χρήση των έργων από τους πολίτες.

Σκοπός της μεθόδου δεν είναι μόνο η χρηματοδότηση από τον ιδιωτικό τομέα αλλά και η δημιουργία θεσμικής υποδομής, που επιτυγχάνεται με μεγαλύτερη αποδοτικότητα από τον ιδιωτικό τομέα. Ο δημόσιος τομέας παραμένει ως ο φορέας προώθησης των έργων, θέτει τα πλαίσια και εξασκεί έλεγχο όπου χρειάζεται, για να διασφαλίζονται τα συμφέροντα του κοινού. Με λίγα λόγια η μέθοδος δεν αποτελεί ιδιωτικοποίηση αλλά το κράτος εξακολουθεί να διατηρεί σημαντικό ρόλο ως φορέας προώθησης των έργων και ως κύριος αγοραστής υπηρεσιών, ενώ η ιδιοκτησία των έργων παραμένει σ' αυτόν.

*Η μέθοδος DBFO χρησιμοποιείται σ' όλες τις ευρωπαϊκές χώρες καθώς και διεθνώς, έχει αναπτυχθεί ως ένα από τα κυριότερα μέσα των κυβερνήσεων για την παροχή ψηλού επιπέδου δημοσίων υπηρεσιών με χαμηλότερο κόστος και μικρότερη επιβάρυνση πάνω στα δημόσια οικονομικά. Για παράδειγμα στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, το οποίο έχει πρωτοστατήσει στην προώθηση έργων μέσω του ιδιωτικού τομέα, δημιουργήθηκε ειδική υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση των έργων της κυβέρνησης ενώ παράλληλα συνεργάζεται με τα αρμόδια υπουργεία, ειδικούς χρηματοοικονομικούς και άλλους συμβούλους που εργοδοτούνται για τον σκοπό αυτό.*

Γίνεται κάποιος καθορισμός κριτηρίων σύγκρισης ώστε να γίνεται χρήση της μεθόδου DBFO εκεί όπου είναι δυνατό να προσφέρει μεγαλύτερη αποδοτικότητα, με την δημιουργία ενός πλαισίου συνεργασίας μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα.

Για να καταστεί δυνατή η εφαρμογή στην Κύπρο της μεθόδου DBFO έχει ληφθεί απόφαση για δημιουργία θεσμικού/ οργανωτικού πλαισίου και για τροχοδρόμηση των κατάλληλων ενεργειών ως εξής:

- Σύσταση *Υπουργικής επιτροπής* υπό την προεδρία του Υπουργού Οικονομικών στην οποία συμμετέχει ο Υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων, καθώς και ο αρμόδιος υπουργός ανάλογα με το έργο το οποίο εξετάζεται.
- Κάτω από την επίβλεψη και τις οδηγίες της Υπουργικής επιτροπής βρίσκεται η σύσταση *Κεντρικής Υπηρεσιακής Επιτροπής* για την προώθηση των έργων μέσω του ιδιωτικού τομέα, υπό την προεδρία του Γενικού Διευθυντή του Γραφείου Προγραμματισμού στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι του Υπουργείου Οικονομικών, του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, της γενικής εισαγγελίας, του γενικού λογιστηρίου και της ελεγκτικής υπηρεσίας ως

παρατηρητής. Στην Κεντρική Επιτροπή θα καλούνται εκπρόσωποι των αρμόδιων Υπουργείων ανάλογα με το έργο το οποίο εξετάζεται.

- Σύσταση *ad hoc* επιτροπών υπό την προεδρία των οικείων Γενικών Διευθυντών των υπουργείων, για την προώθηση έργων που αφορούν το υπουργείο τους, μέσω του ιδιωτικού τομέα, σύμφωνα με τις αποφάσεις της Υπουργικής Επιτροπής. Στις *ad hoc* επιτροπές συμμετέχουν εκπρόσωποι του Γραφείου Προγραμματισμού, του Υπουργείου Οικονομικών, του γενικού λογιστή και άλλων αρμόδιων υπηρεσιών ανάλογα.
- Πρόσληψη από το Γραφείο Προγραμματισμού *συμβούλων* οι οποίοι θ' αναλάβουν την διεξαγωγή μελέτης σε δύο φάσεις. Η *πρώτη φάση* θα περιλάβει την υποβολή εισηγήσεων για αποδοτικότερη λειτουργία του προτεινόμενου έργου, καθώς και αξιολόγηση των κυριότερων έργων του δημόσιου τομέα. Η *δεύτερη φάση* θα περιλάβει την ετοιμασία των αναγκαίων εγγράφων για υποβολή προσφορών για σχεδιασμό, κατασκευή, χρηματοδότηση και λειτουργία των έργων.

Οι σύμβουλοι αυτοί θα συνεργάζονται στενά με την Κεντρική Επιτροπή για την προώθηση των έργων μέσω του ιδιωτικού τομέα καθώς και τις *ad hoc* επιτροπές.

Με βάση την μέθοδο DBFO έχουν ξεκινήσει ήδη αρκετά έργα, μερικά απ' αυτά είναι: η Πανεπιστημιούπολη, το νέο αρχαιολογικό μουσείο, οι δρόμοι Λεμεσού-Τροόδους, Αστρομερίτη-Τροόδους, Πάφου-Πόλης, η επεξεργασία και ανακύκλωση στερεών αποβλήτων, το υδατικό έργο Καρκώτη, το σχέδιο επικίνδυνων αποβλήτων κ.α.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000)

ΜΕΡΟΣ Γ' – ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999- 2003

Γενικά:

Θα παρουσιαστεί το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999- 2003, με τα αναπτυξιακά μέτρα που προβλέπονται σε κάθε επιμέρους τομέα της οικονομίας. Σε όλους τους τομείς γίνεται μια σύντομη αναφορά των αποτελεσμάτων του Στρατηγικού Σχεδίου 1994- 1998, εντοπίζονται τα προβλήματα που υπάρχουν, τα οποία εναρμονίζονται με τις επιδιώξεις του Στρατηγικού σχεδίου που βρίσκεται ήδη σε εφαρμογή. Τα Στρατηγικά Σχέδια Ανάπτυξης προγραμματίζονται σε κρατικό επίπεδο , την εκτέλεση των έργων αναλαμβάνει το αρμόδιο Υπουργείο, επαρχία ή τοπική αυτοδιοίκηση (ανάλογα με την έκταση του έργου). Στην ενέργεια αυτή εμπλέκονται και ιδιωτικοί φορείς, την όλη διαδικασία εποπτεύει το Γραφείο Προγραμματισμού.

3.1. Τα φυσικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά του νησιού.

Η Κύπρος είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου. Ο πληθυσμός της ανέρχεται περίπου σε 752.000 κατοίκους. Η μορφολογία του εδάφους καθώς και το γεγονός ότι περιβάλλεται από θάλασσα επηρεάζουν σημαντικά τις κλιματολογικές συνθήκες της, χαρακτηρίζεται από μεσογειακό κλίμα. Υπάρχουν δύο ορεινά συγκροτήματα, του Τροόδους και του Πενταδακτύλου. Επιπλέον υπάρχουν πολυάριθμα ακρωτήρια. Τα πιο σπουδαία προϊόντα που παράγονται είναι τα εσπεριδοειδή, οι πατάτες και τα επιτραπέζια σταφύλια.

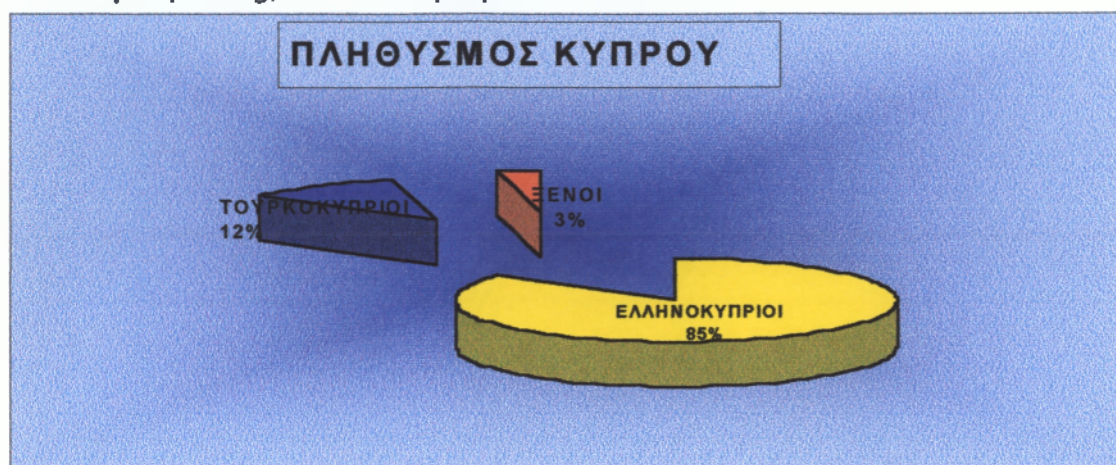

3.1.1. Έκταση και πληθυσμός.

Η Κύπρος είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου μετά τη Σαρδηνία και τη Σικελία με έκταση 9.251 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Έχει μέγιστο μήκος 240 χιλιόμετρα από το ανατολικότερο μέχρι το δυτικότερο της άκρο και μέγιστο πλάτος 100 χιλιόμετρα από το βορειότερο μέχρι το νοτιότερο της άκρο. Βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της ανατολικής λεκάνης της Μεσογείου κι απέχει 800 χιλιόμετρα απ' την ηπειρωτική Ελλάδα, από την Ρόδο και την Κάρπαθο απέχει 380 χιλιόμετρα. Στα βόρεια της Κύπρου είναι η Τουρκία με ελάχιστη απόσταση από τις

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

βόρειες ακτές της, 75 χιλιόμετρα. Στα ανατολικά είναι η Συρία, 105 χιλιόμετρα και στα νότια η Αίγυπτος, 380 χιλιόμετρα.

Πηγή: Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κύπρος, Λευκωσία 2000.

Ο πληθυσμός της Κύπρου σήμερα υπολογίζεται στις 751.500 από τις οποίες 639.200 ανήκουν στην ελληνοκυπριακή κοινότητα, 88.200 στην τουρκοκυπριακή κοινότητα και 24.100 είναι ξένοι που κατοικούν στην Κύπρο. Το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 14 χρονών υπολογίζεται ότι μειώθηκε το 1998, ενώ το ποσοστό των ηλικιωμένων προσώπων, 65 χρονών και άνω, αυξήθηκε οριακά. Αύξηση σημειώθηκε στο ποσοστό των προσώπων ηλικίας 45- 64 χρονών, που σε συνδυασμό με την μείωση του ποσοστού των παιδιών κάτω των 15 χρονών, αποτελούν ενδείξεις της τάσης σταδιακής γήρανσης του πληθυσμού.*

Σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, ο πληθυσμός κυμάνθηκε ως εξής:

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	1997		1998		1999	
	ΑΣΤΙΚΕΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ	ΑΣΤΙΚΕΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ	ΑΣΤΙΚΕΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	194,9	72,0	196,7	72,5	197,8	73,0
ΛΗΜΟΣΧΩΣΤΟΥ		34,0		34,3		34,5
ΔΑΡΝΑΚΑ	68,3	41,7	69,1	41,8	69,7	41,7
ΔΕΜΕΣΟΣ	153,5	36,5	155,7	35,8	157,6	34,9
ΠΑΦΟΣ	38,2	18,8	39,2	18,2	40,0	17,6
ΣΥΝΟΛΟ	454,9	203,0	460,7	202,6	465,1	201,7

Οι γεννήσεις κατά τόπο συνήθους διαμονής της μητέρας και τόπο τοκετού, κατά την περίοδο 1999 είχαν ως εξής: παρουσιάστηκαν 5.640 αστικές γεννήσεις, 2.789 αγροτικές και 76 στο εξωτερικό. Εκ των οποίων οι 2.564 ήταν στο νοσοκομείο, οι 5.938 στην κλινική και οι 3 στο σπίτι. Η γεννητικότητα στην Κύπρο παρουσιάζει συνεχώς μείωση. Το ποσοστό γονιμότητας, την περίοδο 1983- 86 ήταν 2.44, την περίοδο 1991- 94 μειώθηκε στα 2.33 και στην περίοδο 1995- 98 ήταν 2.03. Το ακαθάριστο ποσοστό θνησιμότητας αυξήθηκε από 7.7 θανάτους ανά 1000 κατοίκους το 1993 και σε 8.2 το 1998. Η αύξηση του ποσοστού αυτού οφείλεται στην βαθμιαία γήρανση του πληθυσμού. Αντίθετα, το ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας έχει φτάσει σε χαμηλά επίπεδα, κυμαίνεται γύρω στους 6 θανάτους

* Βλέπε Παράρτημα 3.

για κάθε 1000 γεννήσεις. Παράλληλα υπήρξε αύξηση της προσδοκώμενης διάρκειας ζωής από 74,6 χρόνια για τους άντρες και 79,1 χρόνια για τις γυναίκες για την περίοδο 1992- 93, σε 75 και 80 χρόνια αντίστοιχα για την περίοδο 1996- 97.

Η προσδοκώμενη διάρκεια ζωής κατά τη γέννηση είναι:

ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
1931/46	57,3	59,3
1948/50	63,6	68,8
1973	70,0	72,9
1976/77	71,9	74,9
1979/81	72,3	76,0
1978/82	72,3	77,0
1983/87	73,9	77,8
1985/89	73,9	78,3
1987/91	74,1	78,6
1992/93	74,6	79,1
1994/95	75,3	79,8
1996/97	75,0	80,0
1998/99	75,3	80,4

Πηγή: ΕΣΥΚ, 2000.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<p>Αξιοσημείωτο δημογραφικό χαρακτηριστικό της Κύπρου αποτελεί η τάση μετακίνησης του πληθυσμού από την ύπαιθρο προς τις πόλεις. Οι επιπτώσεις από την τάση αυτή ήταν η αύξηση των κοινωνικών προβλημάτων, η μόλυνση του περιβάλλοντος, η συγκοινωνιακή συμφόρηση κλπ. Το ποσοστό του πληθυσμού που διαμένει σήμερα στις πόλεις υπολογίζεται ότι ανέρχεται στις 456.700 του συνολικού πληθυσμού. Η</p>	<p>Οι βασικές επιδιώξεις της πληθυσμιακής πολιτικής της Κυβέρνησης είναι η επίτευξη όσο το δυνατό ψηλότερου ρυθμού αύξησης του πληθυσμού και ορθολογική κατανομή μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών. Για την επίτευξη των επιδιώξεων αυτών, απαιτείται η συγκράτηση της πτωτικής τάσης της γεννητικότητας, η αποθάρρυνση της μόνιμης μετανάστευσης και η δημιουργία συνθηκών που να διευκολύνουν την επανεγκατάσταση όσων επιθυμούν να παλινοοικήσουν. Ταυτόχρονα θα πρέπει να επιτευχθεί</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάλυση μελέτης για αναμόρφωση των διαφόρων συστημάτων επιδοτήσεων της οικογένειας π.χ. επιδόματα γάμου, τοκετού, βοηθήματα για παιδιά κ.α. ▪ Συστηματική ενημέρωση και διαφώτιση του πληθυσμού, ιδιαίτερα των νέων ζευγαριών σχετικά με την τεκνοποιία, το σχηματισμό οικογένειας και την αντιμετώπιση της στειρότητας. ▪ Μελέτη των επιπτώσεων της σταδιακής γήρανσης του πληθυσμού πάνω στην οικονομία και ειδικότερα στο σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων. ▪ Βελτίωση μεταναστευτικής

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

<p>Κυβέρνηση στα πλαίσια της προσπάθειας της για συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο, προώθησε διάφορα έργα αγροτικής ανάπτυξης π.χ. βελτίωση οδικού δικτύου, δημιουργία βιομηχανικών περιοχών, ανέγερση ιατρικών κέντρων κλπ.</p>	<p>ελάφρυνση των οικονομικών βαρών πολυμελών οικογενειών, με την υιοθέτηση της κατάλληλης κοινωνικής πολιτικής.</p>	<p>πολιτικής για διευκόλυνση της επανεγκατάστασης των κυπρίων αποδήμων.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Μηχανογράφηση του αρχείου πληθυσμού. ■ Επίτευξη πλήρους καταγραφής των γεννήσεων και των θανάτων με την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας και βελτίωση των εκτιμήσεων για την εξέλιξη του πληθυσμού.
--	---	--

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Π:2000)

3.1.2. Κλίμα.

Η Κύπρος έχει μεσογειακό κλίμα με κύρια χαρακτηριστικά το ζεστό και ξηρό καλοκαίρι, που αρχίζει από τα μέσα του Μάη ως τα μέσα του Σεπτεμβρίου. Το βροχερό αλλά ήπιο χειμώνα από τα μέσα του Νοεμβρίου ως τα μέσα του Μαρτίου και τις ενδιάμεσες μεταβατικές εποχές, το φθινόπωρο και την άνοιξη.

Στη διάρκεια του καλοκαιριού η Κύπρος έχει ψηλές θερμοκρασίες και καθαρό ουρανό. Ενώ τον χειμώνα, οι καιρικές διαταραχές διαρκούν συνήθως από μια μέχρι τρεις μέρες και μέσα σ' αυτό το διάστημα δίνονται οι μεγαλύτερες ποσότητες βροχής. Η συνολική μέση βροχόπτωση στους μήνες Δεκέμβριο, Ιανουάριο και Φεβρουάριο αντιστοιχεί περίπου με το 60% της βροχόπτωσης του χρόνου ολόκληρου. Η μέση βροχόπτωση στην Κύπρο είναι περίπου 460 χιλιοστόμετρα. Η ψηλότερη βροχόπτωση παρατηρείται στις ορεινές περιοχές με 1.100 χιλιοστόμετρα στην κορυφή του Ολύμπου. Οι περισσότερες βροχές πέφτουν στην περίοδο από τον Νοέμβριο μέχρι τον Μάρτιο. Την άνοιξη και το φθινόπωρο οι βροχές είναι κυρίως τοπικές. Το καλοκαίρι οι βροχές έχουν συνήθως τοπικό χαρακτήρα και πέφτουν στις ορεινές περιοχές και στην κεντρική πεδιάδα κατά τις πρώτες απογευματινές ώρες.

Χιόνια σπάνια πέφτουν στις πεδινές περιοχές και στην οροσειρά του Πενταδακτύλου. Πέφτουν όμως κάθε χειμώνα σε περιοχές της οροσειράς του Τροόδου με υψόμετρο πάνω από 1.000 μέτρα. Η πρώτη χιονόπτωση παρουσιάζεται την τελευταία βδομάδα του Νοεμβρίου και η τελευταία στα μέσα του Απριλίου. Για αρκετές βδομάδες στους πιο ψυχρούς μήνες το ύψος του χιονιού είναι σημαντικό κυρίως στις βόρειες πλαγιές του Τροόδου.

Τον Ιούλιο και τον Αύγουστο οι μέσες ημερήσιες θερμοκρασίες κυμαίνονται μεταξύ 29 βαθμών Κέλσιου στην κεντρική πεδιάδα και 22 βαθμών Κέλσιου στις ψηλότερες κορυφές του Τροόδου. Ενώ οι μέσες μέγιστες θερμοκρασίες στους μήνες αυτούς είναι 36 και 27 βαθμοί αντίστοιχα

Παγετός συμβαίνει συχνά το χειμώνα και την άνοιξη, σε ορισμένες περιπτώσεις προκαλούνται ζημιές σε πρώιμα λαχανικά.

Η διάρκεια της ηλιοφάνειας είναι μεγάλη σ' ολόκληρο το χρόνο και ιδιαίτερα το καλοκαίρι που φτάνει κατά μέσο όρο στις 11,5 ώρες την ημέρα.

3.1.3. Ιστορία της Κύπρου.

Η Κύπρος ως αποτέλεσμα της στρατηγικής της θέσης και του φυσικού της πλούτου, αντιμετώπισε πολυάριθμους κατακτητές. Ωστόσο κατάφερε να διατηρήσει ανέπαφη την ελληνική της γλώσσα και την πολιτιστική της κληρονομιά. Σήμερα το νησί της Αφροδίτης βρίσκεται διαιρεμένο από τον τούρκικο στρατό που εισέβαλε στο νησί το 1974 και κατέλαβε το 37% του κυπριακού εδάφους. Για 400 περίπου χρόνια ελληνοκύπριοι και τουρκοκύπριοι ζούσαν μαζί ειρηνικά στις ίδιες πόλεις και χωριά, με στενές σχέσεις προσωπικής φιλίας. Κατά την οθωμανική περίοδο κύπριοι και τούρκοι αγωνίστηκαν μαζί ενάντια στον οθωμανικό ζυγό. Με τις συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου το 1960, μεταξύ Βρετανίας- Ελλάδας - Τουρκίας, η Κύπρος ανακηρύσσεται ανεξάρτητη Δημοκρατία. Με αποτέλεσμα στις 15 Ιουλίου του 1974 η Τουρκία εκμεταλλευόμενη το πραξικόπημα που είχε ξεσπάσει εισέβαλλε στην Κερύνεια με πολεμικό στόλο και αεροπορία, κατέκτησε το 37% του κυπριακού εδάφους που μέχρι σήμερα (28 χρόνια μετά) βρίσκεται ακόμη στην κατοχή της.

3.1.4. Πολιτισμός.

Η πολιτιστική ζωή του νησιού στηρίζεται στην μουσική, τον χορό, τον λαϊκό πολιτισμό και την τέχνη. Έχουν καθιερωθεί διάφοροι θεσμοί όπως ο θεσμός των διαλέξεων, των συμποσίων, των σεμιναρίων, κινηματογραφικών φεστιβάλ. Παράλληλα υπάρχουν κοινά πολιτιστικά προγράμματα ανταλλαγών με την Ελλάδα και πολλών άλλων χωρών. Ετήσια ανεβάζονται περίπου 8 θεατρικά έργα.

Το Διεθνές φεστιβάλ «**Τα Κύπρια**» είναι η σημαντικότερη πολιτιστική

διοργάνωση του τόπου. Μέσα από αυτό το πρόγραμμα ο κυπριακός λαός έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει εκδηλώσεις διεθνούς επιπέδου, σημαντικές θεατρικές παραστάσεις, παραστάσεις μπαλέτου, όπερας κ.α. Σημαντική σ' αυτή την εκδήλωση είναι η ελληνική συμμετοχή. Ενώ παράλληλα και το πρόγραμμα « **ΘΡΑΚΗ-ΑΙΓΑΙΟ-ΚΥΠΡΟΣ: ΕΝΙΑΙΟΣ ΧΩΡΟΣ-ΠΟΡΕΙΑ ΣΤΟ 2000**», περιλαμβάνει αμοιβαία διοργάνωση ποικίλων εκδηλώσεων, έχει καθαρά πολιτιστικό χαρακτήρα και αποβλέπει στην σύσφιξη των σχέσεων ανάμεσα στην Κύπρο, στην Θράκη και στο Αιγαίο.

Οι πολιτιστικές υπηρεσίες ενισχύουν οικονομικά (με έκτακτη επιχορήγηση) τις εκδηλώσεις των πνευματικών και καλλιτεχνικών σωματείων της Κύπρου. Με στόχο την ενθάρρυνση της πρωτοβουλίας για διοργάνωση πνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων.

Ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου ιδρύθηκε το 1971, με σκοπό την καλλιέργεια του θεατρικού καλλιτεχνικού συναισθήματος του λαού και την προαγωγή των καλλιτεχνικών σχέσεων Κύπρου- Ελλάδας. Σήμερα στο ΘΟΚ λειτουργούν 4 σκηνές: η κεντρική, η νέα, η παιδική και η σκηνή θεάτρου σκιών. Όλες οι σκηνές του οργανισμού περιοδεύουν σε πόλεις και αγροτικά κέντρα του νησιού. Στο ρεπερτόριο του περιλαμβάνει σύγχρονα κυπριακά και ελληνικά έργα, έργα από το διεθνές ρεπερτόριο, καθώς και αρχαίες τραγωδίες και κωμωδίες. Από την ίδρυση του μέχρι σήμερα ανέβασε 260 έργα, που αναλογούν περίπου 8 έργα το χρόνο.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Αδυναμία των εμπλεκόμενων φορέων να προωθήσουν τις πολιτιστικές δραστηριότητες. - Ελλιπής πολιτιστική υποδομή. - Μη ικανοποιητική συμμετοχή του κοινού στην πολιτιστική διεργασία. - Αδυναμίες στην αποτελεσματική προστασία και συντήρηση της 	<ul style="list-style-type: none"> - Καλλιέργεια της πολιτιστικής συνείδησης των πολιτών. - Ενδυνάμωση του συστήματος πληροφόρησης για τα πολιτιστικά γεγονότα. - Υιοθέτηση της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο θέμα του πολιτισμού. Ενεργός συμμετοχή στα κοινοτικά πολιτιστικά προγράμματα. - Αύξηση των πολιτιστικών ανταλλαγών με την Ελλάδα. - Αύξηση των πόρων που διατίθενται για την 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Μελέτη και προώθηση της δημιουργίας Μεγάρου Μουσικής. ■ Έναρξη της λειτουργίας του σπιτιού των καλλιτεχνών, με σκοπό ν' αναβαθμιστεί και εμπλουπιστεί η πολιτιστική ζωή. ■ Καλλιέργεια της πολιτιστικής συνείδησης των πολιτών, με ενίσχυση της πολιτιστικής παιδείας στα σχολεία. ■ Ενδυνάμωση του συστήματος πληροφόρησης για τα πολιτιστικά γεγονότα. ■ Θα ενισχυθούν οι βιβλιοθήκες σε μικρές κοινότητες ώστε ν' αποτελέσουν πολιτιστικούς πυρήνες. ■ Προώθηση της ίδρυσης επαγγελματικής συμφωνικής ορχήστρας, η οποία θα προάγει την μουσική παιδεία και την πολιτιστική ανάπτυξη. ■ Διοργάνωση παραστάσεων όπερας και

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

πολιτιστικής μας κληρονομιάς.	πολιτιστική ανάπτυξη και υποδομή. - Ανάπτυξη κινήτρων για προσέλκυση ιδιωτικής χορηγίας.	μπαλέτου, σε τακτά χρονικά διαστήματα. ■ Ενίσχυση του φεστιβάλ «Κύπρια». ■ Θα μηχανογραφηθούν οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες με στόχο την καταγραφή, ταξινόμηση, μελέτη και προβολή των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς.
<p align="center">Δαπάνες Ανάπτυξης:</p> <p><i>Το σύνολο των αναπτυξιακών δαπανών του τομέα θα ανέλθει γύρω στα 14,7 εκ.ΛΚ. , περιλαμβανομένων και των έργων πολιτιστικής υποδομής, σε σύγκριση με 7,6 εκ.ΛΚ της πενταετίας 1994 – 98. Ενώ οι ετήσιες αναπτυξιακές δαπάνες θα ανέλθουν κατά μέσο όρο στο 0,05% του ΑΕΠ.</i></p>		

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Π:2000)

3.2. Πρωτογενής Τομέας

3.2.1 Γεωργία.

Η γεωργία είναι ένας από τους κυριότερους τομείς της κυπριακής οικονομίας λόγω της συνεισφοράς της στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και στις εξαγωγές. Παρά το γεγονός ότι άλλοι τομείς της οικονομίας όπως είναι η βιομηχανία αύξησαν το ΑΕΠ με ταχύτερο ρυθμό.

Ο γεωργικός τομέας εξελισσόταν με γρήγορους ρυθμούς κατά την περίοδο 1960 μέχρι το 1974. Αλλά το 1974 πλήγηκε σοβαρά από την τούρκικη εισβολή όπου οι τούρκικες δυνάμεις κατέλαβαν έκταση που απέδιδε το 46% της ολικής γεωργικής παραγωγής και ειδικότερα 79% των εσπεριδοειδών, 68% των σιτηρών, 100% του καπνού, 86% των καρότων, 65% των κτηνοτροφικών φυτών και 47% της κτηνοτροφικής παραγωγής. Παρά το πλήγμα που δέχτηκε επαναδραστηριοποιήθηκε και κατάφερε να φτάσει σε ικανοποιητικά επίπεδα, με μεγάλες επενδύσεις για βελτίωση της γης και των αρδεύσεων. Όμως η κατοχή μεγάλου μέρους του νησιού δημιουργεί προβλήματα στον γεωργικό τομέα όπως η μη ορθολογιστική ανάπτυξη των υδάτινων πόρων και άλλα πολλά.

Ο ευρύς γεωργικός τομέας το 1998 ανήλθε στα 4,3% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και απασχόλησε περίπου 27,5 χιλιάδες άτομα. Για να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη του γεωργικού τομέα, η Κυβέρνηση εφαρμόζει διάφορα σχέδια και προγράμματα, πολλά από τα οποία προνοούν την παροχή δανείων, επιδοτήσεων ή άλλης μορφής βοήθειας. Σύμφωνα με στοιχεία της τελευταίας απογραφής της γεωργίας το 1994, η έκταση της γεωργικής γης σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις ανέρχεται σε 178 χιλιάδες εκτάρια περίπου, ενώ το 1985 ήταν 179 χιλιάδες. Από αυτά καλλιεργούνταν το 1994 μόνο 118 χιλιάδες εκτάρια σε σχέση με 126 χιλιάδες το 1985. Η μείωση οφείλεται κυρίως στην εγκατάλειψη και καταστροφή ορισμένων φυτειών, όπως αμπέλια, ελιές, καρουπιές. Οι εκτάσεις υπό αγρανάπαυση μειώθηκαν σημαντικά, ενώ οι εκτάσεις με ετήσιες καλλιέργειες παρουσιάζονται αυξημένες.

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 1994 της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου οι χρήσεις γης έχουν ως εξής:

ΧΡΗΣΗ ΓΗΣ (η έκταση υπολογίζεται σε στρέφες)	ΛΕΥΚΩΣΙΑ	ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ	ΛΑΡΝΑΚΑ	ΛΕΜΕΣΟΣ	ΠΑΦΟΣ
Ετήσιες καλλιέργειες	213,212	62,042	197,688	34,260	56,550
Μόνιμες καλλιέργειες	59,804	4,492	15,404	100,023	80,132
Αγροάπαιυση	8,639	2,596	7,544	23,398	19,302
Βοσκότοποι	6,214	11	350	1,446	4,510
Δασική γη	24,688	895	2,658	3,342	2,894
Ακαλλιέργητη γη	110,236	5,079	27,190	117,965	81,506
Άγονη γη	22,051	2,001	7,896	10,243	12,275
ΣΥΝΟΛΟ	444,847	77,118	258,733	290,681	257,171

Η κυπριακή γεωργία χωρίζεται σε αρδευόμενη ή ξηρική. Η **αρδευόμενη** περιλαμβάνει κυρίως εσπεριδοειδή, πατάτες, λαχανικά, φυλλοβόλα οπωροφόρα δέντρα, επιτραπέζια σταφύλια και μπανάνες. Η **ξηρική** γεωργία περιλαμβάνει κυρίως σιτηρά, κτηνοτροφικά φυτά, ελιές, χαρουπιές, αμύγδαλα και οινοποιήσιμα σταφύλια. Η εμπορία γεωργικών προϊόντων αναλαμβάνεται από ιδιώτες εμπόρους, συνεργατικές εταιρείες και από τους ίδιους τους παραγωγούς.

ΓΕΩΡΓΙΑ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> ■ οι περιορισμένοι υδάτινοι πόροι ■ το ψηλό κόστος αξιοποίησης τους ■ οι μειωμένες εκτάσεις καλλιεργήσιμης γης ■ η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού ■ η αύξηση του εργατικού κόστους κ.α. 	<p>Η αναπτυξιακή πολιτική στοχεύει στην αναδιάρθρωση και αναβάθμιση του γεωργικού τομέα ώστε ν' αντιμετωπίσει με επιτυχία τόσο την ευρωπαϊκή πρόκληση όσο και τον ευρύτερο διεθνή ανταγωνισμό και να μπορέσει ν' αξιοποιήσει τα νέα δεδομένα που προδιαγράφονται από την Τελωνειακή Ένωση.</p> <p>Περισσότερη</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Οι βασικοί στόχοι του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος στην περίοδο του νέου Σχεδίου θα είναι η βελτίωση των αποδόσεων και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής γεωργίας. Περιλαμβάνοντας δραστηριότητες για την σταδιακή ευθυγράμμιση της αναπτυξιακής πολιτικής της Κύπρου με την πολιτική προσανατολισμού της ΕΕ. ■ Η προώθηση προϊόντων με ανταγωνιστικές προοπτικές. Θα εφαρμοστεί μια σειρά αναπτυξιακών σχεδίων όπως το σχέδιο ανάπτυξης της ανθοκομίας και λαχανοκομίας για την παραγωγή κομμένων ανθέων, το σχέδιο πρώιμων λαχανικών για την ντόπια αγορά και για εξαγωγή. ■ Μέσα στα χρονικά πλαίσια μίας πενταετίας θα προωθηθεί η εκρίζωση συγκεκριμένων εκτάσεων φυλλοβόλων οπωροφόρων και εσπεριδοειδών. Για ν' αντικατασταθούν με άλλα προωθούμενα είδη ,

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

	<p>έμφαση θα δοθεί στην βελτίωση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας, η βελτίωση της ποιότητας και ο εκσυγχρονισμός στον τομέα.</p>	<p>ποικιλίες εσπεριδοειδών και με άλλες καλλιέργειες που δεν αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα π.χ. αρωματικά φυτά, επιτραπέζιες ποικιλίες ελιάς κ.α.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Σχέδιο για εκσυγχρονισμό και βελτίωση της αποδοτικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Στόχος του σχεδίου είναι η ενθάρρυνση των επενδύσεων για σκοπούς εισαγωγής νέας τεχνολογίας, σε επιλεγμένους τομείς. ▪ Ενθάρρυνση νέων να ενταχθούν στο γεωργικό επάγγελμα. Αναθεώρηση των κινήτρων ώστε να γίνει ακόμα πιο ελκυστικό στους νέους η ενασχόληση τους στον γεωργικό τομέα. ▪ Εκπαίδευση γεωργών. Η ίδρυση της Περιφερειακής Τεχνικής και Γεωργικής Σχολής Αμμοχώστου και η μελέτη για την εισαγωγή της μεταλυκειακής γεωργικής εκπαίδευσης θεωρείται ως η καλύτερη προσοδοφόρα επένδυση για την ποιοτική και ποσοτική βελτίωση της παραγωγής αγροτικών περιοχών. ▪ Παραγωγή βιολογικών γεωργικών προϊόντων. ▪ Δημιουργία και εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων καταπολέμησης των διαφόρων εκθρών π.χ. εντόμων, ασθενειών σε σημαντικές καλλιέργειες όπως τα εσπεριδοειδή, τις πατάτες, τα λαχανικά κ.α.
--	--	---

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.2.2. Κτηνοτροφία

Η υγεία και η ευημερία των ζώων, καθώς και η προστασία της δημόσιας υγείας καλύπτονται από το Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών που υπάγεται στο Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Το Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών για ν' ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις ανάγκες που προκύπτουν, εφαρμόζει ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού. Για να προστατεύσει και να βελτιώσει την υγιεινή κατάσταση του ζωικού πληθυσμού, εκπονεί και εφαρμόζει προγράμματα πρόληψης, καταπολέμησης, εξάλειψης και έρευνας για τις διάφορες λοιμώδεις ζωνοσώους και ζωοανθρωπονόσους. Επιπλέον καθιερώθηκε κτηνιατρική πολιτική στην εισαγωγή ζώων και ζωοκομικών προϊόντων μόνο από χώρες που είναι πλήρως απαλλαγμένες από λοιμώδη νοσήματα. Παράλληλα το Τμήμα διεξάγει τους αναγκαίους προληπτικούς εμβολιασμούς, τόσο για τις ασθένειες που ενδημούν στην Κύπρο, όσο και αυτών που εκδηλώνονται στις γειτονικές χώρες. Το Τμήμα μετά την τούρκικη εισβολή επαγρυπνεί συνεχώς, εξαιτίας του κινδύνου για την είσοδο διαφόρων λοιμωδών νοσημάτων από τις μη ελεγχόμενες από το κράτος περιοχές. Ας μην ξεχνάμε ότι στην γειτονική Τουρκία υπάρχουν πολλά σοβαρά λοιμώδη νοσήματα.

Σύμφωνα με την απογραφή του 1993, της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου προκύπτουν τα εξής στοιχεία σ' ότι αφορά την κτηνοτροφία:

	ΛΕΥΚΩΣΙΑ	ΛΗΜΟΣΚΩΤΟΣ	ΛΑΡΝΑΚΑ	ΛΕΜΕΣΟΣ	ΠΑΦΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
Προβατοτρόφων	433	238	777	384	386	2,218
Αριθμός ζώων	39,950	23,969	89,353	36,943	28,382	218,597
Αιγοτρόφων	986	209	783	887	1,114	3,979
Αριθμός ζώων	39,337	6,357	38,836	54,026	52,666	191,222
Αριθμός κοίρων	210,587	8,555	95,508	31,719	8,545	354,914
Αριθμός βοοειδών	23,762	5,351	29,436	4,135	1,125	63,809
Αγελαδοτρόφοι	188	36	177	48	40	489
Αριθμός ζώων	23,752	5,351	29,427	4,114	986	63,630
Πτηνοτρόφοι	3,587	985	1,470	1,813	3,382	11,237
Αριθμός κοτόπουλων	2,056,051	227,649	629,129	707,081	85,635	3,705,545

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Η ανεπάρκεια φυσικών πόρων για ανάπτυξη και οργάνωση της κτηνοτροφίας κατά το ευρωπαϊκό πρότυπο που στηρίζεται στο μικρομεσαίο μέγεθος των μονάδων και στην αξιοποίηση των φυσικών βοσκοτόπων. - Στο στρεβλωτικό σύστημα τιμών και επιδοτήσεων, που δημιουργεί πρόβλημα μη ορθολογικής αξιοποίησης των συντελεστών παραγωγής. - Χωροταξικά και περιβαλλοντικά προβλήματα από κτηνοτροφικές δραστηριότητες π.χ. κοιρολύματα. - Ανεπάρκεια έργων υποδομής στις κτηνοτροφικές ζώνες. - Αναγκαιότητα ελέγχου των ζωικών ασθενειών, ιδιαίτερα όσον αφορά τον 	<p>Η αναβαθμιση των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών για ν' ανταποκριθούν στις αυξημένες υποχρεώσεις για την προστασία της δημόσιας υγείας με την καταπολέμηση των ζωνοόσων και τον έλεγχο των τροφικών ζωικής προέλευσης, καθώς και η προστασία της υγείας των ζώων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Επίλυση χωροταξικών προβλημάτων για την βελτίωση της δημόσιας υγείας, με την μετακίνηση μονάδων που βρίσκονται σε κατοικημένες περιοχές. ■ Εκουγχρονισμό των μονάδων στην διαχείριση και στις διαδικασίες παραγωγής, με σκοπό την αύξηση της παραγωγικότητας και την ποιοτική βελτίωση των προϊόντων. ■ Στην βελτίωση των εισοδημάτων των κτηνοτρόφων ■ Ετοιμασία ειδικών μελετών από εμπειρογνώμονες, για τη δημιουργία κτηνιατρικής υποδομής στα κυπριακά λιμάνια και αερολιμένες. ■ Ετοιμασία ειδικού σχεδίου μηχανογράφησης, για σκοπούς σύνδεσης με τα διεθνή κτηνιατρικά δίκτυα Animo, Shift, ADNS. ■ Σύνδεση των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών της Κύπρου με ευρωπαϊκές τράπεζες εμβολίων για την εξασφάλιση εμβολίων, ιδιαίτερα του εμβολίου αφθώδους πυρετού σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. ■ Προώθηση της σταδιακής κατάργησης της προσφοράς υπηρεσιών προς τους κτηνοτρόφους, που θα μπορούσαν να εξασφαλιστούν από τον ιδιωτικό τομέα. (Σημειώνεται ότι μέχρι το τέλος του 1998 έκλεισαν ήδη, εννέα αγροτικοί κτηνιατρικοί σταθμοί.) ■ Υποβολή πρότασης για επιθεώρηση από την ΕΕ του κεντρικού σφαγείου Κοφίνου σε πρώτο

κίνδυνο μετάδοσης ασθενειών από τα κατεχόμενα.		στάδιο και μεταγενέστερα του δημοτικού σφαγείου Πάφου, με σκοπό την έγκριση τους για εξαγωγές κρεάτων.
--	--	--

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.2.3. Αλιεία.

Η διαχείριση των αλιευτικών πόρων γίνεται από το Τμήμα Αλιείας, το οποίο ιδρύθηκε το 1964. Εκτός από την διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων το Τμήμα Αλιείας αναλαμβάνει την τεχνική και οικονομική βοήθεια (π.χ. επιχορηγήσεις). Κατασκευάζει και βελτιώνει τα αλιευτικά καταφύγια, ελέγχει την καταπολέμηση της ρύπανσης της θάλασσας κ.α.

Η κυπριακή αλιεία παράγει πέραν των 3.600 τόνων ψάρια το χρόνο αξίας περίπου 13,4 εκατομμύρια λίρες Κύπρου. Η παραγωγή ψαριού προέρχεται κυρίως από την αλιεία τράτων και την ιχθυοκαλλιέργεια. Ο αλιευτικός στόλος της αποτελείται από 500 περίπου βάρκες, 18 τράτες και 24 ξιφιάρικα. Στον τομέα της αλιείας απασχολούνται περίπου 1.250 άτομα. Η θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια είναι ένας νέος τομέας με μεγάλες προοπτικές που άρχισε ν' αναπτύσσεται στην Κύπρο από το 1985. Σήμερα λειτουργούν 8 ιδιωτικά ιχθυοτροφεία με παραγωγή το 1998 πέραν των 1.100 τόνων, επίσης λειτουργούν 4 εκκολαπτήρια και 1 μονάδα παραγωγής γαρίδας. Η Κύπρος εισάγει περίπου 5.000 τόνους ψαρικά προϊόντα το χρόνο αξίας 105 εκατομμύρια λίρες Κύπρου. Η κατανάλωση ψαριού κυμαίνεται γύρω στους 9.000 τόνους το χρόνο, με κατανάλωση κατά κεφαλή 13,5 κιλά.

ΑΛΙΕΙΑ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Η υπερεκμετάλλευση των αλιευτικών αποθεμάτων που οδηγεί στην αύξηση του κόστους παραγωγής. - Ελλιπής οργάνωση αγοράς για αλιευτικά προϊόντα. - Έλλειψη νομοθετικού πλαισίου και υποδομή για τον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων, σε σκάφη ξένης ιδιοκτησίας υπό κυπριακής σημαία, που αλιεύουν σε διεθνής ύδατα. - Ο κίνδυνος υποβάθμισης του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της ποιότητας του νερού, από την αλματώδη ανάπτυξη της παραλιακής ζώνης, την 	<p>Η συνέχιση και επέκταση των μέτρων διαχείρισης των αλιευτικών αποθεμάτων, ο έλεγχος της αλιευτικής δραστηριότητας, η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός του αλιευτικού τομέα στο επίπεδο παραγωγής και εμπορίας, καθώς και η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Η ανάπτυξη θα επικεντρωθεί στην ιχθυοκαλλιέργεια (παραγωγή θαλασσινών ψαριών και γόνου) καθώς και στην αλιεία πελαγικών ψαριών π.χ. τούνας και ξιφίας. ■ Ανάπτυξη της αλιείας σε διεθνείς περιοχές και εξεύρεση νέων αποθεμάτων ■ Ανάπτυξη της αλιείας πελαγικών ψαριών και ορθολογική διαχείριση των αποθεμάτων ξιφία. ■ Ανάπτυξη και διαχείριση της ερασιτεχνικής θαλάσσιας αλιείας. ■ Εκσυγχρονισμός του αλιευτικού τομέα, μέσω διαφόρων σχεδίων. Όπως η δημιουργία ενός πιο μικρού σύγχρονου και παραγωγικού αλιευτικού στόλου στην αλιεία τράτων. Παράλληλα θα εντατικοποιηθούν τα πειράματα

<p>ενιατική γεωργία και τα ατυχήματα με πειρελαιοειδή.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Τα προβλήματα εξασφάλισης και κατοχύρωσης χώρων στην παράκτια ζώνη για τις θαλάσσιες υδατοκαλλιέργειες . 		<p>αντιμετώπισης του προβλήματος των δελφινιών και θα καταρτισθούν προγράμματα εκπαίδευσης ψαράδων σε διάφορους τομείς π.χ. ναυσιπλοΐα, τεχνολογία κ.α.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Κατασκευή νέων, βελτίωση υφιστάμενων και διαχείριση αλιευτικών καταφυγίων. ■ Συμπλήρωση και επέκταση της μηχανογράφησης σε όλους τους τομείς του Τμήματος Αλιείας.
---	--	---

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.2.4. Χλωρίδα και Πανίδα.

Η Κύπρος είναι προικισμένη με πλούσια χλωρίδα και πανίδα απ' όλες τις ηπείρους που την γειτονεύουν. Αλλά και η απομόνωση της ως νησί συνέβαλε στην ύπαρξη πολλών ενδημικών φυτών. Η γεωμορφολογία της περιλαμβάνει: την κορυφή του Τροόδους που τον χειμώνα είναι καλυμμένη με χιόνια, την ορεινή ζώνη, τους παραλιακούς υγρότοπους διεθνούς σημασίας και μοναδικά είδη δάσους « μακί».

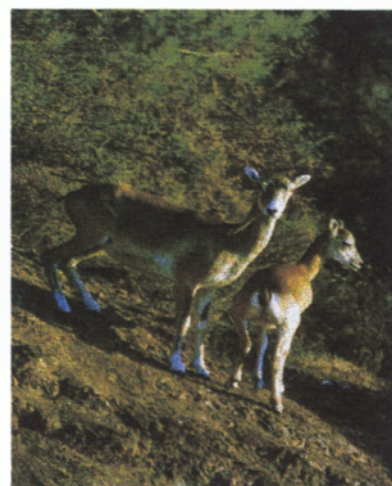
Καθιερώθηκαν στο νησί πολλές διεθνείς συμβάσεις, όπως η Σύμβαση για τη Διεθνή Εμπορία Ειδών Άγριας Χλωρίδας και Πανίδας που κινδυνεύουν με εξαφάνιση ή η Σύμβαση της Βαρκελώνης για την Προστασία της Θάλασσας της Μεσογείου από τη Ρύπανση, μαζί με τα τέσσερα Πρωτόκολλα της και η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα.

Για την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων και την προστασία της άγριας ζωής και των οικοτόπων υπεύθυνο είναι το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Παράλληλες δραστηριότητες του Υπουργείου είναι και ο έλεγχος για την πρόληψη και καταπολέμηση της ρύπανσης των νερών και της θάλασσας. Ο υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος προεδρεύει του Συμβουλίου Περιβάλλοντος που απαρτίζεται από αντιπροσώπους διαφόρων Υπουργείων, της τοπικής αυτοδιοίκησης, του ιδιωτικού τομέα, των επιστημονικών και περιβαλλοντικών οργανώσεων.

Ως προστατευόμενα ζώα στην Κύπρο θεωρούνται τα εξής:

⇒ Το **αγρινό** (*ovis orientalis orphion*) είναι ενδημικό ζώο. Το αγρινό είναι αυστηρά προστατευόμενο είδος και ο πληθυσμός του αυξήθηκε σε μερικές δεκάδες στις αρχές του αιώνα μας. Σήμερα υπάρχουν περίπου 2.000 αγρινά. Ζουν και πολλαπλασιάζονται στην μαγευτική κοιλάδα των Κέδρων. Τα ντροπαλά αυτά ζώα κάνουν την εμφάνιση τους μόνο στα πυκνά δάση.

⇒ Η **πράσινη κελώνα και η καρέττα καρέττα** αναπαράγονται στις ακτές του νησιού. Το 1978 προωθήθηκε ένα σχέδιο για την προστασία των θαλάσσιων κελωνών. Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει πρόγραμμα προστασίας των αυγών και των μικρών κελωνών. Δηλαδή λειτουργία εκκολαπτηρίου, μελέτη και παρακολούθηση του αναπαραγωγικού

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

πληθυσμού των χελωνών και διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας, που είναι η μοναδική στο είδος της σε ολόκληρη τη Μεσόγειο. Η ενέργεια αυτή χρηματοδοτήθηκε από το Διεθνές Ταμείο για την Προστασία της άγριας ζωής και από την Ευρωπαϊκή Ένωση στα πλαίσια του προγράμματος MEDSPA.

Σε διάφορες εποχές του χρόνου το νησί φιλοξενεί μια μεγάλη ποικιλία αποδημητικών πουλιών που ταξιδεύουν από το Νότο στο Βορρά. Η Κύπρος αποτελεί μια γέφυρα μεταξύ της Ευρώπης, Αφρικής και Ασίας για τα αποδημητικά πουλιά. Δυστυχώς όμως η θαλάσσια ζωή δεν είναι γόνιμη και ο λόγος είναι γιατί δεν υπάρχουν ποταμοί που να χύνονται στην θάλασσα.

Υπήρχαν βέβαια περισσότερα είδη ζώων αλλά και φυτών που θα μπορούσαν να επιβιώσουν εάν δεν υπήρχε η έλλειψη νερού. Οι μαρτυρίες λένε ότι στα παλιά χρόνια η Κύπρος φιλοξενούσε πολύ μεγαλύτερο αριθμό φυτών και ζώων, αυτό επιβεβαιώνεται από την ύπαρξη απολιθωμάτων ενός είδους ελέφαντα και ιπποπόταμου.

Οι προστατευόμενες περιοχές που βρίσκονται υπό μελέτη είναι η χερσόνησος του Ακάμα, η λίμνη του Ακρωτηρίου με τα λειβάδια της, η Αλυκή της Λάρνακας η δασική περιοχή στον Τρίπουλο που περιλαμβάνει την Κοιλιάδα των Κέδρων.

ΧΛΩΡΙΔΑ & ΠΑΝΙΔΑ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Συγκρούσεις αρμοδιοτήτων μεταξύ διάφορων Υπηρεσιών σε μερικά περιβαλλοντικά θέματα. - Προβλήματα στον τομέα της συλλογής στοιχείων και πληροφοριών για την κατάσταση του περιβάλλοντος. - Έλλειψη ενός επαρκούς επιπέδου περιβαλλοντικής συνείδησης. - Νομοθετικά και θεσμικά προβλήματα στην δημιουργία και λειτουργία των αποχετευτικών συστημάτων και 	<ul style="list-style-type: none"> - Η εναρμόνιση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και πρακτικής με τα ισχύοντα στην ΕΕ. - Η εναρμόνιση της ανάπτυξης με την προστασία του περιβάλλοντος και η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη. - Η προστασία της φύσης, η ορθολογική και αειφόρος διαχείριση των φυσικών παραγωγικών πόρων, ιδιαίτερα των μη ανανεώσιμων. - Η βελτίωση του περιβάλλοντος όπου έχει υποβαθμιστεί και η αποκατάσταση των 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Επικύρωση της Σύμβασης για τις Διασυννοριακές Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις. ▪ Υλοποίηση από τα αρμόδια Υπουργεία ολοκληρωμένου προγράμματος για την εισαγωγή της περιβαλλοντικής διάστασης σε μαθήματα της εκπαίδευσης και ίδρυση περιβαλλοντικών εργαστηρίων στα σχολεία. ▪ Προώθηση εξειδικευμένων σχεδίων για περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση. ▪ Ανάληψη συστηματικής μελέτης για την καταγραφή όλων των περιοχών με ιδιαίτερο οικολογικό χαρακτήρα και δημιουργία οικολογικού χάρτη. ▪ Σχέδιο προστασίας και αναβάθμισης της περιοχής των αλυκών Λάρνακας, προστασία του υγροβιότοπου Φασουρίου, η διαχείριση του δάσους του Τροόδου και η αποκατάσταση της περιοχής του μεταλλείου Αμιάντου. ▪ Προώθηση μέτρων για την προστασία

<p>χώρων διαχείρισης στερεών απορριμμάτων.</p>	<p>περιβαλλοντικών ζημιών.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η προστασία της βιολογικής ποικιλότητας και των οικοσυστημάτων. - Η προώθηση και κατασκευή βασικών έργων περιβαλλοντικής υποδομής. - Η ευαισθητοποίηση και επιμόρφωση του κοινού. - Η συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, τον ιδιωτικό τομέα και τις περιβαλλοντικές οργανώσεις. 	<p>της κλωρίδας και της πανίδας π.χ. προστασία άγριων πτηνών.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Προστασία και διαχείριση των νερών και του εδάφους, όπως το στρατηγικό σχέδιο για την αντιμετώπιση των αναγκών σε αποχετευτικά συστήματα της υπαίθρου. ■ Υλοποίηση και επέκταση 6 αποχετευτικών συστημάτων σε όλη την Κύπρο. ■ Προστασία της ατμόσφαιρας π.χ. υιοθέτηση συστημάτων παρακολούθησης της ποιότητας του αέρα σε κλειστούς χώρους. ■ Πυρηνική ασφάλεια και προστασία από την ραδιενέργεια π.χ. ενημέρωση του κοινού για μέτρα προστασίας. ■ Διαχείριση αποβλήτων και καθαρή τεχνολογία. ■ Ενίσχυση του σχεδίου της Μονάδας έκτακτης αντιμετώπισης περιστατικών πετρελαιοκηλίδων.
--	---	--

Δαπάνες Ανάπτυξης:

Κατά την διάρκεια του Σχεδίου οι δαπάνες του τομέα αναμένεται ν' ανέλθουν στα 16,2 εκ.ΛΚ. από τα οποία τα 8,2 εκ. θα δαπανηθούν για την κατασκευή των αποχετευτικών συστημάτων. Επιπλέον προβλέπεται ότι θα δαπανηθούν 130 εκ.ΛΚ. περίπου για σκοπούς εναρμόνισης, από τα οποία 5 εκ. θα δαπανηθούν για προγράμματα ορθολογικής διαχείρισης στερεών απορριμμάτων και ανακύκλωσης, ενώ άλλα 5 εκ. θα δοθούν για την δημιουργία χώρου διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων.

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.2.5. Τα δάση της Κύπρου.

Έκταση 175.411 εκταρίων, 18,96% της ολικής επιφάνειας του νησιού καλύπτεται από δάση. Τα 161.833 εκτάρια είναι κρατικά δάση, τα οποία χωρίζονται σε κύρια και δευτερεύοντα. Τα κύρια βρίσκονται κυρίως στις περιοχές του Τροόδου και Πενταδακτύλου και χωρίζονται σε εθνικά δασικά πάρκα και σε περιοχές προστασίας της φύσης. Τα δευτερεύοντα χωρίζονται σε δάση πολλαπλής χρήσης, σε κοινοτικά και δημοτικά δάση, σε δασικά φυτώρια και σε περιοχές βοσκής. Τα ιδιωτικά δάση καλύπτουν έκταση 13.578 εκταρίων και ανήκουν σε ιδιώτες, εκκλησίες και μοναστήρια.

Αξιοσημείωτο είναι ότι η Κύπρος ήταν γνωστή στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου για τα δάση της. Η ξυλεία της χρησιμοποιούταν για τις οικιακές ανάγκες, για την κατασκευή πολεμικών και άλλων πλοίων. Στην πορεία όμως οι εκτεταμένες δασικές πυρκαγιές και η ανεξέλεγκτη βόσκηση μείωσαν σημαντικά την δασική επιφάνεια του νησιού. Κυρίως λόγος για την κατάληξη αυτή ήταν και η

τούρκικη εισβολή με τους εμπρησμούς των δασών και τους βομβαρδισμούς από την τούρκικη πολεμική αεροπορία.

Γενικά τα δάση της Κύπρου είναι φυσικά, εξαιρουμένων ορισμένων καμένων περιοχών και άλλων γυμνών κρατικών εκτάσεων που αναδασώθηκαν τεχνητά. Τα κυριότερα είδη της δασικής χλωρίδας είναι η τραχεία πεύκη (*Pinus brutia*) και η πεύκη του Τροόδου (*Pinus nigra*) που βρίσκεται στις ψηλότερες κορυφές του δάσους Τροόδου. Επιπλέον υπάρχει το κυπαρίσσι (*Cypressus sempervirens*), ο αόρατος (*Juniperus oxycedrus*), ο πλάτανος (*Platanus orientalis*). Αυτά που ευδοκιμούν μόνο στην Κύπρο είναι η λατζιά (*Quercus alnifolia*) και ο κέδρος (*Cedrus brevifolia*).

Το Τμήμα Δασών με την βοήθεια του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών, άρχισε το 1998 την ετοιμασία Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα δάση της Κύπρου. Σκοπός του Σχεδίου είναι η ανάπτυξη των δασών, ο σχεδιασμός της αειφόρου διαχείρισής τους και η εναρμόνιση της δασικής πολιτικής με αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επίσης τα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκαν αρκετά μονοπάτια μελέτης της φύσης σε δασικές περιοχές του Τροόδου, Αδελφοί, Πάφου, Λεμεσού, Μαχαιρά και Κάβο Γκρέκο. Αυτά τα μονοπάτια μελέτης της φύσης, προσελκύουν αρκετούς ντόπιους και ξένους επισκέπτες.

Όσον αφορά την δασοπροστασία, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στην πρόληψη και καταστολή των πυρκαγιών που αποτελούν το μεγαλύτερο κίνδυνο των κυπριακών δασών. Το Τμήμα Δασών ενδυναμώθηκε με την απόκτηση περισσότερων πυροσβεστικών οχημάτων, με σύγχρονο πυροσβεστικό εξοπλισμό και με νέα μέσα ραδιοτηλεπικοινωνίας. Τα καλά αποτελέσματα δεν άργησαν να φανούν με το 1999 να είναι ο καλύτερος χρόνος, αφού κήκε η μικρότερη δασική έκταση σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.

Στην Κύπρο λειτουργεί το Δασικό Κολέγιο από το 1951, παρέχει τριετή κύκλο σπουδών που οδηγεί στην απόκτηση του «Ανώτερου Διπλώματος» στην Δασοπονία. Ενώ υπάρχει και ο μικρής διάρκειας κύκλος σπουδών που οδηγεί στην απόκτηση του «πιστοποιητικού» στη Δασοπονία. Στο κολέγιο τα τελευταία χρόνια το 40% των φοιτητών προέρχεται από ξένες χώρες.

ΤΑ ΔΑΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Οι αυξανόμενοι κίνδυνοι από τις πυρκαγιές. - Το χαμηλό παραγωγικό δυναμικό των δασών λόγω των δυσμενών κλιματολογικών 	<p>Η προστασία και η ορθολογική διαχείριση των δασών.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η ετοιμασία εθνικού προγράμματος για τα δάση με βάση την στρατηγική που αναπτύχθηκε στα πλαίσια σχετικού σχεδίου βοήθειας από τη FAO προς την Κύπρο. ▪ Ετοιμασία και εφαρμογή ενιαίου και ολοκληρωμένου σχεδίου προστασίας των δασών (και ιδιωτικών) από τις πυρκαγιές. ▪ Κατά την διάρκεια του Στρατηγικού Σχεδίου,

<p>συνθηκών.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η πίεση που ασκείται στα δάση από την τουριστική- οικιστική ανάπτυξη και την κατασκευή έργων υποδομής. 		<p>θα υλοποιηθούν 7 εθνικά δασικά πάρκα σ' όλη την Κύπρο και 2 περιβαλλοντικά κέντρα.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Βελτίωση και επέκταση των προσφερόμενων διευκολύνσεων για δασική αναψυχή π.χ. εκδρομικοί χώροι, κατασκηνωτικοί χώροι, μονοπάτια της φύσης κ.α. ■ Εισαγωγή κριτηρίων και δεικτών βάσει των οποίων θα παρακολουθείται η επίτευξη του στόχου της αειφορίας. ■ Μελέτη των απαιτούμενων αλλαγών στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Δασικού Κολεγίου έτσι που ν' ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες του νέου ρόλου του Τμήματος Δασών . ■ Προώθηση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού, ειδικά για την προστασία και διατήρηση του πρασίνου. ■ Επέκταση των προστατευόμενων δασικών περιοχών και σύνταξη διαχειριστικών σχεδίων για τα εθνικά δασικά πάρκα και τις περιοχές προστασίας της φύσης. ■ Ετοιμασία και εφαρμογή σχεδίου πάνω σε πιλοτική βάση για δάσωση γεωργικών και βελτίωση δασωδών εκτάσεων. Το σχέδιο αυτό, θα μπορεί να χρηματοδοτηθεί από την ΕΕ , μετά την ένταξη.
---	--	--

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

Δαπάνες Ανάπτυξης για τον Ευρύ Γεωργικό Τομέα:

Γενικά, στην περίοδο του νέου Σχεδίου προβλέπεται να δαπανηθεί ποσό ύψους 138,2 εκ.ΛΚ για την ανάπτυξη του ευρύ γεωργικού τομέα(γεωργία, κτηνοτροφία, έρευνα, κτηνιατρικές υπηρεσίες, αναδασμός, αλιεία και δάση). Στο ποσό αυτό συμπεριλαμβάνονται και δάνεια μέσω των Δανειστικών Επιτροπών, ύψους 9.49 εκ.ΛΚ. Τέλος, κατά την ίδια περίοδο αναμένεται ότι θα δαπανηθεί ποσό ύψους 11,2 εκ.ΛΚ για σκοπούς εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο.

3.2.6. Υδατική Ανάπτυξη.

Ένα από τα πιο σοβαρά προβλήματα που υπάρχουν στην Κύπρο είναι η έλλειψη νερού. Από τα παλιά χρόνια η Κύπρος κινδύνεψε αρκετές φορές να ερημωθεί λόγω των συχνών ανομβριών. Ποταμοί με σταθερή και ολόχρονη ροή δεν υπάρχουν παρά μόνο χείμαρροι. Η βροχόπτωση ήταν πάντα χαμηλή και ακανόνιστα κατανομημένη, τόσο χρονικά όσο και γεωγραφικά. Η μέση ετήσια βροχόπτωση ήταν περίπου 500 χιλιοστόμετρα, ενώ τα τελευταία δώδεκα χρόνια έχει μειωθεί στα 454 χιλιοστόμετρα.

Τα υπόγεια νερά αποτελούσαν τις κύριες πηγές νερού τόσο για άρδευση όσο και για ύδρευση, με αποτέλεσμα τα υδροφόρα στρώματα σε πολλές περιοχές να εξαντληθούν ή να γίνονται προβληματικά με την εισροή θαλάσσιου νερού.

Παράλληλα μεγάλες ποσότητες νερού λόγω της ξηρασίας κατέληγε ανεκμετάλλευτο στη θάλασσα.

Οι αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες με την βοήθεια διεθνών οργανισμών έθεσαν σε εφαρμογή ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα για αντιμετώπιση του προβλήματος. Κατασκευάστηκαν 100 επιπλέον φράγματα και υδατοδεξαμενές με χωρητικότητα 303 εκατομμυρίων κυβικών μέτρων . Μερικά από τα πιο σημαντικά έργα υδατικής ανάπτυξης που έγιναν είναι:

- Το **Αρδευτικό έργο Πάφου** που στόχευε στην αξιοποίηση των υδατικών πόρων της επαρχίας Πάφου και στην ανάπτυξη της γεωργίας με την παροχή νερού για άρδευση όλης της παραλιακής πεδιάδας. Το έργο άρχισε το 1976 και ολοκληρώθηκε το 1982 με ολική δαπάνη 25 εκατομμυρίων λιρών Κύπρου.

- Το **Σχέδιο Ενιαίας Αγροτικής Ανάπτυξης Πιτσιλιάς**, είναι ένα πολύπλευρο αναπτυξιακό έργο με σκοπό την γεωργική ανάπτυξη της περιοχής αλλά και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της. Άρχισε το 1978 και συμπληρώθηκε το 1984 με ολική δαπάνη 10 εκατομμυρίων λιρών Κύπρου. Το σχέδιο περιλαμβάνει την κατασκευή δύο φραγμάτων, αγροτικών δρόμων, ενώ βελτιώθηκε το οδικό δίκτυο και η υδατοπρομήθεια των χωριών.
- Το **Σχέδιο του Νότιου Αγωγού** , είναι το μεγαλύτερο έργο υδατικής ανάπτυξης που ανέλαβε η Κυπριακή Κυβέρνηση. Βασικός σκοπός του σχεδίου είναι η συλλογή και αποθήκευση πλεονασμάτων νερού που προηγουμένως κατέληγαν στην θάλασσα , η μεταφορά τους γίνεται με διαπεριφερειακούς αγωγούς στις περιοχές που υπάρχει μεγάλη ανάγκη νερού. Το έργο άρχισε το 1984, λόγω του μεγάλου μεγέθους του χωρίστηκε σε δύο φάσεις και αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2002. Η συνολική του δαπάνη υπολογίζεται γύρω στα 165 περίπου εκατομμύρια λίρες Κύπρου.

Παρά τα εντυπωσιακά έργα υδατικής ανάπτυξης που πραγματοποιήθηκαν το πρόβλημα εξακολουθεί να υπάρχει για τον λόγο αυτό εφαρμόστηκαν περιορισμοί στην παροχή νερού. Με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν δυσμενείς καταστάσεις στο γεωργικό τομέα, στην κοινωνική ζωή και γενικά στην οικονομία του τόπου. Στην συνέχεια κρίθηκε αναγκαία η δημιουργία μονάδων αφαλάτωσης με σκοπό την απεξάρτηση της παροχής πόσιμου νερού από τη βροχόπτωση, στα μεγάλα αστικά και τουριστικά κέντρα. Από το 1997 λειτουργεί η πρώτη μονάδα αφαλάτωσης στην Δεκέλεια, η δεύτερη στο αεροδρόμιο Λάρνακας ενώ έχει αποφασιστεί η δημιουργία τρίτης στο Ζακάκι για τις ανάγκες της Λεμεσού, δυναμικότητας 20.000 κυβικών μέτρων την ημέρα.

ΥΔΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Οι αδυναμίες στο υφιστάμενο θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο για την διαχείριση και προστασία των υδάτινων πόρων. - Η μη άριστη κατανομή και χρήση των περιορισμένων υδάτινων πόρων διαχρονικά, διαπεριφερειακά και στις διάφορες χρήσεις. - Η συνεχόμενη μείωση των διαθέσιμων υδάτινων πόρων, λόγω των καιρικών συνθηκών. - Η διάσταση σε αρκετό βαθμό μεταξύ της υφιστάμενης υδατικής πολιτικής και της ισχύουσας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. - Η μη ορθολογική τιμολόγηση του νερού, που διαφοροποιείται κατά τομέα λόγω της ύπαρξης επιχορηγήσεων και δεν αντιπροσωπεύει το πραγματικό κόστος του νερού. - Η υπεράντληση και ανεξέλεγκτη σε μεγάλο βαθμό εκμετάλλευση των υπόγειων υδάτων, η οποία έχει επιπτώσεις στην ποιότητα και επάρκεια τους. - Το ψηλό επενδυτικό κόστος των νέων αναπτυξιακών έργων, όπως η αφαλάτωση και η ανακύκλωση των λυμάτων αποχετευτικών συστημάτων. 	<p>Η Κυβέρνηση προσπαθεί να αξιοποιήσει τα επεξεργασμένα λύματα για σκοπούς άρδευσης γεωργικών καλλιεργειών, να εφαρμόσει μέτρα εξοικονόμησης και τη δημιουργία υδατικής συνείδησης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Άμεση προώθηση και αποτελεσματική λειτουργία του Ενιαίου Φορέα Υδάτων, με σκοπό να διασφαλίζει την συμμετοχή φορέων εκτός κυβέρνησης, στη λήψη των αποφάσεων που αφορούν την υδατική πολιτική. ■ Διεξαγωγή μελέτης ανακατανομής των υδάτινων πόρων στις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες και αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων. ■ Προώθηση της επιβολής των νέων τελών πώλησης νερού για την που να καλύπτει το κόστος παραγωγής του. ■ Εξεύρεση και χρήση νέων υδάτινων πόρων. Ενώ εξετάζεται το ενδεχόμενο κατασκευής και τρίτης μονάδας αφαλάτωσης με πιθανότητα χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. ■ Προγραμματίζεται η συμπλήρωση υδατικών έργων τα οποία βρίσκονται υπό κατασκευή καθώς και η έναρξη νέων.
<p>Δαπάνες Ανάπτυξης: <i>Στην περίοδο του Στρατηγικού Σχεδίου 1999- 2003 προβλέπεται να δαπανηθεί ποσό ύψους 109 εκ.ΛΚ για σκοπούς ανάπτυξης των υδάτινων πόρων , από τα οποία τα 5 εκ. αντιπροσωπεύουν δάνεια.</i></p>		

Πηγή:Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.2.7. Μεταλλεία- Λατομεία.

Παρουσιάζεται μεγάλη λατομική δραστηριότητα στην Κύπρο , λειτουργούν 250 περίπου λατομεία παγκύπρια. Κατασκευάζουν διάφορα λατομικά υλικά, για επιτόπια χρήση (αμμοχάλικα, χαβάρες, χαβαροχάλικα, άργιλο, ασβεστολιθικά πετρώματα για διάφορες χρήσεις, μάρμαρα, γύψο, μπεντονίτη, ούμπρες κτλ.) αλλά

και για εξαγωγή. Τα λατομικά υλικά είναι οι πρώτες ύλες για την οικοδομική βιομηχανία, για την κατασκευή δρόμων και άλλων κυβερνητικών αναπτυξιακών έργων καθώς και για την κατασκευή άλλων προϊόντων π.χ. τσιμέντου, μαρμάρου, τούβλων κτλ.

Το 1996 άρχισε η λειτουργία του πρώτου μεταλλείου χαλκού στην Σκουριώτισσα. Το μέταλλο που παράγεται εξάγεται και προσφέρει αρκετό ξένο συνάλλαγμα στον τόπο, επιπλέον με την δημιουργία του μεταλλείου στην ακριτική αυτή περιοχή δημιουργήθηκαν αρκετές θέσεις εργασίας για τους εργάτες της γύρω περιοχής. Υπάρχουν οι δυνατότητες στο μέλλον να δημιουργηθούν και άλλα νέα μεταλλεία ή να επαναλειτουργήσουν παλιά μεταλλεία που εγκαταλείφθηκαν για διάφορους λόγους.

Την ευθύνη για την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την λειτουργία μεταλλείων και λατομείων έχει η Υπηρεσία Μεταλλείων, η οποία υπάγεται διοικητικά στο Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Επιπλέον η Υπηρεσία Μεταλλείων εισπράττει τα δικαιώματα των 15 σεντς (περίπου 75 δραχμές) τον τόνο για όλα τα λατομικά υλικά που χρησιμοποιούνται ή πωλούνται παγκυπρίως, απ' αυτά το 75% δίνεται μεσώ των επαρχιών στις επηρεαζόμενες κοινότητες για δικά τους αναπτυξιακά έργα και το υπόλοιπο 25% κατατίθεται σε ειδικό ταμείο για περιβαλλοντικούς σκοπούς. Η Υπηρεσία Μεταλλείων συνεργάζεται με διάφορα κυβερνητικά τμήματα και υπηρεσίες, ενώ επιπρόσθετα παρέχει βοήθεια σε ιδιώτες, για την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου και για τις περιπτώσεις χρήσης εκρηκτικών υλών σε εργοληπτικές εταιρείες.

Κατά την περίοδο 1994-98 συνεχίστηκε ο εντοπισμός διαφόρων ορυκτών και βιομηχανικών υλικών όπως αργίλου, αμμοχάλικων και γύψου καθώς και ο έλεγχος της ποιότητας των παραγόμενων αδρανών υλικών. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην προστασία του περιβάλλοντος με την εκπόνηση μελετών για τον εντοπισμό κατάλληλων περιοχών για την ασφαλή απόρριψη απορριμμάτων από μεταλλευτικές και λατομικές δραστηριότητες και την προώθηση της αποκατάστασης του περιβάλλοντος στον χώρο του μεταλλείου του Αμιάντου. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αξία των εξαγωγών χαλκού για το 1998 υπολογίζεται γύρω στα 3,5 εκ.ΛΚ.

Ο τομέας των λατομείων μετά τις επενδύσεις που έχουν γίνει παρουσιάζεται ικανός να καλύψει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες του τομέα των κατασκευών, σε ποσότητα αλλά και σε ποιότητα. Το ευρύτερο περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί ο τομέας παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις, όπως η δραστηριοποίηση του ιδιωτικού τομέα στην εκτέλεση γεωλογικών ερευνών και η δημιουργία πολλών ιδιωτικών εργαστηρίων για έλεγχο της ποιότητας δομικών υλικών. Επίσης η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα διαφοροποιήσει σημαντικά το σημερινό περιβάλλον του τομέα π.χ. αυστηροί ποιοτικοί έλεγχοι.

ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ - ΛΑΤΟΜΕΙΑ

ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<p>Ο τομέας των μεταλλείων διέρχεται σήμερα μια κρίσιμη περίοδο, κυρίως λόγω της εξάντλησης των πλουσιότερων κοιτασμάτων των χαλκούχων σιδηροπηριτών καθώς και τον μη-εντοπισμό νέων και χαμηλής τιμής των μετάλλων.</p>	<p>Οι μακροχρόνιες επιδιώξεις της κυβέρνησης όσον αφορά τον τομέα του ορυκτού πλούτου είναι η αναζωογόνηση του τομέα των μεταλλείων σε συνάρτηση με τις προοπτικές ζήτησης στην διεθνή και εγχώρια αγορά και η ομαλή ανάπτυξη του τομέα των λατομείων σ' ένα πλαίσιο αειφόρου ανάπτυξης. Ώθηση αναμένεται να δώσει και η νέα πιο φιλελεύθερη πολιτική για έκδοση αδειών εκμετάλλευσης για ανεύρεση χαλκού και γύψου, αφού ήδη έχει εκδηλωθεί ενδιαφέρον για παραχώρηση ερευνητικών αδειών για εξεύρεση πολύτιμων μετάλλων π.χ. χρυσός.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Σύσταση τεχνικής επιτροπής, με την βοήθεια εμπειρογνομόνων, για την στρατηγική αειφόρου λατομικής και μεταλλευτικής ανάπτυξης. ■ Πλήρης εφαρμογή των μέτρων για αναβάθμιση της ποιότητας και αύξηση της ποσότητας των λατομικών υλικών για τις ανάγκες της οικοδομικής βιομηχανίας. ■ Στον τομέα της οικονομικής γεωλογίας θα συνεχιστεί η έρευνα για εντοπισμό νέων κοιτασμάτων με την εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας, τον ποιοτικό έλεγχο και την παρακολούθηση των ιδιωτικών εταιρειών, οι οποίες αρχίζουν να παίζουν ενεργό ρόλο στα χώρο της έρευνας. ■ Θα διεξαχθεί έρευνα, αξιολόγηση και ποιοτικός έλεγχος των μεταλλικών και αμέταλλων ορυκτών της Κύπρου. ■ Στην διάρκεια του Σχεδίου, θα ολοκληρωθούν τα έργα σταθεροποίησης, διαμόρφωσης και δενδροφύτευσης των στερεών υλικών του μεταλλείου Αμιάντου. ■ Η ετοιμασία ενός ολοκληρωμένου σχεδίου εντοπισμού, ανάπτυξης και διαχείρισης χώρων απόρριψης αποβλήτων που προέρχονται από δραστηριότητες του τομέα.

Δαπάνες Ανάπτυξης:

Κατά την διάρκεια του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης, οι δαπάνες για την χρηματοδότηση του ερευνητικού προγράμματος του Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης αναμένεται ν' ανέλθουν στα 7,1 εκ.ΛΚ. Κατά την ίδια περίοδο, οι δαπάνες εναρμόνισης προβλέπεται ότι θα είναι 0,2 εκ.ΛΚ.

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Π:2000)

3.3. Δευτερογενής Τομέας.

3.3.1. Μεταποίηση.

Η βιομηχανία το 1999 αντιπροσώπευε το 11% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και πρόσφερε απασχόληση στο 13,3% περίπου του εργατικού δυναμικού. Οι σημαντικότεροι κλάδοι του τομέα της μεταποίησης είναι των τροφίμων, ποτών, ένδυσης, επίπλων και μεταλλικών προϊόντων. Ενώ ολόένα και άλλοι βιομηχανικοί κλάδοι αναπτύσσονται όπως της τυπογραφίας, των πλαστικών, των χημικών και φαρμακευτικών προϊόντων.

Η απασχόληση στην μεταποίηση μειώθηκε από 44.783 άτομα το 1993 σε 41.100 το 1998, δηλαδή ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής μειώθηκε κατά 1,7 % ενώ η παραγωγικότητα αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 2,7%. Κατά την διάρκεια του Στρατηγικού Σχεδίου 1994- 98 , οι εξαγωγές μεταποιημένων προϊόντων αυξήθηκαν κατά 1,7% σε τρέχουσες τιμές υποδηλώνοντας τη μειωμένη ανταγωνιστικότητα των κυπριακών προϊόντων στις αγορές του εξωτερικού. Μικρή αύξηση στις εξαγωγές σημείωσαν μη παραδοσιακοί κλάδοι όπως η φαρμακευτική βιομηχανία, ο κλάδος των τροφίμων και των ποτών, τα μη μεταλλικά προϊόντα κ.α. Οι δαπάνες ανάπτυξης γι' αυτή την περίοδο ανήλθαν στα 27 εκ.ΛΚ.

Η ελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου σαν αποτέλεσμα της ολοκλήρωσης του Γύρου της Ουρουγουάης με την υπογραφή της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (ΓΚΑΤΤ) και η κατάργηση της προστασίας στα πλαίσια της ολοκλήρωσης της Α' Φάσης της Συμφωνίας τελωνειακής ένωσης Κύπρου- Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν δημιουργήσει αυξημένο ανταγωνισμό για την κυπριακή βιομηχανία.

ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<p>Ο αυξημένος ανταγωνισμός επιδείνωσε τα προβλήματα και τις αδυναμίες του τομέα τόσο στην εγχώρια όσο και στην διεθνή αγορά, μερικά από τα οποία είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Οι αποκλίσεις του κυπριακού καθεστώτος από το κοινοτικό κεκτημένο. - Η έλλειψη εξειδίκευσης στην 	<p>Η βιομηχανική πολιτική στην διάρκεια του Σχεδίου θα έχει ως στόχο της, την εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο, την επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης του τομέα της μεταποίησης μέσω της ενίσχυσης και διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας σε συνθήκες ελεύθερης</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Μελέτη για βελτίωση του τρόπου σχεδιασμού των παραγόμενων προϊόντων π.χ. έρευνα αγοράς στο εξωτερικό. ▪ Αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων, για την ανάληψη σχεδίων που αφορούν βιομηχανικές μελέτες και έρευνες , δυνατότητες για ίδρυση οργανισμών υποδομής π.χ. επιχειρησιακές θερμοκοιτίδες. ▪ Συνέχιση του σχεδίου παροχής χορηγιών για τεχνολογική αναβάθμιση του μεταποιητικού τομέα. ▪ Εισαγωγή νέου σχεδίου παροχής κινήτρων για συγχωνεύσεις, κοινοπραξίες και υπεργολαβίες.

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

<p>παραγωγή, οι αδυναμίες στην οργάνωση και η περιορισμένη αξιοποίηση του μηχανικού εξοπλισμού οδηγούν σε χαμηλή παραγωγικότητα.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού και τα ψηλά εργατικά κόστη. - Η απουσία έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων. - Μη ικανοποιητικός έλεγχος της ρύπανσης. - Μη λήψη των κατάλληλων μέτρων από τις μεταποιητικές μονάδες για εξοικονόμηση ενέργειας. - Σχετικά χαμηλή ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων. 	<p>οικονομίας και της αναδιάρθρωσης της παραγωγικής δομής. Με βάση την πορεία της Κύπρου προς την ΕΕ και τις νέες συνθήκες που δημιουργούνται από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, επιβάλεται η λήψη διαφόρων μέτρων για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και δημιουργία των προϋποθέσεων για ελεύθερη διακίνηση προϊόντων σύμφωνα με το κοινοτικό κεκτημένο.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δημιουργία κέντρου εξυπηρέτησης επενδυτών, το οποίο θα αποτελεί την κεντρική υπηρεσία παροχής πληροφοριών/ εξυπηρέτησης/ προσέλκυσης επενδυτών από το εξωτερικό. ■ Προώθηση της 10ετούς φορολογικής απαλλαγής για προϊόντα υψηλής τεχνολογίας. ■ Υιοθέτηση τρόπων χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με ευνοϊκούς όρους π.χ. παροχή κυβερνητικών εγγυήσεων με επιδοτημένο επιτόκιο. ■ Αύξηση της έκτασης σε κυβερνητικές βιομηχανικές περιοχές με την ίδρυση νέων/ επέκταση υφιστάμενων βιομηχανικών περιοχών. Για παράδειγμα θα προωθηθεί η ίδρυση νέων βιοτεχνικών περιοχών από τους δήμους- τοπικές αρχές με συνεισφορά τα 2/3 του κόστους υποδομής από την κυβέρνηση και περαιτέρω ενθάρρυνση της ίδρυσης συμπλεγμάτων βιοτεχνικών περιοχών από γειτνιάζουσες κοινότητες, με αύξηση της συνεισφοράς της κυβέρνησης στα 4/5 της δαπάνης για τα έργα υποδομής. ■ Μελέτη δημιουργίας ζώνης υψηλής τεχνολογίας, στην οποία θα εγκατασταθούν κυπριακές και ξένες εταιρείες, οι οποίες θα δραστηριοποιηθούν αποκλειστικά στην παραγωγή προϊόντων υψηλής τεχνολογίας. ■ Εισαγωγή νέου σχεδίου παροχής κυβερνητικών χορηγιών για μετακίνηση βιοτεχνιών- εργαστηρίων σε βιοτεχνικές περιοχές των δήμων. ■ Αντιμετώπιση του προβλήματος της περιβαλλοντικής ρύπανσης που προκαλείται από τα λύματα του κεντρικού σφαγείου της Κοφίνου. ■ Μείωση του όγκου των βιομηχανικών αποβλήτων με κατάλληλες τεχνολογικές βελτιώσεις στην παραγωγική διαδικασία των μεταποιητικών μονάδων. ■ Ενίσχυση των υπηρεσιών στο θέμα του ελέγχου και της πρόληψης της βιομηχανικής ρύπανσης και ενδυνάμωση των μηχανισμών συντονισμού και συνεργασίας τους.
--	---	---

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.3.2. Χειροτεχνία.

Η Κύπρος έχει μεγάλη παράδοση στην λαϊκή τέχνη και διεθνή φήμη για το χειροτεχνικό της πολιτισμό. Το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού ίδρυσε το 1975 την Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας. Η οποία είναι στελεχωμένη με εξειδικευμένο προσωπικό που ανέλαβε την σχεδίαση και εφαρμογή σχετικών προγραμμάτων. Ο στόχος της Υπηρεσίας είναι η απασχόληση προσφύγων και άλλων παθόντων αλλά και η ανάπτυξη της χειροτεχνίας. Μερικά από τα αναπτυξιακά προγράμματα της Υπηρεσίας που εφαρμόζονται σήμερα είναι: η μελέτη και έρευνα της παραδοσιακής λαϊκής τέχνης, η ποιοτική και αισθητική βελτίωση των αντικειμένων, η εκπαίδευση οικοτεχνών και χειροτεχνών, η οργάνωση εκθέσεων κ.α.

Η Υπηρεσία έχει δημιουργήσει Κέντρα Χειροτεχνίας στις ελεύθερες πόλεις. Στα οποία λειτουργούν πειραματικά εργαστήρια που καλύπτουν όλους τους τομείς της χειροτεχνίας, όπως κεντητική, υφαντική, ξυλογλυπτική, κεραμική, καλαθοπλεκτικής. Επιπλέον υπάρχει μόνιμη έκθεση με αυθεντικά παλιά και σύγχρονα χειροτεχνήματα καθώς και κατάστημα πωλήσεων ειδών χειροτεχνίας. Η Υπηρεσία διοργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα σε όλους τους τομείς της χειροτεχνίας στα πειραματικά εργαστήρια της. Παράλληλα γίνονται εκπαιδεύσεις στις αγροτικές περιοχές και τους προσφυγικούς συνοικισμούς σε άτομα που ενδιαφέρονται. Για τα άτομα που βρίσκονται στην ύπαιθρο η απασχόληση τους με τα είδη χειροτεχνίας τους αποφέρει ένα σημαντικό εισόδημα, μ' αυτό τον τρόπο καταπολεμάτε η αστυφιλία.

Τέλος, η Υπηρεσία διοργανώνει εκθέσεις στην Κύπρο αλλά και στο εξωτερικό, προβάλλοντας μ' αυτό τον τρόπο την πολιτιστική κληρονομιά μας. Η Υπηρεσία θα εφαρμόσει μια σειρά μέτρων που στόχο έχουν την ανάπτυξη του τομέα της χειροτεχνίας.

ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Απουσία έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων. - Χαμηλή ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων. 	<p>Εισαγωγή της ψηλής τεχνολογίας , έρευνας και ενθάρρυνση της καινοτομίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη στενότερης συνεργασίας της Υπηρεσίας με ιδιώτες, τόσο στον σχεδιασμό όσο και στην εμπορία των κυπριακών χειροτεχνημάτων. ▪ Εμπλουτισμός του φάσματος των κυπριακών χειροτεχνημάτων, με την βελτίωση της ποιότητας τους και την δημιουργία νέων σύγχρονων σχεδίων βασισμένων πάντοτε στην παράδοση. ▪ Εκπαίδευση των χειροτεχνών σε θέματα σχεδιασμού, κατασκευής και εμπορίας.

Δαπάνες Ανάπτυξης:

Οι άμεσες δαπάνες από τον δημόσιο τομέα για διάφορα αναπτυξιακά έργα στον τομέα της μεταποίησης, της βιομηχανίας και της χειροτεχνίας αναμένεται ν' ανέλθουν γύρω στα 61 εκ.ΛΚ. Ενώ οι δαπάνες εναρμόνισης υπολογίζονται γύρω στα 2,3 εκ.ΛΚ στις οποίες περιλαμβάνονται και οι δαπάνες για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.3.3. Κατασκευές και Αγορά Ακινήτων.

Η προστιθέμενη αξία του τομέα των κατασκευών σημείωσε μέση ετήσια μείωση της τάξης του 1,6% σε πραγματικούς όρους την περίοδο 1994- 98, η συνεισφορά του στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν μειώθηκε σταδιακά από 10,1% που ήταν το 1993 σε 8% το 1998. Η συγκράτηση της οικονομικής δραστηριότητας στον τομέα των κατασκευών και τον κλάδο των ακινήτων αντικατοπτρίζει την ικανοποίηση των στεγαστικών αναγκών της πλειοψηφίας του πληθυσμού. Ένδειξη αποτελεί το γεγονός ότι το 64% των νοικοκυριών διαμένει σε ιδιόκτητη κατοικία και ένα άλλο σημαντικό ποσοστό γύρω στο 23% σε κατοικίες που παραχωρούνται δωρεάν από την κυβέρνηση. Η ζήτηση για δεύτερες κατοικίες παρουσίασε σχετική συγκράτηση , κύριος ανασταλτικός παράγοντας υπήρξε η ανάπτυξη του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου, ως εναλλακτική μορφή επένδυσης κεφαλαίων.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<p>Η υπέρμετρη ανάπτυξη του τομέα των κατασκευών κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990, ιδιαίτερα στις παραλιακές περιοχές, δημιούργησε διαρθρωτικά, περιβαλλοντικά προβλήματα και προκάλεσε υπερθέρμανση της οικονομίας. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλε η ανεπάρκεια του συστήματος μακροχρόνιας δανειοδότησης, το ψηλό επίπεδο των πραγματικών επιτοκίων, η περιπλοκότητα του φορολογικού συστήματος που διέπει την ακίνητη περιουσία, οι χρονοβόρες διαδικασίες και η δυσκαμψία σ' ότι αφορά την έκδοση τίτλων ιδιοκτησίας, αδειών οικοδομής κ.α.</p>	<p>Στο Στρατηγικό Σχέδιο προβλέπεται ότι η προστιθέμενη αξία του τομέα των κατασκευών θ' αυξηθεί κατά 1,0% ετήσια σε πραγματικούς όρους την περίοδο 1999-2003 και του κλάδου των ακινήτων κατά 2,5%. Επίσης προβλέπεται σταθεροποίηση της απασχόλησης στον τομέα των κατασκευών σε σύγκριση με την πτωτική τάση της προηγούμενης πενταετίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενθάρρυνση της κατασκευής κτιρίων που να χαρακτηρίζονται από ευελιξία στην χρήση. Για παράδειγμα, να μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως τουριστικά καταλύματα και με μικρές μετατροπές να μπορούν να χρησιμοποιούνται και ως επαγγελματική στέγη. ▪ Ολοκλήρωση της αναβάθμισης του σεισμολογικού σταθμού και δημιουργία της υποδομής για μελέτη των σεισμολογικών φαινομένων καθώς και έγκαιρη εξακρίβωση των δεδομένων των σεισμών. ▪ Παροχή κινήτρων για επέκταση των δραστηριοτήτων των κυπριακών επιχειρήσεων, στον τομέα των κατασκευών, στο εξωτερικό. ▪ Ενοποίηση της διαδικασίας απόκτησης της πολεοδομικής και οικοδομικής άδειας.

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.3.4. Εξηλεκτρισμός – Ηλεκτρική Ενέργεια.

Η **Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου** έχει την ευθύνη για την παραγωγή, μεταφορά και διανομή ηλεκτρισμού σ' ολόκληρη την χώρα. Είναι ανεξάρτητος Ημικρατικός Οργανισμός, που δεν στοχεύει στην αποκόμιση κέρδους. Στόχος της ΑΗΚ είναι η παροχή ικανοποιητικής, ασφαλούς ηλεκτρικής ενέργειας στο καταναλωτικό κοινό σε όσο το δυνατό πιο χαμηλές τιμές, σεβόμενη πάντοτε το περιβάλλον.

Το 1997 εγκαταστάθηκε και λειτούργησε το Σύστημα Εποπτικού Ελέγχου και Απόκτησης Δεδομένων που δίνει την δυνατότητα να μειώνει στο ελάχιστο τον χρόνο αποκατάστασης βλαβών στο ηλεκτρικό δίκτυο, αφού παρέχει την πλήρη δυνατότητα ελέγχου του συστήματος παραγωγής. Επίσης προωθήθηκε η εισαγωγή σύγχρονης τεχνολογίας στον τομέα της πληροφορικής και σ' ένα ευρύ φάσμα εργασιών και λειτουργιών της ΑΗΚ. Η προστιθέμενη αξία του τομέα του ηλεκτρισμού σημείωσε αύξηση 8% κατά μέσο όρο την περίοδο 1993-98

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

αντικατοπτρίζοντας έτσι την ικανοποιητική ανάπτυξη της οικονομίας, την συνεχή, βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και τη ψηλή εισοδηματική ελαστικότητα της ζήτησης. Την ίδια περίοδο, η απασχόληση σημείωσε αύξηση 1,8% και η παραγωγικότητα 6,1%.

Η ΑΗΚ προβλέπει στην υλοποίηση του βραχυπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού της προγράμματος, που είναι η επέκταση και πλήρης αξιοποίηση των Ηλεκτροπαραγωγικών Σταθμών, όσο και η ολοκλήρωση νέου πετρελαϊκού ηλεκτροπαραγωγού σταθμού.

ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Οι αποκλίσεις του κυπριακού καθεστώτος με το κοινοτικό κεκτημένο, όπως η ελευθεροποίηση της αγοράς. - Η συνεχής αύξηση της ζήτησης κατά τις ώρες αιχμής και η εποχιακή διακύμανση της ζήτησης. - Το ψηλότερο κόστος ηλεκτρικής ενέργειας. - Η σχεδόν απόλυτη εξάρτηση του τομέα από το πετρέλαιο σαν την βασική πρώτη ύλη παραγωγής. - Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον από τη χρήση καυσίμων με ψηλή περιεκτικότητα σε ρυπογόνες ουσίες. 	<p>Στόχος του Σχεδίου είναι η προστιθέμενη αξία του τομέα του ηλεκτρισμού σε σταθερούς όρους ν' αυξηθεί κατά 6,5%, η απασχόληση κατά 1,5% και η παραγωγικότητα κατά 4,9%.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Η ΑΗΚ προγραμματίζει σημαντική επέκταση του δικτύου της με την εγκατάσταση νέων υποσταθμών, με προβλεπόμενο κόστος 79 εκ.ΛΚ. ■ Το σύστημα διανομής χρειάζεται ανανέωση γιατί πλησιάζει το τέλος της χρήσιμης ζωής του. Οι δαπάνες για τα έργα διανομής υπολογίζονται να φτάσουν τα 108 εκ.ΛΚ. ■ Θα εφαρμοστεί το σύστημα ελέγχου ενέργειας βάσει του οποίου γίνεται οικονομικότερη κατανομή φορτίων. ■ Εισαγωγή συστημάτων πληροφορικής που να καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα εργασιών της ΑΗΚ. ■ Παραγωγή ηλεκτρισμού με αφαλάτωση θαλάσσιου νερού.
<p>Δαπάνες Ανάπτυξης:</p> <p><i>Οι συνολικές κεφαλαιουχικές δαπάνες του αναπτυξιακού προγράμματος της ΑΗΚ αναμένεται ν' ανέλθουν γύρω στα 420 εκ.ΛΚ., ενώ οι δαπάνες εναρμόνισης υπολογίζονται ν' ανέλθουν γύρω στα 10 εκ.ΛΚ. Επιπρόσθετα ποσό ύψους 74 εκ.ΛΚ. πιθανόν να δαπανηθεί για την εγκατάσταση μονάδων αποθείωσης στο νέο ηλεκτροπαραγωγικό σταθμό του Βασιλικού, αυτό θα εξαρτηθεί από την σχετική γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.</i></p>		

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

Η Κύπρος σήμερα εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά από το εξωτερικό για τις ενεργειακές της ανάγκες, τα πετρελαιοειδή καλύπτεται από την ηλιακή ενέργεια (4%) και από την χρήση εισαγόμενου άνθρακα (7%). Κατά την περίοδο 1990- 99 η μέγιστη ζήτηση της ηλεκτρικής ενέργειας διπλασιάστηκε φτάνοντας το 1999 τα 621 MW. Κατά το τέλος του 1999 ο συνολικός αριθμός των καταναλωτών που εξυπηρετούνταν από την ΑΗΚ είχε ανέλθει στους 368.165. Χαρακτηριστική ήταν και η πορεία ανόδου της ηλεκτρικής ενέργειας, όπου το 1953 μόνο το 5% του πληθυσμού απολάμβανε τ' αγαθά του ηλεκτρισμού, το 1959 το 14% και σήμερα παρέχεται ηλεκτρική ενέργεια σε κάθε γωνιά της Κύπρου. Υπάρχουν τρεις πετρελαϊκοί ηλεκτροπαραγωγικοί σταθμοί, που έχουν ισχύ 728 MW.

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Η περιορισμένη προσπάθεια για εξοικονόμηση ενέργειας. - Η αδυναμία ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. - Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον από την χρήση καυσίμων. - Η τιμολογιακή πολιτική που ακολουθείται, η οποία δεν βασίζεται στο οριακό κόστος. 	<p>Το Σχέδιο θ' αποσκοπεί στην εφαρμογή προγραμμάτων για ορθολογική διαχείριση της ενέργειας και στους τρεις βασικούς συντελεστές του ενεργειακού ισοζυγίου της χώρας, δηλαδή την εισαγωγή, μετατροπή και τελική χρήση της ενέργειας.</p> <p>Αναπόσπαστο μέρος του Σχεδίου θα είναι η δημιουργία συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού στον τομέα της ενέργειας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Σημαντικές επενδύσεις για την εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο, όπως η ανάγκη για διατήρηση αποθεμάτων πετρελαιοειδών για 90 μέρες κατανάλωση ,για λόγους ασφαλείας. ■ Η Κύπρος θα πρέπει να υιοθετήσει τις αυστηρές ευρωπαϊκές προδιαγραφές για την ποιότητα των καυσίμων. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, μελετάται η παραγωγή αμόλυβδης βενζίνης και ακάθартου πετρελαίου με χαμηλή περιεκτικότητα σε θείο. ■ Θ' αναθεωρηθεί το σύστημα ελέγχου τιμών των πετρελαιοειδών. ■ Επιβολή φόρου πάνω στο ακάθαρτο πετρέλαιο για κινητήρες, το οποίο σήμερα δεν υπόκειται σε τέτοια φορολογία. ■ Ενημέρωση του κοινού σε θέματα εξοικονόμησης ενέργειας.
<p>Δαπάνες Ανάπτυξης:</p> <p><i>Κατά την διάρκεια του Σχεδίου οι δαπάνες ανάπτυξης αναμένεται να ανέλθουν γύρω στα 0.5 εκ.ΛΚ, ενώ οι δαπάνες εναρμόνισης γύρω στα 160 εκ., εκ των οποίων τα 157 εκ. υπολογίζεται ότι θα δαπανηθεί για την δημιουργία αποθηκευτικών χώρων. Μέρος του ποσού αυτού αναμένεται να καλυφθεί από το Κυπριακό Δωλιστήριο Πετρελαίου, την ΑΗΚ και τις εταιρείες πετρελαιοειδών.</i></p>		

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Π:2000)

3.4. Τριτογενής Τομέας.

3.4.1. Εμπόριο

Η Κύπρος διατηρεί εμπορικές συμφωνίες με περισσότερες από 30 χώρες. Έχει ιδρύσει εμπορικά κέντρα σε διάφορες χώρες και διοργανώνει κάθε χρόνο εμπορικές αποστολές στο εξωτερικό. Συμμετέχει κάθε χρόνο σε περίπου 30 εξειδικευμένες εκθέσεις στο εξωτερικό για προώθηση και προβολή των κυπριακών προϊόντων, ενώ διαθέτει το δικό της εκθεσιακό χώρο στην Λευκωσία όπου οργανώνονται γύρω στις 10 εκθέσεις το χρόνο.

Οι εγχώριες εξαγωγές μειώθηκαν σημαντικά το 1999 και έφτασαν τα 215,2 εκατομμύρια λίρες Κύπρου, ενώ το 1998 ανέρχονταν σε 221,3. Τα κυριότερα βιομηχανικά προϊόντα που εξήχθησαν το 1999 ήταν φαρμακευτικά προϊόντα, είδη ένδυσης, τσιγάρα, τσιμέντα και είδη υπόδησης. Τα κυριότερα φρέσκα γεωργικά προϊόντα που εξήχθησαν ήταν πατάτες και εσπεριδοειδή. Ενώ τα κυριότερα επεξεργασμένα γεωργικά προϊόντα ήταν κρασιά, καλλούμι, χυμοί φρούτων και λαχανικών. Οι εξαγωγές κυπριακών προϊόντων παρουσίασαν αύξηση στις Η.Π.Α., Ισραήλ και Χονγκ Κονγκ.

Αντίθετα οι εισαγωγές το 1999 παρουσίασαν αύξηση που έφτασε τα 1.970.9 εκατομμύρια λίρες Κύπρου σε σχέση με το 1998 που ήταν 1.904.7. Οι εισαγωγές πρώτων υλών και καταναλωτικών αγαθών αποτελούσαν το 60% των συνολικών εισαγωγών. Επιπλέον αυξήθηκαν οι εισαγωγές του μεταφορικού εξοπλισμού και οι εισαγωγές πετρελαίων και λιπαντικών. Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν οι καλύτεροι προμηθευτές των εισαγόμενων προϊόντων, μετά ακολουθούσαν οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και οι αραβικές χώρες.

Επειδή το εμπόριο συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, η Κυβέρνηση, μέσω του Υπουργείου Εμπορίου- Βιομηχανίας- Τουρισμού, εφαρμόζει διάφορα μέτρα για την παροχή κινήτρων που θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη και διεύρυνση του εξαγωγικού εμπορίου.*

ΕΜΠΟΡΙΟ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Ο οικογενειακός χαρακτήρας και το μικρό μέγεθος της πλειοψηφίας των εμπορικών επιχειρήσεων. - Η περιορισμένη κεφαλαιουχική βάση των μεγάλων πολυκαταστημάτων καθώς και η υπερεξάρτηση τους από δανειακά κεφάλαια. 	<ul style="list-style-type: none"> - Η ενθάρρυνση της δημιουργίας βιώσιμων μονάδων, ικανών ν' αντεπεξέλθουν στις συνθήκες έντονου ανταγωνισμού στα πλαίσια της ΕΕ. - Η βελτίωση της 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αναβάθμιση των προγραμμάτων κατάρτισης σε θέματα εμπορίας προϊόντων. ▪ Δημιουργία ειδικής ομάδας που θα προωθήσει το ηλεκτρονικό εμπόριο. ▪ Εντατικοποίηση των επιμορφωτικών προγραμμάτων του

* Βλέπε Παράρτημα 4 & 5

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

<ul style="list-style-type: none"> - Ο περιορισμός του θεσμού των εκπτώσεων σε μικρή και προκαθορισμένη περίοδο. - Η ταχύρυθμη αύξηση των ενοικίων για επαγγελματική στέγη. - Η ανελαστικότητα του ωραρίου λειτουργίας των καταστημάτων. - Η ανομβρία επηρέασε αρνητικά την παραγωγή και ποιότητα των γεωργικών προϊόντων. 	<p>εμπορίας προϊόντων.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η ρύθμιση του ωραρίου λειτουργίας των καταστημάτων - Η εξασφάλιση συνθηκών ικανοποιητικού ανταγωνισμού. - Η προστασία των καταναλωτών. 	<p>καταναλωτικού κοινού για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Διεξαγωγή μελέτης για ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στον τομέα του χονδρικού και λιανικού εμπορίου. ■ Επιχορήγηση προγραμμάτων σχεδιασμού και ανάπτυξης νέων προϊόντων με καλές εξαγωγικές προοπτικές. ■ Εκσυγχρονισμός και δημιουργία νέων εμπορικών κέντρων στο εξωτερικό.
--	---	--

Δαπάνες Ανάπτυξης:

Κατά την περίοδο του Σχεδίου προγραμματίζονται δαπάνες ύψους 15,7 εκ. Λ.Κ. για τους τομείς του εσωτερικού και εξωτερικού εμπορίου, από τις οποίες το μεγαλύτερο μέρος αφορά δαπάνες για την δημοσιότητα και παραγωγή του εμπορίου. Επιπρόσθετα η Αρχή Κρατικών Εκθέσεων προγραμματίζει αναπτυξιακές δαπάνες της τάξης του 1 εκ., κυρίως για κατασκευαστικά έργα υποδομής αναβάθμισης του εκθεσιακού χώρου.

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.4.2. Τουριστική ανάπτυξη.

Τα υγιεινό κλίμα, οι φυσικές ομορφιές, ο αρχαιολογικός πλούτος και η παραδοσιακή φιλοξενία των κατοίκων κάνουν το νησί ιδανικό προορισμό για διακοπές. Υπολογίζεται ότι το 1999 οι τουρίστες που επισκέφτηκαν την Κύπρο ήταν 2,4 εκατομμύρια αποφέροντας περίπου 1.022,0 εκ. ΛΚ στην οικονομία του τόπου υπό μορφή ξένου συναλλάγματος. Ο αριθμός των τουριστών ξεπερνά το τριπλάσιο του ολικού πληθυσμού των ελεύθερων περιοχών. Ο ρυθμός αύξησης των τουριστών από το 1986 – 2000 καθώς και ο αριθμός ξενοδοχειακών κλινών είχε ως εξής:

ΧΡΟΝΙΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΚΛΙΝΩΝ
1986	827937	43346
1987	948551	45855
1988	1111818	48458
1989	1377636	54857
1990	1561479	59271
1991	1385129	63564
1992	1991000	69759
1993	1841000	73657
1994	2069000	76117
1995	2100000	78427
1996	1950000	84549
1997	2088000	84368
1998	2222706	86151
1999	2434285	84173
2000	2686205	85303

Πηγή: Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού, Λευκωσία 2001.

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

Η προέλευση των τουριστών παρουσιάζεται στο πιο κάτω πίνακα & γράφημα:

ΡΩΣΙΑ	44,89%
ΑΡΑΒΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	43,40%
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	29,98%
ΓΑΛΛΙΑ	25,62%
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	24,41%
ΙΣΡΑΗΛ	20,89%
ΕΛΛΑΔΑ	20,64%

Πηγή: Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού, Λευκωσία 2001.

Ο μέσος όρος διαμονής των τουριστών στο νησί της Αφροδίτης είναι περίπου 12 ημέρες. Προτιμούν κυρίως τους μήνες Ιούνιο, Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο. Εάν ένας τουρίστας επισκέφτεται το νησί με group από τουριστικό γραφείο τότε τα συνολικά του έξοδα (διατροφή, μετακινήσεις, αγορές) ανέρχονται στις 36 ΛΚ την ημέρα (περίπου 21.000 δρχ.), ενώ ένας τουρίστας που επισκέφτεται μόνος του το νησί, τα έξοδα του ανέρχονται στις 40 ΛΚ (περίπου 24.000 δρχ.). Οι χώρες προέλευσης των τουριστών που αφήνουν το ψηλότερο εισόδημα είναι Ιρλανδία, Ρωσία, Ελβετία, Μεγάλη Βρετανία και Ανατολική Ευρώπη. Ενώ αυτές που αφήνουν το χαμηλότερο εισόδημα είναι Φινλανδία, Ελλάδα, Ισραήλ.*

* Βλέπε Παράρτημα 6.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Η έλλειψη ολοκληρωμένου μακροπρόθεσμου προγραμματισμού. - Το ψηλό κόστος του κυπριακού τουριστικού προϊόντος. - Η πρόσληψη ξένου εργατικού δυναμικού. - Η έλλειψη διακριτικής ταυτότητας και ξεχωριστής εικόνας της Κύπρου ως τουριστικού προορισμού. - Ο περιορισμένος βαθμός βασικής υποδομής σε τουριστικές περιοχές και μεγάλων έργων υποδομής π.χ. επιβατικού λιμανιού. - Η μεγάλη εποχικότητα στις αφίξεις τουριστών, με αποτέλεσμα σε ορισμένες περιοχές πολλά τουριστικά καταλύματα παραμένουν αδρανείς κατά την χειμερινή περίοδο. - Η εξάρτηση της αγοράς από μικρό αριθμό μεγάλων οργανωτών ταξιδιών, οι οποίοι ελέγχουν τα τουριστικά πρακτορεία. - Η συνεχής αύξηση του διεθνούς ανταγωνισμού από μεσογειακούς προορισμούς που προσφέρουν παρόμοιο τουριστικό προϊόν σε ανταγωνιστικές τιμές π.χ. Καραϊβικής 	<ul style="list-style-type: none"> - Η αξιοποίηση των ιδιαιτεροτήτων της Κύπρου για απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. - Η αναβάθμιση της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών. - Η λειτουργία των τουριστικών εγκαταστάσεων ολόχρονα και η καλύτερη κατανομή της κίνησης μέσα στον χρόνο. - Η προβολή της ποιτικής πλευράς της Κύπρου και η δημιουργία ποιτικής αντίληψης του τουριστικού προϊόντος. - Η προσέλκυση τουριστών με μεγαλύτερη κατά κεφαλή δαπάνη. - Η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου με αύξηση του μεριδίου των αφίξεων στους μήνες μη αιχμής. - Η καλλιέργεια τουριστικής συνείδησης και επαγγελματισμού. - Η συνεχής επιμόρφωση των ατόμων που ασχολούνται άμεσα ή έμμεσα με τον τουρισμό. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ενθάρρυνση για δημιουργία επενδύσεων σε έργα που εμπλουτίζουν το τουριστικό προϊόν π.χ. γήπεδα γκολφ. ■ Βελτίωση και αναβάθμιση της εικόνας των ορεινών θέρετρων π.χ. η κατασκευή του Κέντρου Περιβαλλοντικής Πληροφόρησης στην πλατεία Τροόδους. ■ Συμπλήρωση των έργων για προστασία και καλύτερη παρουσίαση των αρχαιολογικών χώρων Κουρίου, Κάτω Πάφου. ■ Κινητρα στα πλαίσια του αγροτουρισμού για διαμόρφωση κατοικιών παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. ■ Προώθηση της δημιουργίας χώρων πρασίνου, πάρκων, μονοπατιών κλπ. ■ Ενίσχυση και αναβάθμιση των δραστηριοτήτων δημοσίων σχέσεων π.χ. τουριστικές εκθέσεις, οργάνωση εκδηλώσεων. ■ Αναβάθμιση της εκπαίδευσης που παρέχεται στους εργαζόμενους στον τομέα του τουρισμού. ■ Μέτρα ενθάρρυνσης των νέων για ν' ακολουθήσουν σταδιοδρομία σε τουριστικά επαγγέλματα. ■ Ενθάρρυνση για εισαγωγή και εφαρμογή βελτιωμένων μεθόδων οργάνωσης, διεύθυνσης και λειτουργίας των τουριστικών επιχειρήσεων.

Δαπάνες Ανάπτυξης:

Κατά την διάρκεια του Σχεδίου αναμένεται να δαπανηθούν γύρω στα 70 εκ.ΛΚ μέσω του Προϋπολογισμού του ΚΟΤ για προβολή, δημοσιότητα, οργάνωση και ανάπτυξη του τουρισμού. Επίσης θα δαπανηθούν 1,5 εκ.ΛΚ. μέσω του κρατικού προϋπολογισμού για το σχέδιο αναβάθμισης υφιστάμενων ξενοδοχειακών μονάδων. Τέλος, αναμένεται να δαπανηθούν 0,1 εκ. για εναρμόνιση.

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Π:2000, Χριστοφόρου Σκευή Π: 2001)

3.4.3. Μεταφορικές Υποδομές.

3.4.3.1. Οδική υποδομή.

Το οδικό δίκτυο είναι αρκετά ανεπτυγμένο, το συνολικό του μήκος στις ελεύθερες περιοχές του νησιού, με βάση αναθεωρημένα στοιχεία του 1998, ήταν 6.504 χλμ. ασφαλτοστρωμένων δρόμων και 4.416 χλμ.μη

ασφαλτοστρωμένων. Την ευθύνη για τη συντήρηση, βελτίωση και κατασκευή νέων υπεραστικών δρόμων έχει το **Τμήμα Δημοσίων Έργων**, ενώ οι **Δήμοι** είναι υπεύθυνοι για το αστικό οδικό δίκτυο στις πόλεις και οι **Επαρχιακές Διοικήσεις** για τα χωριά. Τις τελευταίες δεκαετίες προωθήθηκαν νέα Σχέδια Οδικής Ανάπτυξης, τα οποία χρηματοδοτήθηκαν με δάνεια από Διεθνείς Δανειοδοτικούς Οργανισμούς. Με βάση τα Σχέδια αυτά κατασκευάστηκαν νέοι αυτοκινητόδρομοι (με τέσσερις λωρίδες κυκλοφορίας), όπως ο αυτοκινητόδρομος Λευκωσίας – Λεμεσού, Λευκωσίας – Λάρνακας, Λάρνακας – Κοφίνου, Λευκωσίας – Ανθούπολης – Κοκκινοτριμιθιάς καθώς και ο παρακαμπτήριος δρόμος Λάρνακας. Επιπλέον προωθήθηκε η βελτίωση και αναβάθμιση υπεραστικών, αγροτικών και αστικών δρόμων. Παράλληλα ετοιμάζονται μελέτες για την κατασκευή αυτοκινητοδρόμου από την Κοκκινοτριμιθιά μέχρι τον Αστρομερίτη και από την Πάφο μέχρι την Πόλη Χρυσοχούς. Στόχος είναι η σύνδεση όλων των μεγάλων αστικών κέντρων και των τουριστικών περιοχών με σύγχρονους αυτοκινητόδρομους και η βελτίωση των βασικών οδικών αρτηριών της υπαίθρου και των αστικών περιοχών.

Οι οδικές μεταφορές στην Κύπρο εκτελούνται από τον ιδιωτικό τομέα και το κράτος παρεμβαίνει για τον καθορισμό των δρομολογίων, ωραρίων και κομίστρων των αστικών, αγροτικών και υπεραστικών λεωφορείων και ταξί. Το 1975 ιδρύθηκε το Τμήμα Οδικών Μεταφορών, το οποίο ρυθμίζει τις οδικές μεταφορές, με στόχο την βελτίωση και ανάπτυξη των συγκοινωνιών του νησιού. Συνέβαλε στην ίδρυση πολλών περιφερειακών εταιρειών λεωφορείων σε αγροτικές και αστικές περιοχές. Από το 1997 οι λειτουργίες του τμήματος έχουν μηχανογραφηθεί για την καλύτερη εξυπηρέτηση του κοινού. Όλα τα μηχανοκίνητα οχήματα που κυκλοφορούν πρέπει να έχουν άδεια κυκλοφορίας. Επίσης όλοι οι οδηγοί πρέπει να κατέχουν άδεια οδηγού, η οποία εκδίδεται μετά από εξέταση στο οδήγημα και τα σήματα τροχαίας. Ισχύει μέχρι το 70ο έτος της ηλικίας του κατόχου της και μετά ανανεώνεται κάθε 2 χρόνια με την προσκόμιση ιατρικού πιστοποιητικού. Οι τουρίστες μπορούν να οδηγούν στην Κύπρο με την προϋπόθεση ότι είναι κάτοχοι ισχύουσας διεθνούς άδειας οδηγού. Οι τουρίστες μπορούν εάν θέλουν να φέρουν το όχημα τους στην Κύπρο, εάν βέβαια είναι εφοδιασμένο με πιστοποιητικό εγγραφής της χώρας προέλευσης του.

ΟΔΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Κυκλοφοριακή συμφόρηση και ρύπανση κατά τις ώρες κυκλοφοριακής αιχμής. - Περιορισμένη χρήση των δημοσίων μεταφορών με συνεχή μείωση της ζήτησης. - Έλλειψη ικανοποιητικού επιπέδου υπηρεσιών προς τους κατοίκους των αγροτικών περιοχών. - Η μη πραγματοποίηση ελέγχου στα μηχανοκίνητα οχήματα. - Ο μεγάλος αριθμός ατυχημάτων με 	<ul style="list-style-type: none"> - Η προώθηση της εναρμόνισης με την Κοινή Πολιτική Μεταφορών της ΕΕ. - Εξορθολογισμός του συστήματος φορολόγησης των χρηστών του οδικού δικτύου. - Αναδιάρθρωση των δημοσίων μεταφορών ώστε να λειτουργούν πιο αποδοτικά και να προσφέρουν αναβαθμισμένες υπηρεσίες. - Η προστασία του περιβάλλοντος. - Η βελτίωση της οδικής ασφάλειας. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διαφοροποίηση των τελών κυκλοφορίας έτσι ώστε ν' αντικατοπτρίζουν κατά το δυνατό το πραγματικό κόστος για την οικονομία. ▪ Διαφοροποίηση του καθεστώτος δασμών και φόρων κατανάλωσης που αφορούν τα μηχανοκίνητα οχήματα. Συγκεκριμένα πολλοί καταναλωτές επιλέγουν πετρελαιοκίνητα αυτοκίνητα τύπου διπλοκάμπινων, καταβάλλοντας έτσι πολύ χαμηλότερους δασμούς. ▪ Αναβάθμιση του στόλου των εταιρειών λεωφορείων με την αγορά λεωφορείων που είναι προσαρμοσμένα στις σημερινές συνθήκες. ▪ Ορθολογική οργάνωση των δρομολογημένων λεωφορείων. ▪ Θα μελετηθεί η δυνατότητα δημιουργίας κεντρικών σταθμών λεωφορείων και λωρίδων κυκλοφορίας λεωφορείων. ▪ Ενθάρρυνση της χρήσης ποδηλάτων με την δημιουργία ποδηλατοδρόμων. ▪ Αύξηση της διακίνησης πεζών με την δημιουργία πεζοδρόμων. ▪ Εισαγωγή του μέτρου ελέγχου των καυσαερίων. ▪ Τακτικός τεχνικός έλεγχος όλων των

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

ψηλό κόστος για την οικονομία, τα οποία υπολογίζονται άνω των 40 εκ.ΛΚ. το χρόνο.	- Αναδιοργάνωση του Τμήματος Οδικών Μεταφορών.	μηχανοκίνητων οχημάτων. <ul style="list-style-type: none"> ■ Υποχρεωτική χρήση ζωνών στα πίσω καθίσματα. ■ Καθιέρωση της κυκλοφοριακής αγωγής στα γυμνάσια με επέκταση στα δημοτικά σχολεία.
<p>Δαπάνες Ανάπτυξης: <i>Κατά την περίοδο του Σχεδίου αναμένεται ότι θα δαπανηθούν 220 εκ.ΛΚ. κυρίως για τα μεγάλα οδικά έργα, ενώ για την συντήρηση του οδικού δικτύου οι δαπάνες θα είναι γύρω στα 60 εκ. Επιπρόσθετα υπολογίζεται ότι για την ίδια περίοδο θα απαιτηθούν δαπάνες ύψους 0,4 εκ. για σκοπούς εναρμόνισης του τομέα με το κοινωνικό κεκτημένο.</i></p>		

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.4.3.2. Λιμενική Υποδομή.

Η Κύπρος διαθέτει μοντέρνα και σύγχρονα λιμάνια, που προσφέρουν ψηλού επιπέδου λιμενικές υπηρεσίες. Οι κύριες λιμενικές εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης του διεθνούς εμπορίου και ναυτιλίας είναι οι εξής:

- Τα πολλαπλής χρήσης λιμάνια της Λεμεσού και της Λάρνακας.
- Το βιομηχανικό λιμάνι του Βασιλικού.
- Οι τρεις ειδικοί λιμενικοί σταθμοί πετρελαιοειδών στην Λάρνακα, τη Δεκέλεια και τη Μονή.

Οι δραστηριότητες των διαφόρων λιμενικών εγκαταστάσεων της χώρας συντονίζονται και επιβλέπονται από την Αρχή Λιμένων Κύπρου. Τα κυπριακά λιμάνια απέχουν λιγότερο από 40 ναυτικά μίλια μεταξύ τους, το ένα συμπληρώνει το άλλο. Μαζί εξυπηρετούν το εξωτερικό εμπόριο της χώρας, καθώς και το ντόπιο και ξένο τουρισμό σαν να είναι ένα λιμάνι.

Τα λιμάνια της Λεμεσού και της Λάρνακας είναι τα πιο σημαντικά του νησιού, προστατεύονται από λιμενοβραχίονες και είναι απαλλαγμένα από οποιαδήποτε εμπόδια για την ναυσιπλοΐα. Ενώ υπάρχει έμπειρο, πλήρως εκπαιδευμένο και προσοντούχο προσωπικό. Η δυναμικότητα των δύο λιμανιών συνεχώς αυξάνεται και το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών βελτιώνεται. Παρά την αυξανόμενη κίνηση, ο χρόνος παραμονής των πλοίων στα κρηπιδώματα και κατ' επέκταση τα λιμενικά κόστη, διαρκώς μειώνονται. Τα δύο αυτά λιμάνια διακρίνονται για τον ταχύ, υπεύθυνο και ασφαλή χειρισμό εμπορευμάτων. Θεωρούνται ως ελεύθερες λιμενικές περιοχές και δεν υπάρχουν χρονικοί περιορισμοί στην αποθήκευση φορτίων.

Για την ικανοποίηση των νέων και ραγδαίων αυξανόμενων απαιτήσεων του εμπορίου και της ναυτιλίας, αυξήθηκε η υποδομή και ο εξοπλισμός των λιμανιών, δημιουργήθηκαν σύγχρονες εγκαταστάσεις για την εξυπηρέτηση εμπορευματοκιβωτίων. Σήμερα τα κυπριακά λιμάνια διαθέτουν κρηπιδώματα μήκους 3.000 μέτρων, με χώρους στοιβασίας εμπορευματοκιβωτίων συνολικού εμβαδού 450.000 τ.μ. και κλειστούς αποθηκευτικούς χώρους 60.000 τ.μ. Κάποιες πρόσφατες βελτιώσεις στις λιμενικές εγκαταστάσεις είναι η δημιουργία δεύτερου σταθμού εμπορευματοκιβωτίων στο λιμάνι της Λεμεσού και την αναβάθμιση του σταθμού εμπορευματοκιβωτίων στο λιμάνι της Λάρνακας.

Η γεωγραφική θέση της Κύπρου, το ασφαλές περιβάλλον και το υψηλό επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών την έχουν καθιερώσει ως τουριστικό προορισμό.

Χαρακτηριστικό είναι ότι περιλαμβάνεται στα δρομολόγια των περισσότερων διεθνών κρουαζιερόπλοιων στην Ανατολική Μεσόγειο. Η Κύπρος αποτελεί σήμερα την έκτη ναυτιλιακή δύναμη στον κόσμο και ένα από τα πιο σημαντικά ναυτιλιακά κέντρα πλοιοκτητριών και πλοιοδιαχειριστριών εταιρειών.

Στο τέλος του 1999 ήταν εγγεγραμμένα στο Κυπριακό Μηολόγιο 2.686 πλοία συνολικού εκτοπίσματος 26.791.482 κόρων. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει την εμπιστοσύνη της διεθνούς ναυτιλίας στην κυπριακή. Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι μέλος του Συμβουλίου του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού. Επιπλέον η Κύπρος επικύρωσε διεθνείς συμβάσεις που αφορούν την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, την πρόληψη της ρύπανσης των θαλασσών και τις συνθήκες εργασίας των ναυτικών.

Υπάρχει στην Κύπρο, Σχολή Εκπαίδευσης Ναυτικών που προσφέρει εκπαίδευση στο προσωπικό καταστρώματος, μηχανοστασίου, σίτισης καθώς και σε θέματα διάσωσης και καταπολέμησης πυρκαγιών σε πετρελαιοφόρα σκάφη και σε σκάφη μεταφοράς χημικών ουσιών. Το Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο προσφέρει εκπαίδευση για ναυτομηχανικούς. Ενώ κύπριοι εκπαιδεύονται στις Ανώτερες Δημόσιες Σχολές Εμπορικού της Ελλάδας.

ΛΙΜΕΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΛΟΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Προβλήματα ανταγωνιστικότητας των λιμανιών στην προσέλκυση διαμετακομιστικού εμπορίου. - Η δυνάναλογη κατανομή των λιμενικών εσόδων, η οποία δεν αντιπροσωπεύει το κόστος των επενδύσεων. - Την αδυναμία ν' αποπληρωθεί από την Αρχή Λιμένων Κύπρου το χρέος για τις επενδύσεις που έχουν γίνει στο λιμάνι Λεμεσού λόγω του χαμηλού μεριδίου στα έσοδα. - Αδυναμία ικανοποιητικής εξυπηρέτησης της επιβατικής κίνησης λόγω της ανεπάρκειας των εγκαταστάσεων στα λιμάνια - Την υπολειτουργία του λιμανιού Λάρνακας. 	<ul style="list-style-type: none"> - Η αποδοτικότερη λειτουργία του λιμανιού Λεμεσού. - Βελτίωση στην λιμενική βιομηχανία ώστε να καταστεί αποδοτικότερη και ανταγωνιστικότερη. - Η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για βιώσιμη λειτουργία της Αρχής Λιμένων Κύπρου. - Η πληρέστερη και αποδοτικότερη αξιοποίηση του λιμανιού Λάρνακας, ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για εξυπηρέτηση της επιβατικής κίνησης. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Η άμεση εφαρμογή σχεδίου για επίλυση των οργανωτικών και λειτουργικών προβλημάτων του λιμανιού στην Λεμεσό. ■ Ανάπτυξη του λιμανιού Λάρνακας ως επιβατικού. ■ Η αναδιάρθρωση των τελών της Αρχής ώστε ν' ανταποκρίνονται στο πραγματικό κόστος και να εξυπηρετούν τους αναπτυξιακούς της σκοπούς.
<p>Δαπάνες Ανάπτυξης: <i>Κατά την περίοδο του Σχεδίου αναμένεται να δαπανηθούν γύρω στα 7 εκ.ΛΚ για έργα και εξοπλισμό στους υφιστάμενους λιμένες από την Αρχή Λιμένων Κύπρου. Επίσης αναμένεται να δαπανηθούν 20 εκ. από τον φορέα υλοποίησης και διαχείρισης του έργου, για έναρξη της ανάπτυξης του νέου λιμανιού Λάρνακας.</i></p>		

3.4.3.3. Αεροπορικές Συγκοινωνίες.

Το Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας άρχισε την λειτουργία του το 1960, είναι υπεύθυνο για την ανάπτυξη και την εκμετάλλευση των αερολιμένων, τον έλεγχο της εναέριας κυκλοφορίας καθώς και για την αεροπορική σύνδεση της Κύπρου με άλλες χώρες.

Η τούρκικη εισβολή δημιούργησε μεγάλο πρόβλημα στον τομέα των αερομεταφορών. Με την ακρήστευση τηλεπικοινωνιακού και άλλου εξοπλισμού, με την αδρανοποίηση του Διεθνούς Αεροδρομίου Λευκωσίας (που ήταν τότε το μόνο αεροδρόμιο της Κύπρου). Με αποτέλεσμα η Κύπρος να μείνει για 7 μήνες χωρίς αεροπορική συγκοινωνία. Εσπευσμένα κατασκευάστηκε το αεροδρόμιο της Λάρνακας που τέθηκε σε λειτουργία τον Φεβρουάριο του 1975. Αργότερα κατασκευάστηκε και ο Διεθνής Αερολιμένας Πάφου που λειτούργησε τον Νοέμβριο του 1983, εξυπηρετεί την τουριστική κίνηση της περιοχής και κυρίως την εξαγωγή γεωργικών προϊόντων (επιτραπέζιων σταφυλιών).

Κατά την διάρκεια του 1999, πραγματοποιήθηκαν τακτικές δρομολογημένες πτήσεις (από 39 διεθνείς αεροπορικές εταιρείες) μεταξύ της Κύπρου και αερολιμένων της Ευρώπης, της Αφρικής, της Μέσης Ανατολής και του Αραβικού Κόλπου. Επιπλέον πραγματοποιήθηκαν ναυλωμένες τουριστικές πτήσεις (από 86 αερομεταφορείς), κυρίως από την Βρετανία, Γερμανία, Σκανδιναβία, Φινλανδία, Ελβετία, Ρωσία. Συνολικά το 1999 πραγματοποιήθηκαν 38.521 πτήσεις από και προς τον αερολιμένα Λάρνακας, διακινήθηκαν 4.359.274 επιβάτες και 31.048 τόνοι φορτίου. Σε σύγκριση με το 1998 παρουσιάζεται αύξηση 4,7% στην κίνηση αεροσκαφών, 7,8% στην κίνηση επιβατών και 3,9% στην διακίνηση φορτίου. Την ίδια χρονιά από και προς τον αερολιμένα Πάφου πραγματοποιήθηκαν συνολικά 11.124 πτήσεις, διακινήθηκαν 1.299.550 επιβάτες και 1.935 τόνοι φορτίου. Έναντι του 1998 παρουσιάζεται και πάλι αύξηση 12,1% στους επιβάτες, μείωση 66,3% στο φορτίο.

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Η Κύπρος παρουσιάζει διαφορές σε σχέση με τις οικονομικές ρυθμίσεις για τις αερομεταφορές που ισχύουν στην ΕΕ. - Την χαμηλή ανταγωνιστικότητα των Κυπριακών Αερογραμμών. - Οι ανεπαρκείς κτιριακές διευκολύνσεις των δύο αερολιμένων Λάρνακας και Πάφου και η 	<ul style="list-style-type: none"> - Η εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο μέχρι την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ. - Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Κυπριακών Αερογραμμών. - Η παροχή ικανοποιητικής υποδομής και υπηρεσιών στους αερολιμένες για εξυπηρέτηση της τουριστικής και επιβατικής κίνησης. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Αναβάθμιση αερολιμένα Λάρνακας, περιλαμβάνει ανέγερση νέου κτιρίου επιβατών, κτιρίου διεκπεραίωσης φορτίου, χώρου στάθμευσης αεροσκαφών και άλλα έργα. ■ Αναβάθμιση αερολιμένα Πάφου, περιλαμβάνει την ανέγερση νέου κτιρίου επιβατών, του χώρου στάθμευσης αεροσκαφών κ.α. ■ Ο έλεγχος της εναέριας

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

<p>ποιοτική υστέρηση των προσφερομένων υπηρεσιών στις υφιστάμενες εγκαταστάσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η έλλειψη οικονομικής και λειτουργικής αυτονομίας των αερολιμένων. - Η υστέρηση στην τεχνογνωσία διαχείρισης των αερολιμένων ως εμπορικών επιχειρήσεων όπως είναι η πρακτική στην Ευρώπη. 	<ul style="list-style-type: none"> - Η αυτονόμηση των αερολιμένων Λάρνακας και Πάφου ώστε να μπορέσουν να λειτουργήσουν ως αποδοτικές επιχειρήσεις. - Η εξασφάλιση τεχνογνωσίας στην διαχείριση των αερολιμένων. - Η διαφοροποίηση στον καθορισμό των τελών ώστε ν' ανταποκρίνονται στο πραγματικό κόστος. 	<p>κυκλοφορίας, περιλαμβάνει κατασκευή νέων πύργων ελέγχου στους αερολιμένες, την εγκατάσταση νέου εξοπλισμού και συστημάτων ραντάρ καθώς και την απαραίτητη εκπαίδευση των ελεγκτών εναέριας κυκλοφορίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Η εφαρμογή στρατηγικού σχεδίου για αναδιάρθρωση των Κυπριακών Αερογραμμών που θα αποτελείται από μέτρα επιβίωσης τους μέσα στο ελεύθερο ανταγωνιστικό περιβάλλον της ΕΕ π.χ. η επέκταση των δρομολογίων της κ.α.
<p style="text-align: center;">Δαπάνες Ανάπτυξης:</p> <p><i>Κατά την διάρκεια του Σχεδίου αναμένεται να δαπανηθούν γύρω στα 41 εκ.ΛΚ. για έργα ανάπτυξης και εξοπλισμού στους υφιστάμενους αερολιμένες καθώς και για το σχέδιο αναβάθμισης των υπηρεσιών ελέγχου εναέριας κυκλοφορίας. Ο νέος φορέας ανάπτυξης αερολιμένων αναμένεται να δαπανήσει γύρω στα 50 εκ.ΛΚ. για την έναρξη της υλοποίησης του νέου σχεδίου ανάπτυξης των αερολιμένων Λάρνακας και Πάφου. Επίσης προγραμματίζονται δαπάνες ύψους 0,5 εκ. για εναρμόνιση.</i></p>		

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Π:2000)

3.5. Κοινωνικές και άλλες υπηρεσίες.

3.5.1. Υγεία.

Το επίπεδο υγείας των κυπρίων θεωρείται αρκετά ευνοϊκό σε σχέση με τις άλλες αναπτυγμένες χώρες. Σύμφωνα με τους κυριότερους δείκτες υγείας για τις γεννήσεις και τους θανάτους, προκύπτουν τα εξής στοιχεία:

ΑΡΙΘΜΟΣ	1982	1990	1995	1997	1998
ΓΕΝΝΗΣΕΩΝ	10.840	10.622	9.869	9.275	8.879
ΘΑΝΑΤΩΝ	4.419	4.844	4.935	5.173	5.432

Πηγή: Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κύπρος, Λευκωσία 2000.

Οι κύριες αιτίες θανάτου είναι αυτές που μαστίζουν και τις βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης, δηλαδή τα καρδιαγγειακά νοσήματα, ο καρκίνος, τα αυτοκινητιστικά και άλλα ατυχήματα. Τα λοιμώδη νοσήματα δεν αποτελούν σήμερα πρόβλημα δημόσιας υγείας, με εξαίρεση την ασθένεια AIDS που συνεχώς αυξάνεται λόγω κυρίως της τουριστικής ανάπτυξης στην Κύπρο. Η μεσογειακή αναιμία έχει ουσιαστικά καταπολεμηθεί με τις προγεννητικές εξετάσεις και οι πάσχοντες αντιμετωπίζονται με σύγχρονες και τεχνολογικά εξειδικευμένες μεθόδους. Στο θέμα αντιμετώπισης της μεσογειακής αναιμίας η Κύπρος θεωρείται παράδειγμα προς μίμηση για αρκετές χώρες. Χαρακτηριστικό είναι ότι για αρκετά χρόνια δεν έχει γεννηθεί παιδί με μεσογειακή αναιμία.

Όλες οι επαρχίες απέκτησαν καινούργια νοσοκομεία. Η επείγουσα φροντίδα παρέχεται δωρεάν σε όλα τα άτομα, ενώ η περαιτέρω φροντίδα χρεώνεται με βάση το ετήσιο εισόδημα της οικογένειας. Κύριο μέλημα της Κυβέρνησης για τα επόμενα χρόνια είναι η ισότητα του ιδιωτικού και του κρατικού τομέα της υγείας.

ΥΓΕΙΑ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Η πιθανότητα επανεμφάνισης ορισμένων ασθενειών. - Το ενδεχόμενο αύξησης των κρουσμάτων ορισμένων μεταδοτικών ασθενειών από το κατεχόμενο μέρος 	<ul style="list-style-type: none"> - Η εισαγωγή τροποποιήσεων στην νομοθεσία για την σταδιακή εναρμόνιση της προς τα ισχύοντα της ΕΕ. - Η πρόληψη των κυριότερων αιτιών νοσηρότητας και θνησιμότητας. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ενίσχυση σχεδίων για την παρακολούθηση του εχινόκοκκου, καταπολέμησης των τρωκτικών, περιορισμό της ρικετσιώσης και καταπολέμηση των κουνουπιών με χρήση βιολογικών παρασκευασμάτων. ■ Προώθηση διαφόρων προγραμμάτων με σκοπό την πρόληψη, την έρευνα και αγωγή υγείας όσον αφορά τα μεταδοτικά νοσήματα. ■ Δημιουργία συστήματος ετοιμότητας

* Βλέπε Παράρτημα 7

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

<p>της Κύπρου.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η κατάχρηση αντιβιοτικών. - Η ρύπανση του περιβάλλοντος π.χ. η χρήση χημικών ουσιών στην βιομηχανία. - Τα καρδιαγγειακά νοσήματα, ο καρκίνος και τα ατυχήματα αποτελούν τις κύριες αιτίες νοσηρότητας και θνησιμότητας. - Η κατανομή των γιατρών είναι δυσανάλογη , με συγκέντρωση υπερβολικού αριθμού γιατρών στις αστικές περιοχές. - Το ψηλό κόστος των προσφερόμενων υπηρεσιών, ενώ υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της άνισης κατανομής μεταξύ πολιτών κατά περιοχή. - Η μη ορθολογική χρήση φαρμάκων με αποτέλεσμα την υπερβολική αύξηση των δαπανών υγείας και τους ενδεχόμενους κινδύνους για την υγεία του πληθυσμού. - Πρόβλημα συνεργασίας του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα που τώρα παρουσιάζονται ανταγωνιστικοί. 	<p>Συγκεκριμένα η πρόληψη και ο περιορισμός των επιπλοκών χρόνιων ασθενειών π.χ. σακχαρώδη διαβήτη, ορισμένων τύπων καρκίνου κ.α.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας. - Η ευαισθητοποίηση του κοινού πάνω σε θέματα δημόσιας υγείας. - Η συνεργασία που πρέπει να επιτευχθεί μεταξύ δημόσιου - ιδιωτικού τομέα και η σύζευξη τους με τέτοιο τρόπο που να αποτελούν ένα ενιαίο σύστημα. - Η ποιοτική βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών. - Θα εισαχθεί και θα λειτουργήσει το Εθνικό Σχέδιο Υγείας με την εισαγωγή διοικητικών και οργανωτικών καινοτομιών που θα αφορούν τόσο τον ρόλο και την δομή του Υπουργείου Υγείας όσο και τον τρόπο λειτουργίας των δημοσίων ιατρικών μονάδων(θ' ανεξαρτικοποιηθούν) 	<p>και άμεσης αντιμετώπισης επιδημιών.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Ετοιμασία ολοκληρωμένου σχεδίου ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του κοινού. ■ Αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων των γιατρών που στελεχώνουν τα εξωτερικά ιατρεία και τα κέντρα υγείας. ■ Εισαγωγή του θεσμού της ιατρικής περιφέρειας που θα έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της μετακίνησης των ασθενών από τις αγροτικές περιοχές. ■ Το 2002 θ' αποπερατωθεί η ανέγερση και θα λειτουργήσει το νέο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, θα έχει δυναμικότητα 450 κλινών. ■ Θ' επιδιωχθεί μείωση του αριθμού των ασθενών που αποστέλλονται στο εξωτερικό για θεραπεία. ■ Θα εφαρμοστεί πρόγραμμα διενέργειας παιδοκαρδιοχειρουργικών επεμβάσεων στο νοσοκομείο Αρχιεπίσκοπος. Μακάριος III, σε συνεργασία με ξένους επιστήμονες. ■ Εφαρμογή συστήματος ιατρικού ελέγχου. ■ Καταπολέμηση της πολυφαρμακίας. ■ Βελτίωση της υπηρεσίας ασθενοφόρων π.χ. δημιουργία ειδικών θέσεων βοηθών ασθενοφόρων, οι οποίοι θα εκπαιδευτούν . ■ Θα εφαρμοστούν κανονισμοί λειτουργίας ιδιωτικών νοσοκομείων που θα εξισώσουν τα επίπεδα φροντίδας των ιδιωτικών και δημοσίων ιδρυμάτων. ■ Η μηχανογράφηση των ιατρικών αρχείων όλων των νοσοκομείων θα ολοκληρωθεί στην διάρκεια της πενταετίας και θα βελτιωθεί το σύστημα διακίνησης και επισκέψεων ασθενών. ■ Αποϊδρυματοποίηση των ψυχικά ασθενών.
--	--	--

Δαπάνες Ανάπτυξης:

Οι δαπάνες προγραμματίζεται ν' αυξηθούν σε μεγάλο βαθμό κατά την επόμενη πενταετία για την επέκταση και ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών, την ανέγερση και λειτουργία δύο νέων νοσοκομείων, της Λευκωσίας και της Αμμοχώστου. Το σύνολο των δαπανών ανάπτυξης υπολογίζεται ν' ανέλθει περίπου σε 81 εκ.ΛΚ. και οι δαπάνες εναρμόνισης σε 2,3 εκ.ΛΚ.

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.5.1.1. Υπηρεσίες κοινωνικής ευημερίας.

Το Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας είναι ο επίσημος κρατικός φορέας παροχής υπηρεσιών κοινωνικής ευημερίας. Οι υπηρεσίες κοινωνικής ευημερίας χωρίζονται ως εξής:

- Η Υπηρεσία για την οικογένεια και το παιδί.

Περιλαμβάνει συμβουλευτικές υπηρεσίες, φροντίδα και προστασία παιδιών σε ανάδοχες οικογένειες και σπανιότερα σε ιδρύματα προστασίας παιδιών καθώς και φροντίδα σε ανήλικα ή ενήλικα άτομα με παραβατική συμπεριφορά.

- Η Υπηρεσία δημόσιων βοηθημάτων, ηλικιωμένων και αναπήρων.

Το Τμήμα διασφαλίζει μια αξιοπρεπή διαβίωση σε άτομα και οικογένειες που διατρέχουν τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού. Δημόσιο βοήθημα παρέχεται υπό την μορφή χρήματος ή ιδρυματική και κατ' οίκον φροντίδα.

- Η Υπηρεσία κοινοτικής εργασίας.

Η Υπηρεσία παρέχει τεχνική και οικονομική βοήθεια για την ανάπτυξη της εθελοντικής πρωτοβουλίας έτσι ώστε οι κοινωνικές ανάγκες να καλύπτονται άμεσα σε τοπικό επίπεδο. Μερικά από τα προγράμματα είναι το Κέντρο ενημέρωσης για τα ναρκωτικά, η θεραπεία εξαρτημένων ατόμων καθώς και η κατ' οίκον φροντίδα.

- Η Υπηρεσία ανάπτυξης προσωπικού και σχεδιασμού προγραμμάτων.

Η συνεχής επιμόρφωση του προσωπικού αποσκοπεί στην αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Η φροντίδα των εξαρτημένων μελών της. - Η αύξηση των διαζυγίων, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα σχέσεων. - Περιστατικά βίας στην οικογένεια. - Τα νεότερα κοινωνικά δεδομένα όπως οι μονογονεϊκές οικογένειες, οι μεικτοί γάμοι, η φροντίδα παιδιών από 	<ul style="list-style-type: none"> - Διασφάλιση του δικαιώματος του πολίτη για ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης. - Ενθάρρυνση του εθελοντικού τομέα ώστε ν' αναπτυχθούν κοινοτικά προγράμματα. - Παροχή διευκολύνσεων και υποστηρικτικών 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Πρόγραμμα επανένταξης ληπτών δημοσίου βοηθήματος στο εργατικό δυναμικό. ▪ Ενίσχυση οικογενειών με την εισαγωγή του θεσμού των άτυπων φροντιστών, για την φροντίδα των ηλικιωμένων μελών τους. ▪ Πρόγραμμα επιχορήγησης εργασίας για άτομα τρίτης ηλικίας. ▪ Η παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης στην οικογένεια. ▪ Οι υπηρεσίες οικογενειακών

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

<p>αλλοδαπές φροντίστριες κ.α.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Το 14% του πληθυσμού έχει χαμηλό εισόδημα. - Μεγάλος αριθμός ατόμων εξαρτάται από το δημόσιο βοήθημα. - Ο μη επαρκής συντονισμός μεταξύ διαφόρων Υπουργείων, με αποτέλεσμα ένα άτομο να παίρνει ταυτόχρονα πολλαπλές παροχές από διάφορους φορείς. 	<p>υπηρεσιών για την διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης των ηλικιωμένων.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Στήριξη και ενδυνάμωση της οικογένειας. - Αποϊδρυματοποίηση ατόμων με ειδικές ανάγκες και η ένταξη τους στην κοινότητα. 	<p>συμβούλων για θέματα βίας στην οικογένεια.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Κέντρα οικογενειακής καθοδήγησης. ■ Υπηρεσίες συμβουλευτικής καθοδήγησης για υιοθετημένα παιδιά. ■ Εκπαίδευση σε δεξιότητες ζωής για παιδιά και νέους ενήλικες. ■ Η ενθάρρυνση του ιδιωτικού εθελοντικού τομέα για την δημιουργία νέων σπιτιών στην κοινότητα για άτομα με ειδικές ανάγκες. ■ Η ανάπτυξη κοινοτικών προγραμμάτων για την αντιμετώπιση κοινωνικών αναγκών. ■ Επιμόρφωση όλου του προσωπικού του Τμήματος Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας.
<p align="center">Δαπάνες Ανάπτυξης: <i>Για την επίτευξη των στόχων που καλύπτει το Σχέδιο υπολογίζεται ότι οι δαπάνες θα φθάσουν περίπου το ύψος των 218 εκ.ΛΚ. Οι δαπάνες ανάπτυξης περιορίζονται στα 33,2 εκ.ΛΚ. Στον τομέα αυτό δεν υπάρχουν άμεσες δαπάνες εναρμόνισης.</i></p>		

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.5.1.2. Μέριμνα Ατόμων Με Αναπηρία.

Τον Ιανουάριο του 1990 ιδρύθηκε στο Τμήμα Εργασίας η Υπηρεσία Μέριμνας Αναπήρων, με κύριο στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων των ατόμων με αναπηρίες και τη διασφάλιση της ισότητας, των δικαιωμάτων και των ευκαιριών των ατόμων αυτών για πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή του τόπου. Συγκεκριμένα παρέχονται υπηρεσίες και εφαρμόζονται προγράμματα για επαγγελματικό προσανατολισμό, παρέχονται επιδόματα για κάλυψη ειδικών αναγκών και τους παρέχεται οικονομική βοήθεια.

<p align="center">ΜΕΡΙΜΝΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ</p>		
<p align="center">ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ</p>	<p align="center">ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003</p>	<p align="center">ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Διακίνηση στο περιβάλλον και στους δημόσιους χώρους. - Παροχή εξειδικευμένης φροντίδας. 	<ul style="list-style-type: none"> - Προώθηση της αρχής της μη διάκρισης σε βάρος των ΑΜΕΑ και διασφάλιση του δικαιώματός τους για ανεξάρτητη 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Βελτίωση των υπηρεσιών τόσο στο επίπεδο της πρόληψης της αναπηρίας όσο και στο επίπεδο της αντιμετώπισης της. ■ Η προσωπική στήριξη με βοηθητικά όργανα, συσκευές και άλλα μέσα που βοηθούν στην καθημερινή διαβίωση.

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

<ul style="list-style-type: none"> - Εκπαίδευση, επαγγελματικός προσανατολισμός και κατάρτιση. - Επαγγελματική αποκατάσταση. - Παροχή καθοδήγησης και στήριξης στις οικογένειες των ατόμων με αναπηρίες. - Παροχή διευκολύνσεων για αναψυχή και συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες. 	<p>διαβίωση.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Διασφάλιση του δικαιώματος της ίσης μεταχείρισης των ΑΜΕΑ με τους υπόλοιπους εργοδοτούμενους σε θέματα απασχόλησης. - Διασφάλιση του δικαιώματος της ίσης μεταχείρισης των ΑΜΕΑ με τους υπόλοιπους πολίτες. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η προσβασιμότητα στα κτίρια, δρόμους και γενικά στα δημόσια μέσα συγκοινωνίας. ▪ Εισαγωγή σχεδίων υποχρεωτικής απασχόλησης ατόμων με αναπηρία με ποσοστό. ▪ Δημιουργία θέσεων στον κρατικό τομέα, αποκλειστικά για ΑΜΕΑ. ▪ Επαγγελματική αποκατάσταση των ΑΜΕΑ μέσα στην επιχείρηση στην οποία υπέστησαν την αναπηρία τους. ▪ Ειδική προστασία κατά τις απολύσεις. ▪ Διευκολύνσεις σε ειδικούς χώρους όπως σχολεία, νοσοκομεία, κλινικές κ.α. ▪ Η εξασφάλιση πρόσβασης και πλήρους ένταξης των ΑΜΕΑ στην κοινωνία των πληροφοριών.
---	---	--

Δαπάνες Ανάπτυξης:

Για την υλοποίηση των πιο πάνω μέτρων θ' απαιτηθούν δαπάνες ύψους 10 εκ.ΛΚ. Από το ποσό αυτό οι δαπάνες που θα καλυφθούν από τον Προϋπολογισμό Ανάπτυξης ανέρχονται σε 2,2 εκ.ΛΚ και τα υπόλοιπα θα καλυφθούν από τον Τακτικό Προϋπολογισμό ή το Ταμείο του Λαχείου Πρόνοιας.

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.5.2. Παιδεία.

Αρκετά ψηλός ο δείκτης της εκπαίδευσης στην Κύπρο, αυτό πηγάζει από την παγκόσμια θέση που κατέχει όσον αφορά τον αριθμό των φοιτητών σε σχέση με τον πληθυσμό της.*

Τα σχολεία αναβαθμίζονται συνεχώς σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς, τέτοιες πρόσφατες καινοτομίες είναι η αξιοποίηση της πληροφορικής σ' όλο το φάσμα της εκπαίδευσης, τα μαθήματα οδικής ασφάλειας, αισθητικής και σωματικής αγωγής. Όλες αυτές οι ενέργειες γίνονται σε συνεργασία με άλλες χώρες και μέσα από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης π.χ. πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Η **Μέση Εκπαίδευση** χωρίζεται σε γυμνασιακό και λυκειακό επίπεδο, προσφέρουν εξαετή μόρφωση σε παιδιά 11-18 χρονών, που έχουν αποφοιτήσει από το Δημοτικό. Μέχρι το γυμνάσιο η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η εκπαίδευση παρέχεται σ' όλα τα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα και για όλα τα χρόνια δωρεάν. Λειτουργούν επίσης ιδιωτικά σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης που είναι κυρίως επαγγελματικής και τεχνικής κατεύθυνσης. Υπάρχει ένας μικρός αριθμός ξενόγλωσσων ιδιωτικών σχολείων που διευθύνεται από θρησκευτικές οργανώσεις και έχουν ως γλώσσα διδασκαλίας τα αγγλικά, γαλλικά και ιταλικά.

Από την σχολική χρονιά 2000-01 αποφασίστηκε ότι τα Γενικά Λύκεια θα εξελιχθούν σ' ένα τύπο σε «Ενιαία Λύκεια». Με βασικές επιδιώξεις την οργάνωση της λυκειακής εκπαίδευσης με τις σύγχρονες εκπαιδευτικές τάσεις και ιδιαίτερα τις ευρωπαϊκές, τη βελτίωση του επιπέδου διδασκαλίας και την καλύτερη εξυπηρέτηση των οικονομικών και κοινωνικών αναγκών του τόπου μας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας για το 1998/99, συνολικά στην δημόσια μέση γενική και τεχνική καθώς και μέση ιδιωτική εκπαίδευση, παρουσιάστηκαν ως εξής:

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	ΣΧΟΛΕΙΑ	ΤΜΗΜΑΤΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	52	1.044	25.537	2.116
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ	5	104	2.771	218
ΛΑΡΝΑΚΑ	20	412	10.574	805
ΛΕΜΕΣΟΣ	35	717	17.700	1.437
ΠΑΦΟΣ	15	249	5.784	520
ΣΥΝΟΛΟ	127	2.526	62.366	5.096

Στη **Δημοτική Εκπαίδευση** γίνονται δεκτά τα παιδιά 5 ετών και 8 μηνών. Η εκπαίδευση στο δημοτικό είναι δωρεάν και διαρκεί 6 χρόνια. Δημοτικά σχολεία λειτουργούν σε όλες τις πόλεις και στα χωριά όταν υπάρχουν τουλάχιστον 15 μαθητές. Από τη σχολική χρονιά 2000-01 ο αριθμός των μαθητών κατά τμήμα δεν υπερβαίνει τους 30 για την Α' τάξη και τους 32 για τις υπόλοιπες τάξεις. Το Σεπτέμβριο του 1999 άρχισε σε πειραματική φάση το ολοήμερο σχολείο σε 9 δημοτικά σχολεία, μετά από την επιτυχή εφαρμογή εφαρμόστηκε και σε άλλα 24. Γίνεται διδασκαλία του ηλεκτρονικού υπολογιστή και σύνδεση με το διαδίκτυο για τις τάξεις Δ', Ε' και ΣΤ' δημοτικού.

* Βλέπε Παράρτημα 8.

Τα δημοτικά σχολεία, οι μαθητές και το διδακτικό προσωπικό κατά επαρχία την περίοδο 1998/99 είχαν ως εξής:

	ΔΗΜΟΣΙΑ			ΙΔΙΩΤΙΚΑ			ΟΛΙΚΟ		
	ΣΧΟΛΕΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΔΑΣΚΑΛΟΙ	ΣΧΟΛΕΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΔΑΣΚΑΛΟΙ	ΣΧΟΛΕΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΔΑΣΚΑΛΟΙ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	134	23.105	1.283	12	1.164	114	146	24.269	1.397
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ	16	3.812	214	0	0	0	16	3.812	214
ΛΑΡΝΑΚΑ	63	11.136	628	1	142	9	64	11.278	637
ΛΕΜΕΣΟΣ	85	17.398	906	8	1.186	101	93	18.584	1.007
ΠΑΦΟΣ	43	5.811	353	1	80	8	44	5.891	361

Πηγή: ΕΣΥΚ, Λευκωσία 2000.

Ενώ τα σχολεία, τα παιδιά και οι δάσκαλοι κατά επαρχία την περίοδο 1998/99, στην προδημοτική εκπαίδευση ήταν:

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	ΣΧΟΛΕΙΑ	ΠΑΙΔΙΑ			ΔΑΣΚΑΛΟΙ		
		ΑΓΟΡΙΑ	ΚΟΡΙΤΣΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	271	5.659	5.277	10.936	2	706	708
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ	41	910	788	1.698	1	86	87
ΛΑΡΝΑΚΑ	126	2.433	2.285	4.718	4	248	252
ΛΕΜΕΣΟΣ	171	3.722	3.517	7.239	7	381	388
ΠΑΦΟΣ	70	1.229	1.149	2.378	2	112	114
ΣΥΝΟΛΟ	679	13.953	13.016	26.969	16	1.533	1.549

Πηγή: ΕΣΥΚ, Λευκωσία 2000.

Οι μαθητές **Τεχνικών Σχολών** εκπροσωπούν το 20% περίπου του ολικού μαθητικού πληθυσμού. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια συνεχόμενη αύξηση των σχολών αυτών, το 1990-2000 ο μαθητικός πληθυσμός των Τεχνικών Σχολών έχει αυξηθεί κατά 50%.

Επιπλέον υπάρχουν **ειδικές σχολές** όπως για παράδειγμα η σχολή τυφλών. Τα στατιστικά στοιχεία όπως καταγράφηκαν την περίοδο 1998/99 έχουν ως εξής:

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	ΣΧΟΛΕΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ			ΔΑΣΚΑΛΟΙ		
		ΑΓΟΡΙΑ	ΚΟΡΙΤΣΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	7	278	174	452	52	61	113
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ	1	7	4	11	1	3	4
ΛΑΡΝΑΚΑ	1	16	4	20	2	4	6
ΛΕΜΕΣΟΣ	2	21	23	44	7	5	12
ΠΑΦΟΣ	1	5	5	10	1	1	2

Πηγή: ΕΣΥΚ, Λευκωσία 2000.

ΠΑΙΔΕΙΑ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> Οργανωτικές αδυναμίες στην διοικητική δομή του Υπουργείου Παιδείας και 	<ul style="list-style-type: none"> Η προσφορά ευέλικτης και πολύπλευρης μόρφωσης, που να συνδυάζει 	<ul style="list-style-type: none"> Βελτίωση της οργάνωσης της διοικητικής δομής του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού ώστε να επιτευχθεί μεγαλύτερος συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών του. Ενίσχυση των μαθημάτων που συμβάλλουν στην

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

<p>Πολιτισμού, υπάρχει έλλειψη συνέχειας και συνέπειας μεταξύ των διαφόρων εκπαιδευτικών βαθμίδων.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Υπερβολική ποσότητα της διδακτέας ύλης με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται παραπαιδεία και ανισοσκελίες μεταξύ προσφοράς - ζήτησης αποφοίτων στην αγορά εργασίας. - Ελλείψεις στο σύστημα καθοδήγησης και επαγγελματικού προσανατολισμού. - Αδυναμίες στο σύστημα διορισμού, αξιολόγησης και κατάρτισης του διδακτικού προσωπικού. - Πολυπλοκότητα του συστήματος εξετάσεων. - Αδυναμίες στην υλοποίηση της αρχής για παροχή ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης σε παιδιά με ειδικές ανάγκες. 	<p>γενική παιδεία εμπλουτισμένη σε επαρκή βαθμό με στοιχεία τεχνολογικής παιδείας και να ικανοποιεί τις ανάγκες του σύγχρονου πολίτη.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η παροχή ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης προς όλους, ειδικά για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες - Ο εκσυγχρονισμός της παιδείας ώστε ν' ανταποκρίνεται με επιτυχία στις διεθνείς προκλήσεις. 	<p>εμπέδωση της τεχνολογίας και εισαγωγή της τεχνολογικής διάστασης στα διάφορα μαθήματα.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Συστηματική και συνεχής κατάρτιση του εκπαιδευτικού προσωπικού. ■ Συνεχής αξιολόγηση του εκπαιδευτικού συστήματος με αποτελεσματική επιθεώρηση. ■ Καταπολέμηση της εξάιρεσης και του αποκλεισμού ορισμένων κατηγοριών από την εκπαίδευση. ■ Συμπλήρωση της αναγκαίας υλικοτεχνικής υποδομής και βελτίωση των συνθηκών κλιματισμού των σχολείων. ■ Λήψη κατάλληλων μέτρων έτσι ώστε να δοθεί προτεραιότητα στην προσφορά υπηρεσιών σε παιδιά προσχολικής ηλικίας αγροτικών περιοχών ή με κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα. ■ Παρατεταμένο πρόγραμμα εργασίας των κοινοτικών σχολείων, για διευκόλυνση των εργαζόμενων μητέρων. ■ Ενισχυτική της δημοτικής με την γυμνασιακή εκπαίδευση, για να γεφυρωθεί το υφιστάμενο χάσμα και να δοθεί συνέπεια και συνέχεια μεταξύ τους. ■ Η ενσωμάτωση μικρών αγροτικών σχολείων με λιγότερους των 15 μαθητών σε υφιστάμενα σχολεία. ■ Καταπολέμηση του φαινομένου των φροντιστηρίων με βελτίωση της ποιότητας της κανονικής φοίτησης. ■ Σύνδεση του σχολείου με τον κόσμο της εργασίας. ■ Η ενοποίηση των ενιαίων εξετάσεων με τις εξετάσεις εισαγωγής στα ανώτερα και ανώτατα ιδρύματα κατά τρόπο που να διασφαλίζεται η αξιοκρατική εισαγωγή των υποψηφίων. ■ Ανανέωση και εκσυγχρονισμός του υλικοτεχνικού εξοπλισμού. ■ Βελτιώσεις, συντηρήσεις και έργα για την ασφάλεια και τις υγιεινές συνθήκες εργασίας των μαθητών και εκπαιδευτικών. ■ Θα συνεχιστούν οι εργασίες ανέγερσης της πανεπιστημιούπολης, που θα περιλαμβάνει την φοιτητική εστία, την πτέρυγα διοίκησης, τα κτίρια λειτουργικής υποστήριξης, τις αθλητικές και άλλες εγκαταστάσεις, έναντι 40 εκ.ΛΚ σε τρέχουσες τιμές. ■ Ενίσχυση της προσπάθειας ένταξης των παιδιών με ειδικές ανάγκες στα συνηθισμένα σχολεία, μέσω της βελτίωσης της υλικοτεχνικής υποδομής και την πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού.
---	---	--

Δαπάνες Ανάπτυξης:

Το σύνολο των δαπανών για την παιδεία αναμένεται ν' ανέλθει γύρω στα 197 εκ.ΛΚ., περιλαμβανομένης της δαπάνης για την υλοποίηση των εισηγήσεων της έκθεσης ΟΥΝΕΣΚΟ και της αναπτυξιακής δαπάνης του Πανεπιστημίου Κύπρου αλλά μη περιλαμβανομένου του κόστους που συνεπάγεται τυχόν γενίκευση της εφαρμογής του Ενιαίου Λυκείου. Πρόσθετα από το πιο πάνω ποσό δαπάνη ύψους 2,4 εκ.ΛΚ θα διατεθεί για την εναρμόνιση του τομέα προς το κοινοτικό κεκτημένο.

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

3.5.2.1.Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Το Πανεπιστήμιο Κύπρου ιδρύθηκε το 1989 στην Λευκωσία και δέχτηκε τους πρώτους φοιτητές τον Σεπτέμβριο του 1992. Σήμερα φοιτούν γύρω στους 2.300 φοιτητές. Η αναλογία υποψηφίων-εισαγομένων κυμαίνεται γύρω στο 10 προς 1. Κάθε

χρόνο εισάγονται γύρω στους 550 φοιτητές. **Το Πανεπιστήμιο είναι νομικό πρόσωπο δημόσιου δικαίου** και διοικείται από το Συμβούλιο, το οποίο έχει την διαχείριση και έλεγχο των διοικητικών-οικονομικών υποθέσεων του Πανεπιστημίου και της περιουσίας του. Επιπλέον υπάρχει και η Σύγκλητος, η οποία αποτελεί το ανώτερο ακαδημαϊκό όργανο του Πανεπιστημίου. Οι σχολές και τα τμήματα διοικούνται από Συμβούλια με επικεφαλής τον Κοσμήτορα της σχολής και τον πρόεδρο του τμήματος αντίστοιχα. Το ακαδημαϊκό προσωπικό απαρτίζεται από Κύπριους, Έλληνες και ξένους καθηγητές που διακρίθηκαν σε πανεπιστήμια της Ευρώπης.

Το ακαδημαϊκό έτος αποτελείται από 8 εξάμηνα, σε ειδικές περιπτώσεις μπορεί να παραταθεί σε 12 εξάμηνα. Το Σύστημα σπουδών βασίζεται σε διδακτικές μονάδες και **η παρακολούθηση των μαθημάτων είναι υποχρεωτική**. Οι επίσημες γλώσσες διδασκαλίας είναι η ελληνική και η τουρκική (οι γλώσσες του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας). Οι φοιτητές παρακολουθούν μαθήματα για εκμάθηση μίας ξένης γλώσσας. Το Πανεπιστήμιο προσφέρει μεταπτυχιακά προγράμματα σε επίπεδο Μάστερ και Διδακτορικού με μαθήματα και ερευνητική εργασία.

Τα διδάκτρα ανέρχονται σε 1.000 Λ.Κ. ανά εξάμηνο για τους κύπριους φοιτητές, τα οποία καταβάλλονται από την Κυπριακή Κυβέρνηση εάν ο φοιτητής συμπληρώνει κάθε εξάμηνο με επιτυχία τις σπουδές του. Τα διδάκτρα για τους ξένους φοιτητές ανέρχονται σε 2.000 Λ.Κ. και για όσους εισάγονται με πανελλήνιες εξετάσεις καταβάλλονται από την Κυπριακή Δημοκρατία ανεξάρτητα από την επίδοση του φοιτητή.

Υπό ανέγερση βρίσκεται η Πανεπιστημιούπολη, η οποία θα μπορεί να φιλοξενεί 8.000 φοιτητές. Το Πανεπιστήμιο είναι μέλος της Κοινότητας

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

Μεσογειακών Πανεπιστημίων, του Δικτύου Πανεπιστημίων Πρωτευουσών της Ευρώπης και του Συνδέσμου Πανεπιστημίων της Κοινοπολιτείας.

Στο Πανεπιστήμιο λειτουργούν τέσσερις σχολές, δώδεκα τμήματα και μια ερευνητική μονάδα αρχαιολογίας, η οποία προσφέρει μαθήματα επιλογής για τους φοιτητές όλων των τμημάτων. Οι σχολές και τα τμήματα έχουν ως εξής:

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΕΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	
ΤΜΗΜΑ	ΠΤΥΧΙΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	Επιστήμες της Αγωγής- Δημοτική Εκπαίδευση
	Επιστήμες της Αγωγής-Προδημοτική Εκπαίδευση
	Ψυχολογία
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Κοινωνιολογία
	Πολιτική Επιστήμη
	Αγγλική Γλώσσα και Λογοτεχνία
	Γαλλική Γλώσσα και Λογοτεχνία
ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	Τούρκικες Σπουδές
ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	
ΤΜΗΜΑ	ΠΤΥΧΙΟ
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ	Μαθηματικά
	Μαθηματικά και Στατιστική
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ	Πληροφορική
ΦΥΣΙΚΗΣ	Φυσική
ΧΗΜΕΙΑΣ	Χημεία
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	
ΤΜΗΜΑ	ΠΤΥΧΙΟ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Διοικητική Επιστήμη
	Λογιστική
	Μάρκετινγκ/Διοίκηση
	Χρηματοοικονομική
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	Οικονομικά
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	
ΤΜΗΜΑ	ΠΤΥΧΙΟ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	Βυζαντινή και Νεοελληνική Φιλολογία
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ	Ιστορία και Αρχαιολογία
ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ	Κλασικές Σπουδές Φιλοσοφία

Πηγή: Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κύπρος σελ.349, Λευκωσία 2000.

Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο.

Το Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο άρχισε τη λειτουργία του το 1968 ως κοινό σχέδιο της Κυπριακής Κυβέρνησης, του Ταμείου Αναπτύξεως των Ηνωμένων Εθνών, της ΟΥΝΕΣΚΟ και του διεθνούς γραφείου εργασίας.

Βασικός σκοπός του ΑΤΙ είναι η υποβοήθηση της οικονομικής ανάπτυξης μεσώ της κατάρτισης ανωτέρων τεχνικών σε ειδικότητες και αριθμούς που ανταποκρίνονται με τις ανάγκες της οικονομίας. Αρχικά εισήχθησαν τριετή προγράμματα στις ειδικότητες της Πολιτικής- Μηχανικής, Ηλεκτρολογίας και Μηχανολογίας για την σιελέκωση της βιομηχανίας και των Τεχνικών σχολών. Από το 1976 λειτουργεί πρόγραμμα για κατάρτιση Ναυτομηχανικών και από το 1985 πρόγραμμα για εκπαίδευση προσωπικού στην Επιστήμη των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η δυναμικότητα του ΑΤΙ σε πρωτοετείς φοιτητές των τακτικών προγραμμάτων έχει φτάσει σήμερα στους 240 σε σύγκριση με το 1968 που ήταν 90.

Στα 30 χρόνια λειτουργίας του έχει καταρτίσει 3.957 ανώτερους τεχνικούς, από αυτούς το 50% έχουν συνεχίσει τις σπουδές τους στο εξωτερικό, ενώ οι υπόλοιποι έχουν ήδη εργοδοτηθεί.

ΑΝΩΤΕΡΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Δεν παρέχεται ευελιξία στους σπουδαστές για επιλογή μαθημάτων και περιορίζει την ευχέρεια ανταλλαγών μεταξύ του Ινστιτούτου και άλλων Ινστιτούτων π.χ. πρόγραμμα Leonardo. - Η μείωση του ενδιαφέροντος των μαθητών για εισδοχή στο ΑΤΙ. - Χρειάζεται άμεση ανανέωση του τεχνικού και μηχανογραφικού εξοπλισμού. - Έλλειψη εξειδίκευσης του ακαδημαϊκού προσωπικού. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ο εκουγχρονισμός της εκπαίδευσης που προσφέρεται από το ΑΤΙ. - Η ενίσχυση της ερευνητικής εργασίας που διεξάγεται στο ΑΤΙ μέσα από ευρωπαϊκά προγράμματα. - Η ενίσχυση και η προβολή του περιφερειακού χαρακτήρα και ρόλου του Ινστιτούτου. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ολοκλήρωση των διαδικασιών για την εξεύρεση λύσεων στα θέματα της ακαδημαϊκής ελευθερίας και της επαγγελματικής αποκατάστασης των αποφοίτων του ΑΤΙ. ■ Στην εκπαίδευση θα δοθεί περισσότερη έμφαση στην εισαγωγή συστημάτων σύγχρονης τεχνολογίας. ■ Εισαγωγή νέων σειρών προγραμμάτων για την εκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού σε τεχνικούς τομείς που χρειάζεται η οικονομία. ■ Εξασφάλιση των απαραίτητων υποδομών και υπηρεσιών, όπως η στήριξη του δικτύου ηλεκτρονικών υπολογιστών, η επέκταση κτιριακών και άλλων ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων. ■ Κατάρτιση προγράμματος προβολής του ΑΤΙ για προσέλκυση ξένων σπουδαστών στα κανονικά προγράμματα φοίτησης. ■ Αναγνώριση των διπλωμάτων του ΑΤΙ, από το Συμβούλιο Μηχανολόγων του Ηνωμένου Βασιλείου.

Δαπάνες Ανάπτυξης:

Για την υλοποίηση των στόχων του Σχεδίου θα απαιτηθούν δαπάνες ύψους 7,2 εκ.ΛΚ. περίπου, από τις οποίες 120,000 ΛΚ. Αφορούν δαπάνες εναρμόνισης.

Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο Κύπρου.

Η Ξενοδοχειακή Σχολή λειτούργησε το 1966 και είναι ένα κυβερνητικό εκπαιδευτικό ίδρυμα, το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από εκπροσώπους της κυβέρνησης, των εργοδοτών και των συντεχνιών. Αποσκοπεί στην τροφοδότηση της ξενοδοχειακής βιομηχανίας της Κύπρου (λόγω του αυξημένου τουρισμού στην περιοχή), με άρτια καταρτισμένο και εξειδικευμένο προσωπικό. Στα 35 χρόνια λειτουργίας του έχει προσφέρει εκπαίδευση σε πάνω από 7.000 άτομα, από τους οποίους οι 600 είναι αλλοδαποί από 40 διαφορετικές χώρες.

Παρέχει τα εξής εκπαιδευτικά προγράμματα:

- ✓ **Ξενοδοχειακή Διεύθυνση** (3 έτη)
- ✓ **Μαγειρικές Τέχνες** (3 έτη)
- ✓ **Υποδοχή** (1 έτος)
- ✓ **Ξενοδοχειακή Οικονομία** (1 έτος)

Το ΑΞΙΤ παρέχει ολοκληρωμένη εκπαίδευση στους φοιτητές του, η οποία συνδυάζει θεωρητική εκπαίδευση και τεχνικές δεξιότητες. Οι μέθοδοι διδασκαλίας περιλαμβάνουν διαλέξεις, πρακτική εξάσκηση και μελέτες. Με βάση τις ανάγκες της ξενοδοχειακής βιομηχανίας, το Ινστιτούτο οργανώνει κατά καιρούς ειδικά ταχύρυθμα προγράμματα κατάρτισης, καθώς και επιμορφωτικά προγράμματα τα οποία απευθύνονται σε ξενοδοχοϋπαλλήλους.

ΑΝΩΤΕΡΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Δεν ολοκληρώθηκε η διοικητική αναδιάρθρωση του Ινστιτούτου, με αποτέλεσμα να λειτουργεί με δομή ανάγκης, γεγονός που δημιουργεί προβλήματα στην ομαλή λειτουργία του. - Μετά την αποσύνδεση του ξενοδοχείου Filoxenia από το ΑΞΙΚ, η τεχνική κατάρτιση του Ινστιτούτου περιορίζεται στα δικά του εργαστήρια και ολοκληρώνεται με 	<ul style="list-style-type: none"> - Συνέχιση της τροφοδότησης της ξενοδοχειακής βιομηχανίας με άρτια εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό. - Επιμόρφωση ξενοδοχοϋπαλλήλων κυρίως στο διευθυντικό επίπεδο. - Επέκταση της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. - Παρακολούθηση των νέων τάσεων στον τουρισμό και προσαρμογή των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στις σύγχρονες ανάγκες. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Συνέχιση των δύο τριετή προγραμμάτων σε επίπεδο Ανώτερου Διπλώματος, λαμβάνοντας υπόψη και τις ανάγκες της εγχώριας βιομηχανίας. ■ Προώθηση των μονοετή προγραμμάτων τεχνικού επιπέδου, μέχρις ότου ο ιδιωτικός τομέας καλύψει τις τρέχουσες ανάγκες. ■ Συνέχιση των ταχύρυθμων προγραμμάτων κατάρτισης νέου εργατικού δυναμικού. ■ Προώθηση ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης μη κυπρίων, τα οποία θα είναι σχεδιασμένα για συγκεκριμένες ανάγκες ξένων

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

τοποθέτηση τους στην βιομηχανία για πρακτική εξάσκηση το καλοκαίρι.	- Επιμόρφωση προσωπικού.	χωρών. ▪ Επιμόρφωση του προσωπικού και ολοκλήρωση του προγράμματος αναβάθμισης εξοπλισμού και των κτιριακών εγκαταστάσεων.
Δαπάνες Ανάπτυξης: <i>Για την υλοποίηση των στόχων του Σχεδίου θα απαιτηθούν δαπάνες ύψους 5,0 εκ.ΛΚ.</i>		

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

Νοσηλευτική Σχολή.

Η Νοσηλευτική Σχολή είναι ένας φορέας παροχής βασικής κατάρτισης και επιμόρφωσης του νοσηλευτικού προσωπικού των υπηρεσιών υγείας της Κύπρου. Το συμβούλιο της σχολής ορίζεται από τον Υπουργό Υγείας. Η σχολή ιδρύθηκε το 1945 και υπάγεται στο Υπουργείο Υγείας. Έχει ως στόχο να προσφέρει την βασική νοσηλευτική εκπαίδευση, μετεκπαίδευση καθώς και αναβάθμιση (θεωρητική & πρακτική) στους μέλλοντες νοσηλευτικούς λειτουργούς.

Λειτουργούν οι εξής κύκλοι σπουδών:

- ✓ Ο κύκλος σπουδών **Γενικής Νοσηλευτικής**
- ✓ Ο κύκλος σπουδών **Ψυχιατρικής Νοσηλευτικής**

Καθώς επίσης προγράμματα αναβάθμισης νοσοκόμων, μεταπτυχιακά και μαθήματα επιμόρφωσης νοσηλευτικού προσωπικού.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Π:2000)

3.5.3. Απασχόληση.

Το 1998 ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του νησιού ήταν 309.800 άτομα σε σύγκριση με 305.700 που ήταν τον προηγούμενο χρόνο. Ο αριθμός των ανέργων ανερχόταν σε 10.412 άτομα και οι αλλοδαποί με άδεια προσωρινής απασχόλησης ήταν 24.000.

Από την σκοπιά της προσφοράς, οι πρόσθετες ανάγκες για εργατικό δυναμικό καλύφθηκαν κυρίως από τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας και τους αλλοδαπούς. Ο αριθμός των αλλοδαπών εργοδοτούμενων αυξήθηκε, η απασχόληση τους επικεντρώθηκε σε επαγγέλματα χαμηλής εξειδίκευσης κυρίως στους τομείς της γεωργίας, των κατασκευών και της οικιακής φροντίδας.

Ως επακόλουθο για το 1998 το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν αυξήθηκε σε 287.500 από 284.200 που ήταν το 1997. Σ' ότι αφορά τη δομή της απασχόλησης, βασικό χαρακτηριστικό είναι η διαφοροποίηση της σε βάρος του πρωτογενή και του δευτερογενή τομέα και προς όφελος του τομέα των υπηρεσιών, του εμπορίου, των επαγγελματικών, κοινοτικών καθώς και προσωπικών υπηρεσιών. Ενώ η αύξηση των ατόμων κατά απασχόληση ήταν:

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	1.600	2,3%
ΕΜΠΟΡΙΟ-ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ-ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	1.300	1,7%
ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ-ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΕΙΣ-ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	600	3,2%

Πηγή: Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κύπρος σελ.369, Λευκωσία 2000.

Η αύξηση μεταξύ 1997 και 1998 σημειώθηκε στις δημόσιες, τοπικές, ημικρατικές και ιδιωτικές υπηρεσίες κατά 1.600 άτομα ή 2.3%. Στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο καθώς και στα εστιατόρια, ξενοδοχεία η αύξηση ήταν 1.300 άτομα ή 1.7%, επιπλέον ο κλάδος αυτός συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό επικερδώς απασχολουμένων ατόμων με 77.800 ή 27.1%. Στις μεταφορές, αποθηκεύσεις, επικοινωνίες ήταν 600 άτομα ή 3.2%.

Το 1998 ο αριθμός των ανέργων ήταν στο ίδιο επίπεδο με εκείνο του 1997. Ο μηνιαίος μέσος όρος για ολόκληρο το 1998 ήταν 10.412 άτομα του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ενώ το 1997 ήταν 10.424. Από τους 10.412 ανέργους, οι 4.989 ήταν γυναίκες, οι 4.455 ήταν μεταξύ 30- 49 χρονών, οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας ήταν 679 και ο αριθμός των πτυχιούχων παρουσίασε μείωση κατά το 1998 που ήταν 1.985 ενώ το 1997 ήταν 2.098. Αξίζει επίσης, να σημειωθεί ότι, στην Κύπρο το φαινόμενο της μακροχρόνιας ανεργίας συνεχίζει να είναι χαμηλό.

Η αγορά εργασίας συνεχίζει να παρουσιάζει συνθήκες πλήρους απασχόλησης, με ψηλά ποσοστά συμμετοχής στην αγορά εργασίας, τόσο στους άντρες όσο και στις γυναίκες. Το μορφωτικό επίπεδο του εργατικού δυναμικού της Κύπρου θεωρείται ψηλό. Με βάση πρόσφατα στοιχεία, το 23% περίπου των επικερδώς απασχολουμένων είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<p>Σ' ότι αφορά την κατανομή του εργατικού δυναμικού κατά επάγγελμα, η αγορά εργασίας παρουσιάζει ποιοτικές ανισοσκελίες. Παρατηρείται πλεόνασμα στα διευθυντικά επαγγέλματα, στους πτυχιούχους και στα γραφειακά επαγγέλματα ενώ ελλείψεις υπάρχουν στους υπαλλήλους υπηρεσιών, τεχνίτες, χειριστές μηχανημάτων και εργαλείων.</p>	<p>Πάγιες επιδιώξεις στον τομέα της αγοράς εργασίας είναι η διατήρηση συνθηκών πλήρους απασχόλησης, η ορθολογική αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού, η ευέλικτη λειτουργία της αγοράς εργασίας, η συνεχής βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας και των όρων και συνθηκών απασχόλησης. Οι κυριότεροι ποσοτικοί στόχοι που τίθενται στα πλαίσια του Στρατηγικού Σχεδίου είναι η αύξηση της απασχόλησης κατά 1,2% ετήσια και η διατήρηση της ανεργίας στο 3%, που θεωρείται ότι πληροί το κριτήριο της πλήρους απασχόλησης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εκσυγχρονισμός του τρόπου λειτουργίας των υπηρεσιών του Τμήματος Εργασίας, βάση των εισηγήσεων που περιλαμβάνονται σε μελέτη εμπειρογνώμονα. ▪ Εφαρμογή μηχανογραφημένου συστήματος για τις Υπηρεσίες Απασχόλησης του Τμήματος Εργασίας. ▪ Δημιουργία τερματικών σταθμών στα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας, για εμπλοκή των ίδιων των ανέργων στη διαδικασία εντοπισμού θέσεων εργασίας. ▪ Σύνδεση της παροχής ανεργιακού επιδόματος με δραστηριότητες επανεκπαίδευσης και κατάρτισης του εργατικού δυναμικού. ▪ Απάβλυνση των ποιοτικών και ποσοτικών ανισοσκελιών στην αγορά εργασίας όσον αφορά την επαγγελματική κατηγορία. Θα δραστηριοποιηθούν οι αρμόδιες υπηρεσίες και παράλληλα θα μελετηθούν κίνητρα για προώθηση της γεωγραφικής κινητικότητας. ▪ Μέτρα ενθάρρυνσης του γυναικείου εργατικού δυναμικού π.χ. η προώθηση του θεσμού μερικής απασχόλησης ή απασχόλησης με ευέλικτο ωράριο, η επανεκπαίδευση γυναικών κ.α. ▪ Διαφοροποίηση του Σχεδίου Αυτοεργοδότησης Αποφοίτων Τριτοβάθμιων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων ώστε να διευκολύνει την αυτοεργοδότηση αποφοίτων τριτοβάθμιων σχολών που προέρχονται από χαμηλές εισοδηματικές τάξεις. ▪ Συστηματική παρακολούθηση της εργοδότησης αλλοδαπών, εισαγωγή περισσότερων περιοριστικών μέτρων. ▪ Ενθάρρυνση του επαναπατρισμού κυπρίων αποδήμων με ενημέρωση για τις συνθήκες απασχόλησης, στέγασης και αυτοεργοδότησης των αποδήμων στην Κύπρο. ▪ Εμπλουτισμός των εκδόσεων της Υπηρεσίας Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού για τις προοπτικές απασχόλησης.

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000)

3.5.4. Παραγωγικότητα.

Η παραγωγικότητα εργασίας την περίοδο 1994- 98 βελτιώθηκε με μέσο ρυθμό 2,5% κατά μέσο όρο, που είναι ψηλότερος από το μέσο ρυθμό βελτίωσης της παραγωγικότητας στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι 2,1%.* Παρά την σχετικά ικανοποιητική βελτίωση της παραγωγικότητας που παρατηρήθηκε την περίοδο 1994- 98, το επίπεδο παραγωγικότητας παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, σε σχέση με τα διεθνή δεδομένα, αποτελεί περίπου το 55% του μέσου όρου στην ΕΕ. Το γεγονός αυτό αποδίδεται στους αργούς ρυθμούς αξιοποίησης σύγχρονης τεχνολογίας, ιδιαίτερα της πληροφορικής, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα.

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Η περιορισμένη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού σε εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά προγράμματα - Η εργοδότηση σχετικά μεγάλου αριθμού αλλοδαπών με χαμηλά προσόντα. 	<p>Η μεγιστοποίηση της αξιοποίησης του ανθρώπινου και του κεφαλαιουχικού δυναμικού της χώρας και η σμίκρυνση της διαφοράς που υπάρχει μεταξύ του επιπέδου παραγωγικότητας της Κύπρου και των προηγμένων χωρών της ΕΕ. Λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορους περιοριστικούς παράγοντες που επικρατούν σήμερα στην αγορά εργασίας, ο ρυθμός βελτίωσης της παραγωγικότητας που τίθεται ως στόχος του Σχεδίου είναι 2,8% και θεωρείται ρεαλιστικός.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Διαφοροποίηση του ρόλου του Κέντρου Παραγωγικότητας, όπου θα περιλαμβάνει την προώθηση νέων μεθόδων και αντιλήψεων στην οργάνωση, στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων και νέων τεχνικών αύξησης της παραγωγικότητας π.χ. θεσμός του μαθητεύοντα οργανισμού, μάθηση με δράση κλπ. ■ Προώθηση της καθιέρωσης μηχανισμών συνεχούς μάθησης και βελτίωσης στις επιχειρηματικές μονάδες και καλλιέργεια προτύπων μαθητεύουσας επιχείρησης. ■ Έκδοση από το Κέντρο Παραγωγικότητας δεικτών παραγωγικότητας για βασικούς κλάδους της οικονομίας, οι οποίοι θα αξιοποιηθούν από τις επιχειρηματικές μονάδες για σύγκριση της αποδοτικότητας τους με ομοειδείς επιχειρήσεις. ■ Εντατικοποίηση και αναβάθμιση των εκστρατειών παραγωγικότητας που διοργανώνει το Κέντρο Παραγωγικότητας και αποσκοπούν στην ευαισθητοποίηση του κοινού για τη σημασία της παραγωγικότητας. ■ Εντατικοποίηση των επιμορφωτικών προγραμμάτων και ανάπτυξη στις επιχειρηματικές μονάδες συστημάτων διαχείρισης επαγγελματικών κινδύνων και βελτίωσης του περιβάλλοντος εργασίας που συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγικότητας. ■ Διαφοροποίηση των επιμορφωτικών προγραμμάτων ώστε αυτά να μην αποσκοπούν μόνο στην επιμόρφωση του ατόμου αλλά και στην συνεχή μάθηση των επιχειρήσεων.

* Βλέπε Παράρτημα 9

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενθάρρυνση της υιοθέτησης ευέλικτου ωραρίου. ▪ Συστηματική παρακολούθηση της εξέλιξης της ολικής παραγωγικότητας, ως σύνολο καθώς και σε βασικούς τομείς της οικονομίας όπως μεταποίηση, τουρισμός. Ενώ παράλληλα θα γίνεται σύγκριση εμπειριών από άλλες χώρες στα θέματα αυτά.
--	--	---

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000)

3.5.5. Κατάρτιση.

Ο αριθμός των συμμετεχόντων σε προγράμματα κατάρτισης που επιχορήγησε η **Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (ΑΑΑΔ)** ανήλθε σε 33.600 το 1998 σε σύγκριση με 14.300 που ήταν το 1993. Η αλματώδης αυτή αύξηση αποτελεί ένδειξη ότι οι κυπριακές επιχειρήσεις συνειδητοποιούν σ' όλο και μεγαλύτερο βαθμό τη σημασία της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού τους ως μέσο για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους.*

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Ο προγραμματισμός και η διεύθυνση της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού - Η ένταξη του στο συνολικό στρατηγικό προγραμματισμό των επιχειρηματικών μονάδων. - Τα υφιστάμενα στατιστικά στοιχεία δεν θεωρούνται επαρκή και δεν επιτρέπουν ολοκληρωμένο προγραμματισμό και αξιολόγηση των 	<p>Η συνεχής αναβάθμιση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της αγοράς και τις ποιοτικές-ποσοτικές ανισοσκελίες μεταξύ ζήτησης και προσφοράς εργασίας. Ενώ παράλληλα λαμβάνεται υπόψη και η εναρμόνιση της Κύπρου με τα ευρωπαϊκά δεδομένα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενθάρρυνση των επιχειρηματικών μονάδων να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν συγκεκριμένα προγράμματα ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού. ▪ Αναμόρφωση του Σχεδίου Ενίσχυσης της Υποδομής Κατάρτισης που διαχειρίζεται η ΑΑΑΔ, με σκοπό την ενθάρρυνση της αξιοποίησης σύγχρονης τεχνολογίας στον τομέα της κατάρτισης. ▪ Πληρέστερη ενημέρωση και καθοδήγηση των νέων και του υπόλοιπου εργατικού δυναμικού για τις προοπτικές στην αγορά εργασίας και στις ευκαιρίες απασχόλησης και κατάρτισης. Στα πλαίσια αυτά, θα δημιουργηθεί Εθνικό Κέντρο Καθοδήγησης για θέματα επαγγελματικής κατάρτισης. Θ' αποσκοπεί στην δημιουργία κυπριακού πληροφοριακού συστήματος για θέματα κατάρτισης και στην διασύνδεση με κοινοτικά πληροφοριακά συστήματα για τις ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης στις χώρες μέλη της ΕΕ. ▪ Συστηματική ενημέρωση για τα προγράμματα κατάρτισης που απευθύνονται στο αδρανές γυναικείο εργατικό δυναμικό και ενθάρρυνση των γυναικών να συμμετέχουν σε προγράμματα

* Βλέπε Παράρτημα 10.

δραστηριοτήτων κατάρτισης.		κατάρτισης. <ul style="list-style-type: none"> ■ Συστηματική ενημέρωση των αποδήμων για τις δυνατότητες κατάρτισης στην Κύπρο. ■ Αναβάθμιση των προσπαθειών για δυναμική προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης του εργατικού δυναμικού όλων των ηλικιών, ιδιαίτερα σε θέματα πληροφορικής. ■ Ενθάρρυνση της ανάπτυξης καινοτόμων προγραμμάτων κατάρτισης, που να αξιοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία στον κλάδο της πληροφορικής.
ΣΤΟΧΟΙ: Κατά την διάρκεια της περιόδου 1999- 2003 προβλέπεται να δαπανηθούν γύρω στα 24 εκ ΛΚ για ενίσχυση δραστηριοτήτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού . Θα καταρτιστούν περίπου 180.000 άτομα έναντι 17 εκ.ΛΚ.		

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000)

Θέση της γυναίκας.

Μια άλλη ευαίσθητη κατηγορία είναι οι γυναίκες γι' αυτό τον λόγο δημιουργήθηκε ο Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, ο οποίος υπάγεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως. Σ' αυτόν συμμετέχουν κυβερνητικοί λειτουργοί, γυναίκες, συνδικαλιστικές και άλλες οργανώσεις.

ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Ισότητα μεταχείριση όσον αφορά τις ευκαιρίες πρόσληψης και προαγωγής κυρίως λόγω φροντίδας παιδιών. - Οι επιλογές των κοριτσιών στην εκπαίδευση. - Η συμμετοχή της γυναίκας στην δημόσια και πολιτική ζωή. - Έλλειψη γυναικείας συμμετοχής σε θέσεις λήψης 	<ul style="list-style-type: none"> - Η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική - δημόσια ζωή και στις θέσεις λήψης αποφάσεων. - Η εισαγωγή νομοθετικών και θεσμικών μέτρων που προωθούν και βελτιώνουν την θέση της γυναίκας. - Η εισαγωγή μέτρων για να διευκολυνθεί ο συνδυασμός των επαγγελματικών και οικογενειακών ευθυνών. - Η καταπολέμηση 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Συντονισμός, προγραμματισμός και παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων και της πολιτικής που αφορούν την γυναίκα. ■ Ενθάρρυνση της συμμετοχής γυναικών στην πολιτική ζωή και στα κέντρα λήψεως αποφάσεων με την διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, την διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών και την ευαισθητοποίηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης. ■ Εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης. ■ Αναβάθμιση της παροχής διευκολύνσεων στους εργαζόμενους γονείς π.χ. κατοχύρωση της γονικής άδειας για φροντίδα παιδιών. ■ Εφαρμογή προγραμμάτων διαφώτισης και ευαισθητοποίησης του κοινωνικού

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

<p>αποφάσεων.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η βία εναντίον της γυναίκας μέσα και έξω από την οικογένεια. 	<p>των κοινωνικών αντιλήψεων και προκαταλήψεων αναφορικά με τον ρόλο και την θέση της γυναίκας.</p>	<p>συνόλου.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας σε βάρος της γυναίκας. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην συνεργασία Κυβερνητικών υπηρεσιών με άλλους εμπλεκόμενους φορείς. ■ Συνέχιση και βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών που απευθύνονται σε γυναίκες, ιδιαίτερα τις αγρότισσες π.χ. η πρόληψη του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας και του μαστού. ■ Διεξαγωγή μελέτης για εφαρμογή σχεδίου αυτοεργοδότησης και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ειδικά για τις γυναίκες.
--	---	---

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Π:2000)

3.5.6. Στέγαση.

Με τα τραγικά γεγονότα του 1974 δημιουργήθηκε ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα, το στεγαστικό. Η κυβέρνηση παρείχε προσωρινή στέγαση σε αντίσκηνα για 25.000 περίπου εκτοπισμένα άτομα. Αργότερα εφαρμόστηκαν διάφορα προγράμματα για την κάλυψη των αναγκών όπως η ανέγερση οικιών χαμηλού κόστους για τη στέγαση εκτοπισθέντων κ.α. Βέβαια ο μόνιμος στόχος εξακολουθεί να είναι μέχρι τις ημέρες μας η επιστροφή όλων των προσφύγων στα σπίτια τους και στην πατρογονική τους γη.

Η Υπηρεσία Μέριμνας και Αποκατάστασης Εκτοπισθέντων ιδρύθηκε τον Αύγουστο του 1974, με σκοπό την επίλυση των κυριότερων προβλημάτων. Η Υπηρεσία αυτή από τον Σεπτέμβριο του 1974 μέχρι το τέλος Μαρτίου 1978 έδινε σε κάθε εκτοπισμένη οικογένεια τρόφιμα, αναγκαίο ρουχισμό, βασικά είδη νοικοκυριού καθώς και χρηματική βοήθεια. Το κριτήριο ήταν ο αριθμός των μελών και γινόταν μια έκθεση από ειδική επιτροπή. Ενώ οικονομική βοήθεια δινόταν και για την ανέγερση εκκλησιών, προσφυγικών οικισμών.

Επιπλέον η Υπηρεσία στέλνει βοήθεια σ' όλους τους εγκλωβισμένους που παρέμειναν στις τουρκοκρατούμενες περιοχές, ενώ βοηθάει και τα παιδιά των εγκλωβισμένων που ήλθαν στις ελεύθερες περιοχές για εκπαιδευτικούς λόγους. Θα ήταν παράληψη εάν δεν αναφέραμε ότι εξακολουθούν να αγνοούνται ακόμη 1.491 άτομα, 28 ολόκληρα χρόνια μετά την τούρκικη εισβολή.*

* Βλέπε Παράρτημα 11.

ΣΤΕΓΑΣΗ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΣΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Τα διάφορα σχέδια στέγασης έχουν τροποποιηθεί κατά καιρούς για ικανοποίηση συγκεκριμένων αναγκών και δεν εντάσσονται στα πλαίσια ενός γενικότερου σχεδίου για το σύνολο του πληθυσμού. - Υπάρχει ένα μικρό ποσοστό πληθυσμού, το οποίο λόγω του πολύ χαμηλού εισοδήματός του, δεν μπορεί ν' αξιοποιήσει τα υφιστάμενα σχέδια στέγασης. - Αριθμός οικιών που χρησιμοποιούνται από οικογένειες με χαμηλό εισόδημα δεν διαθέτουν σύγχρονες διευκολύνσεις. - Υπάρχει σημαντική διαφορά στις συνθήκες στέγασης στην ύπαιθρο σε σύγκριση με τις αστικές περιοχές. 	<p>Βασικός μακροχρόνιος στόχος της κυβερνητικής πολιτικής για την στέγαση είναι η δημιουργία συνθηκών, που θα προσφέρουν σε κάθε κυπριακή οικογένεια ικανοποιητική και ψηλού επιπέδου στέγη. Στην διάρκεια του Σχεδίου θα δοθεί έμφαση στην στέγαση του πληθυσμού που δεν στεγάζεται κάτω από ικανοποιητικές συνθήκες. Όπως και στην βελτίωση των συνθηκών στέγασης στις αγροτικές περιοχές, με κύριο στόχο την διευκόλυνση των νεαρών ζευγαριών της υπαίθρου.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Η εφαρμογή ενός Ενιαίου Σχεδίου που ν' αφορά τόσο τους εκτοπισμένους όσο και τους χαμηλά αμειβόμενους. ■ Θα δοθεί έμφαση στην δημιουργία προϋποθέσεων απόκτησης στέγης κυρίως από οικογένειες με χαμηλότερα εισοδήματα. ■ Θα εφαρμοστούν ειδικές πρόνοιες που θα αφορούν τις αγροτικές περιοχές. ■ Θα προωθηθούν τα σχέδια στέγασης προσφύγων. ■ Συνέχιση των υφιστάμενων σχεδίων για στέγαση των νεαρών ζευγαριών. ■ Διεξαγωγή ειδικής μελέτης σχετικά με το Σχέδιο Επιδότησης Ενοικίου και κατά πόσο ενδείκνυται να καλύψει οικογένειες με χαμηλό εισόδημα. ■ Η επιδότηση επιτοκίου για δάνεια που συνάπτουν λόγω στέγης οικογένειες χαμηλού εισοδήματος.

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Π:2000)

3.5.7. Κατανάλωση – Αποταμιεύσεις – Επενδύσεις

Η ιδιωτική κατανάλωση διευρύνθηκε με σχετικά ψηλό ρυθμό της τάξης του 7,4%, σε πραγματικούς όρους, κατά μέσο όρο την περίοδο 1994-95 και συγκρατημένο ρυθμό της τάξης του 2,5%, κατά μέσο όρο την περίοδο 1996-97, λόγω των δολοφονιών ελληνοκυπρίων από τα στρατεύματα κατοχής στην Δερύνεια και της επέκτασης που δόθηκε στην αγορά των αμυντικών πυραύλων, που δημιούργησαν συνθήκες δυσμενούς ψυχολογικού κλίματος ανάμεσα στους καταναλωτές. Το 1998 το κλίμα εμπιστοσύνης βελτιώθηκε και η ιδιωτική κατανάλωση παρουσίασε επιτάχυνση σε 6,7%. Οι ψηλότεροι ρυθμοί διεύρυνσης σημειώθηκαν την τελευταία τριετία, η εξέλιξη αυτή αποδίδεται στην επεκτατική

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

δημοσιονομική πολιτική που υιοθέτησε η Κυβέρνηση για τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και την αύξηση των δαπανών για την άμυνα.

Η αυξημένη ροπή προς ιδιωτική και δημόσια κατανάλωση αντικατοπτρίστηκε στην εξέλιξη των εγχώριων αποταμιεύσεων, οι οποίες μειώθηκαν σταδιακά από 23,7% του ΑΕΠ το 1993 σε 16,5% το 1998.

Η πάγια επενδυτική δραστηριότητα παρουσίασε υποτονικότητα κατά την περίοδο 1994-98 και το ποσοστό των παγίων επενδύσεων στο ΑΕΠ μειώθηκε σταδιακά από 22,5% το 1993 σε 17,5% το 1998.* Η συγκράτηση της επενδυτικής δραστηριότητας αποδίδεται στις ανάγκες για υποδομή σε τουριστικά καταλύματα, σε συνδυασμό με τις συνθήκες δυσμενούς ψυχολογικού κλίματος που επικράτησε ανάμεσα στους επενδυτές.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ - ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΙΣ - ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ Υ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Μείωση των εγχώριων αποταμιεύσεων. - Εξάρτηση από ξένους πόρους για χρηματοδότηση της επενδυτικής δραστηριότητας. - Αδυναμίες στην επενδυτική δραστηριότητα, λόγω του ότι 70% των παγίων επενδύσεων διοχετεύεται σε κατασκευαστικά έργα και μόνο το 23% των παγίων επενδύσεων διοχετεύεται σε άμεσα παραγωγικές επενδύσεις σε μηχανικό εξοπλισμό. 	<p>Η συγκράτηση της ιδιωτικής και δημόσιας κατανάλωσης σε επίπεδα που να εμποδίζουν συνθήκες μακροοικονομικής σταθερότητας, σε συνδυασμό με την ενίσχυση των επενδύσεων και με έμφαση στην τεχνολογική αναβάθμιση των επιχειρηματικών μονάδων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Συγκράτηση των αυξήσεων των απολαβών των εργοδοτούμενων στα πλαίσια της βελτίωσης της παραγωγικότητας. ▪ Τόνωση των εγχώριων αποταμιεύσεων και χρηματοδότηση των ιδιωτικών επενδύσεων. ▪ Ελευθεροποίηση του χρηματοδοτικού καθεστώτος και ιδιαίτερα του καθεστώτος που διέπει τα επιτόκια. ▪ Αναμόρφωση του υφιστάμενου φορολογικού συστήματος, με μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης των χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων. ▪ Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής. ▪ Προώθηση επενδυτικών κινήτρων, με σκοπό να γίνει το σύστημα πιο εκλεκτικό και γενναιόδωρο προς τις επενδύσεις για τεχνολογική αναβάθμιση και αναδιάρθρωση των επιχειρηματικών μονάδων. ▪ Διατήρηση των υφιστάμενων φορολογικών κινήτρων για ενίσχυση του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου, όπως η μείωση του φορολογικού συντελεστή κατά το ήμισυ για 4 χρόνια για τις εταιρείες που εισάγουν για πρώτη φορά μετοχές στην ΧΑΚ.
<p>Στόχοι:</p> <p><i>Προβλέπεται συγκράτηση του ρυθμού αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης σε 3,8%, σε πραγματικούς όρους, κατά μέσο όρο ετήσια την περίοδο 1999-2003 και της δημόσιας κατανάλωσης σε 2,0%. Αντίθετα η πάγια επενδυτική δραστηριότητα προβλέπεται να διευρυνθεί σε γρηγορότερο ρυθμό της τάξης του 2,1%.</i></p>		

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

* Βλέπε Παράρτημα 12

3.5.8. Πολιτική Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων.

Η συντριπτική πλειοψηφία των κυπριακών επιχειρήσεων κατατάσσεται στην κατηγορία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, όπως αυτές ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 95% των επιχειρήσεων που λειτουργούν απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζόμενους, ενώ ταυτόχρονα απασχολεί το 90% σχεδόν του απασχολούμενου εργατικού δυναμικού.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Μη πλήρης αξιοποίηση της παραγωγικής τους δυναμικότητας, κυρίως όταν διαθέτουν ψηλή τεχνολογία. - Η απουσία εξειδίκευσης. - Οι δυσκολίες εξεύρεσης επενδυτικών κεφαλαίων. - Οι κυπριακές ΜΜΕ λόγω της απόστασης από τις εξαγωγικές αγορές αντιμετωπίζουν πρόσθετα κόστη πρόσβασης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία απλοποιημένου νομικού, θεσμικού και διοικητικού πλαισίου για την λειτουργία των ΜΜΕ. - Βελτίωση του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος. - Υποβοήθηση των ΜΜΕ να διεθνοποιήσουν τις δραστηριότητές τους. - Ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, με τεχνολογική ανανέωση, κατάρτιση, εξειδίκευση. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Άσκηση οικονομικής πολιτικής από την Κυβέρνηση και ανάληψη πρωτοβουλιών. ▪ Θα εφαρμοστεί πρόγραμμα ευαισθητοποίησης των ΜΜΕ για τις προοπτικές που δημιουργούνται με την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ. ▪ Τρόποι διευκόλυνσης της πρόσβασης σε δανειακά κεφάλαια. ▪ Θα ενισχυθεί η πρόσβαση των ΜΜΕ στην έρευνα και θα ενθαρρυνθούν οι συνεργασίες με την ακαδημαϊκή κοινότητα. ▪ Θα προωθηθεί η συμμετοχή της Κύπρου στο Τρίτο Πολυετές Πρόγραμμα για τις ΜΜΕ της ΕΕ που βρίσκεται σε εξέλιξη.
<p>Δαπάνες: <i>Οι δαπάνες για την περίοδο του Σχεδίου αναμένεται ν' ανέλθουν στο 1 εκ.ΛΚ. και σκεύζονται με την εναρμόνιση και προσαρμογή προς το κοινοτικό κεκτημένο.</i></p>		

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000)

3.5.9. Περιφερειακή Πολιτική & Αγροτική Ανάπτυξη.

Παρά το μικρό μέγεθος της Κύπρου και τους ψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος που πραγματοποιούνται, υπάρχουν περιφερειακές ανισότητες οι οποίες εντάθηκαν μετά την ανεξαρτησία με την πληθυσμιακή αποδυνάμωση των αγροτικών περιοχών. Το σχέδιο για την Νήσο ήταν η πρώτη απόπειρα για ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων βάση ενός ολοκληρωμένου χωροταξικού σχεδίου, το οποίο κάλυπτε όλη την Κύπρο. Λόγω όμως της τούρκικης εισβολής και των ιδιαίτερων αναγκών ανάπτυξης που παρουσιάστηκαν το σχέδιο δεν εφαρμόστηκε. Εκτοτε παρουσιάζεται έλλειψη επεξεργασμένης χωροταξικής και εξειδικευμένης περιφερειακής πολιτικής. **Στην Κύπρο είναι εμφανές οι περιφερειακές ανισότητες όχι τόσο σε επίπεδο επαρχίας αλλά σε επίπεδο περιοχών με τα ίδια χαρακτηριστικά όπως οι ακριτικές περιοχές.** Ιδιαίτερες ανάγκες έχουν και οι παράκτιες περιοχές όπου παρουσιάζεται έντονη τουριστική ανάπτυξη, με αποτέλεσμα την πολεοδομική αναρχία και την σημαντική επιβάρυνση του περιβάλλοντος.

Η αγροτική ανάπτυξη αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της περιφερειακής πολιτικής. Υπάρχει μεγάλος αριθμός αγροτικών περιοχών που παρουσιάζουν φαινόμενα μαρασμού και γήρανσης και ο λόγος είναι οι περιορισμένες ευκαιρίες απασχόλησης που υπάρχουν στην ύπαιθρο για τους νέους και τα χαμηλά αγροτικά εισοδήματα. Παράλληλα, τα τελευταία χρόνια έχει βελτιωθεί σημαντικά η υποδομή σ' αυτές τις περιοχές μέσω των μεγάλων κρατικών έργων και μέσω των ενοποιημένων σχεδίων αγροτικής ανάπτυξης που εφαρμόζονται σε επιλεγμένες περιοχές, ιδιαίτερα όσον αφορά το συγκοινωνιακό δίκτυο, την παιδεία και τις υπηρεσίες δημόσιας υγείας. Παρόλα αυτά, το επίπεδο της υποδομής και των παρεχόμενων υπηρεσιών εξακολουθεί να υστερεί σε μεγάλο βαθμό με τις αντίστοιχες στα αστικά κέντρα.

Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται η ανάγκη για περισσότερη έμφαση στην εφαρμογή περιφερειακής πολιτικής για δύο κυρίως λόγους. Ο πρώτος αφορά την ανάγκη σμίκρυνσης των περιφερειακών ανισοτήτων για την επίτευξη μιας ισορροπημένης γεωγραφικά οικονομικής ανάπτυξης και ο δεύτερος αφορά την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ και την αναγκαιότητα δημιουργίας μηχανισμών.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ & ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Η έλλειψη στοιχείων για καθορισμό της τυπολογίας των περιφερειών π.χ. ΑΕΠ ανά περιφέρεια. - Η έλλειψη 	<ul style="list-style-type: none"> - Κατάλληλη και έγκαιρη προσαρμογή του θεσμικού/οργανωτικού πλαισίου ώστε να διασφαλιστεί η συμμετοχή της Κύπρου στα Διαρθρωτικά Ταμεία. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ετοιμασία περιφερειακών σχεδίων ανάπτυξης με προώθηση αναπτυξιακών πολιτικών από την Κυβέρνηση και τις τοπικές πολιτικές π.χ. τοπικές πρωτοβουλίες. ■ Εφαρμογή πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης συντονισμένης με τον κατάλληλο χωροταξικό σχεδιασμό (

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

<p>ικανοποιητικού συντονισμού ανάμεσα στον περιφερειακό και χωροταξικό προγραμματισμό.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η ανυπαρξία χωροταξικού σχεδίου για την χώρα. - Η ύπαρξη ανισοτήτων στην ανάπτυξη ανάμεσα στις αστικές και αγροτικές περιοχές. - Η ύπαρξη ανισοτήτων στην ανάπτυξη ανάμεσα σε πεδινές και παράκτιες περιοχές. - Η ύπαρξη περιοχών με ιδιαίτερα προβλήματα π.χ. νεκρή ζώνη. - Η εξάρτηση κάποιων περιοχών από μεμονωμένους οικονομικούς τομείς, όπως ο τουρισμός. - Η εξάρτηση των αγροτικών περιοχών από την γεωργία. - Η έλλειψη ικανοποιητικών ευκαιριών απασχόλησης και το χαμηλό επίπεδο των αγροτικών εισοδημάτων. - Αδυναμίες στο συγκοινωνιακό δίκτυο. - Ελλείψεις στην παροχή υπηρεσιών κοινής ωφελείας και κοινωνικών υπηρεσιών. - Η υποβάθμιση του 	<ul style="list-style-type: none"> - Εφαρμογή πολιτικής περιφερειακής εξισορρόπησης για μείωση των αναπτυξιακών ανισορροπιών μεταξύ περιφερειών και ανακατανομή των ευκαιριών και των πόρων. - Εφαρμογή συνδυασμένης κεντρικής περιφερειακής πολιτικής και αποκεντρωμένης τοπικής πολιτικής. - Συσχετισμός της περιφερειακής πολιτικής με την υφιστάμενη χωροταξική πολιτική. - Προστασία και αειφόρος διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος. - Ενδυνάμωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε συνδυασμό με την αποκέντρωση εξουσιών. - Ανάπτυξη εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων. - Αύξηση των αγροτικών εισοδημάτων και δημιουργία εναλλακτικών θέσεων απασχόλησης. - Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης, με βελτίωση της βασικής υποδομής και των παρεχόμενων υπηρεσιών. - Διαφύλαξη στοιχείων του παραδοσιακού τρόπου ζωής και της πολιτιστικής κληρονομιάς. 	<p>χρήση γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών).</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Ετοιμασία γενικού χωροταξικού σχεδίου. ■ Αναβάθμιση του ρόλου των τοπικών αρχών με μέτρα για μεταβίβαση εξουσιών από την κεντρική διοίκηση σε επαρχιακό επίπεδο. ■ Η συμπλεγματοποίηση χωριών για σκοπούς παροχής υπηρεσιών δημόσιας ωφελείας π. χ. η συγκομιδή & απόρριψη απορριμάτων. ■ Η παροχή βελτιωμένων ιατρικών υπηρεσιών σε όλες τις περιφέρειες. ■ Η ίδρυση περιφερειακών δημοτικών σχολείων. ■ Ετοιμασία ενοποιημένων σχεδίων για ανάπτυξη περιοχών με ειδικές συνθήκες. ■ Η παροχή κάποιων κυβερνητικών υπηρεσιών σε περιφερειακό επίπεδο π.χ. έκδοση ταυτότητας. ■ Ετοιμασία σχεδίων για περιοχές με μεμονωμένους οικονομικούς παράγοντες ώστε ν' αναπτυχθούν και άλλες δραστηριότητες στην ίδια περιφέρεια. ■ Εκπαίδευση γεωργών στην παραγωγή νέων προϊόντων και βελτίωση των αρδευτικών τμημάτων για ορθολογική χρήση νερού. ■ Η δημιουργία νέων βιοτεχνιών με παραδοσιακό προσανατολισμό (παροχή χορηγιών). ■ Συντήρηση βυζαντινών εκκλησιών, αρχαιολογικών μνημείων και άλλων πολιτιστικών ευρημάτων στην ύπαιθρο. ■ Προώθηση του αγροτουρισμού με την διατήρηση του περιβάλλοντος και του παραδοσιακού χαρακτήρα των περιοχών. ■ Ανάπτυξη της βιοτεχνίας π.χ. αγγειοπλαστικής. ■ Εκπαίδευση των πολιτών σε θέματα παροχής τουριστικών υπηρεσιών. ■ Βελτίωση του οδικού δικτύου για σύνδεση των αγροτικών περιοχών με τα αστικά κέντρα. ■ Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών. ■ Σωστή διαχείριση του πόσιμου νερού, των αποβλήτων και των
--	---	---

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο

<p>φυσικού περιβάλλοντος.</p>		<p>στερεών απορριμμάτων καθώς και μέτρα αντιμετώπισης της ρύπανσης των νερών και του εδάφους από την γεωργία.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Θα ληφθούν μέτρα προστασίας σε φυσικούς χώρους που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. ■ Θα συνεχιστεί η εφαρμογή των υφιστάμενων Ενοποιημένων Σχεδίων Αγροτικής Ανάπτυξης στα πλαίσια των ετήσιων προϋπολογισμών αναπτύξεως.
<p style="text-align: center;">Δαπάνες Ανάπτυξης:</p> <p><i>Στην διάρκεια του Σχεδίου αναμένεται να δαπανηθούν συνολικά 85 εκ.ΛΚ. για την προώθηση των Ενοποιημένων Σχεδίων Αγροτικής Ανάπτυξης, από τα οποία τα δάνεια από τους δανειστικούς επιτρόπους προβλέπεται ότι θα ανέλθουν στα 12 εκ. ΛΚ. Οι δαπάνες ενταξιοποίησης στον τομέα της περιφερειακής πολιτικής θ' ανέλθουν στα 2,0 εκ.</i></p>		

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000)

3.5.10. Δημόσια Διοίκηση & Τοπική Διοίκηση.

Η προστιθέμενη αξία στον τομέα της δημόσιας διοίκησης και των δημόσιων υπηρεσιών διευρύνθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό της τάξης του 4,2% την περίοδο 1994-98. Αντικατοπτρίζοντας την μέση ετήσια αύξηση της απασχόληση στην Κυβέρνηση κατά 2,7% για κάλυψη αναγκών στους νευραλγικούς τομείς της άμυνας, παιδείας και υγείας.

Κατά την περίοδο 1994-98 , η Κυβέρνηση με σκοπό την απάμβλυνση των οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι Τοπικές αρχές , αποφάσισε την παραχώρηση προς τους δήμους ετήσιου ποσοστού 0,04% στο σύνολο των εσόδων από την άμεση και έμμεση φορολογία του κράτους της προηγούμενης χρονιάς. Επιπλέον μελετήθηκαν διάφοροι τρόποι για αύξηση των εσόδων των τοπικών αρχών σε μόνιμη και μακροχρόνια βάση ώστε να μην είναι αναγκαία η συνεχής στήριξη τους από το κράτος. Παράλληλα τροποποιήθηκε η σχετική νομοθεσία ώστε οι δημοτικοί κανονισμοί να εγκρίνονται από το υπουργικό συμβούλιο χωρίς να χρειάζεται η έγκριση τους από την Βουλή. Δόθηκε ελευθερία στις τοπικές αρχές να καθορίζουν οι ίδιες το ύψος των τελών και των δικαιωμάτων τους. Τέλος , καταργήθηκαν τα Συμβούλια Βελτιώσεως και τέθηκαν όλες οι κοινοτικές αρχές πάνω σε ενιαία βάση λειτουργίας και αρμοδιοτήτων θεσμοθετώντας την ίδρυση Κοινοτικών Συμβουλίων.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ		
ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Χαμηλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών. - Ψηλό κόστος λειτουργίας. - Περιορισμένη αποδοτικότητα και βραδύτητα λειτουργίας της δημόσιας υπηρεσίας - Αποτυχημένες προσπάθειες αναμόρφωσης και εκσυγχρονισμού του δημόσιου τομέα. - Μικροί δήμοι με διευρυμένες αρμοδιότητες και ελάχιστα έσοδα. - Πολυπλοκότητα στις διαδικασίες και γραφειοκρατία. - Η απουσία δευτεροβάθμιας αιρετής αυτοδιοίκησης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Βελτίωση της αποδοτικότητας των δημοσίων υπαλλήλων. - Αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών. - Περιορισμός της γραφειοκρατίας με την απλοποίηση των διαδικασιών. - Επιτάχυνση της λειτουργίας του δημόσιου τομέα με την αποκέντρωση αρμοδιοτήτων και οικονομικών πόρων. - Συγκράτηση των λειτουργικών δαπανών του δημόσιου τομέα. - Οικονομική ενίσχυση των τοπικών αρχών. - Λειτουργία ενός ενιαίου συστήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Συστηματική οργάνωση επιμορφωτικών μαθημάτων για το διευθυντικό προσωπικό της δημόσιας υπηρεσίας σε θέματα πρόσληψης προσωπικού. ▪ Αναβάθμιση των επιμορφωτικών προγραμμάτων των δημοσίων υπαλλήλων με έμφαση στους τομείς της πληροφορικής. ▪ Διαφοροποίηση των Σχεδίων Υπηρεσίας με περισσότερα κριτήρια για πρόσθετες γνώσεις. ▪ Παροχή περισσότερης αυτονομίας στα διευθυντικά στελέχη. ▪ Επανεξέταση του θεσμού της αξιολόγησης των δημοσίων υπαλλήλων. ▪ Εντατικοποίηση των ελέγχων από το διευθυντικό προσωπικό σε θέματα εξυπηρέτησης και συμπεριφοράς προς τους πολίτες. ▪ Περιορισμός στην δημιουργία νέων οργανικών θέσεων στον ευρύ δημόσιο τομέα. ▪ Ενθάρρυνση της αγοράς υπηρεσιών από τον ιδιωτικό τομέα, μέσω της διαδικασίας των ανοικτών προσφορών. ▪ Θα παραχωρηθούν στις τοπικές αρχές όλες οι εισπράξεις του φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας. ▪ Αυξημένες αρμοδιότητες των τοπικών αρχών σε αναπτυξιακά έργα.

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000)

3.5.11. Ανέλιξη της Κύπρου σε Διεθνές Κέντρο Πληροφορικής.

Είναι δύσκολο ν' αποτιμηθούν οι εξελίξεις του τομέα κατά την περίοδο 1994-98, διότι δεν υπάρχουν επαρκή στατιστικά στοιχεία για το βαθμό αξιοποίησης, διαχρονικά, της πληροφορικής στην Κύπρο. Σήμερα το επίπεδο παραγωγικότητας στην πληροφορική είναι ψηλότερο από το αντίστοιχο στους πρωτογενείς, δευτερογενείς και τριτογενείς τομείς.

Από έρευνα που διεξάχθηκε υπό την εποπτεία του Πανεπιστημίου Κύπρου, τον Ιούλιο του 1998, προέκυψε ότι το 50% των κυπρίων χρησιμοποιεί ηλεκτρονικό υπολογιστή για σκοπούς κυρίως επεξεργασίας κειμένων. Οι χρήστες του διαδικτύου δεν ξεπερνούν το 20% του συνόλου. Η ηλεκτρονική εικόνα, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και γενικά η πρόσβαση στην πληροφορία επέφεραν επανάσταση στις μεθόδους παραγωγής, στο εργασιακό περιβάλλον, στις καταναλωτικές συνήθειες, στις τεχνικές εκπαίδευσης ακόμη και στον ελεύθερο χρόνο των πολιτών.

Το κράτος στον τομέα αυτό θα διαδραματίσει τρεις διαφορετικούς ρόλους, ως ρυθμιστή, ως προωθητή, και ως χρήστη. Ως **ρυθμιστής**, το Κράτος θα μεριμνήσει για την δημιουργία του απαραίτητου θεσμικού και νομικού πλαισίου για την ανάπτυξη της πληροφορικής. Ως **προωθητής**, θα επικεντρώσει τις προσπάθειες του στην ενημέρωση του κοινού, στην ενθάρρυνση των επενδύσεων και στις μεταρρυθμίσεις του εκπαιδευτικού συστήματος. Ως **χρήστης**, θα αξιοποιήσει την πληροφορία ως μέσο για βελτίωση των επιδόσεων της κρατικής μηχανής και για την προσφορά προς τον πολίτη υψηλής ποιότητας υπηρεσιών.

ΑΝΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ	
ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> - Διαφώτιση του κυπριακού λαού για την σημασία της πληροφορικής στην σημερινή κοινωνία. - Συστηματική διαφώτιση των κυπρίων επιχειρηματιών για τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η πληροφορική. - Αναβάθμιση της διδασκαλίας της πληροφορικής σ' όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού μας συστήματος. - Αναβάθμιση της τηλεπικοινωνιακής υποδομής. - Αξιοποίηση της πληροφορικής για εκσυγχρονισμό των 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διοργάνωση διεθνούς ημερίδας στην Κύπρο , κάθε 2 χρόνια, για την σημασία της πληροφορικής. ▪ Συστηματική διαφώτιση του κυπριακού λαού. ▪ Καταχώριση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς σε ηλεκτρονικά μέσα. ▪ Αναβάθμιση της υποδομής στις τηλεπικοινωνίες, για μεταφορά ήχου και δεδομένων σε υψηλές ταχύτητες, χωρίς προβλήματα. ▪ Σύνδεση όλων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με το διαδίκτυο. ▪ Δημιουργία ψηφιακών βιβλιοθηκών και σύνδεση τους μεσώ ηλεκτρονικών δικτύων. ▪ Ενθάρρυνση της δημιουργίας δικτύων συνεργασίας μεταξύ κυπριακών και ξένων επιχειρήσεων . ▪ Αξιοποίηση των τηλεματικών εφαρμογών π.χ. τηλε-εκπαίδευση, τηλε-ιατρική. ▪ Επέκταση των επιμορφωτικών προγραμμάτων σε θέματα πληροφορικής. ▪ Επιτάχυνση του προγράμματος μηχανογράφησης των

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο.

<p>επιχειρηματικών μονάδων και του δημόσιου τομέα.</p> <ul style="list-style-type: none">- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας με την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.	<p>δημοσίων υπηρεσιών και της κατάρτισης των δημοσίων υπαλλήλων</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Προγράμματα επιμόρφωσης εργατικού δυναμικού σε θέματα πληροφόρησης.▪ Χρηματικό βραβείο για τον εξαγωγικό χαρακτήρα επιχειρήσεων στον κλάδο της πληροφορικής.
<p>Δαπάνες Ανάπτυξης: <i>Θα δαπανηθεί ποσό ύψους 15 εκ.ΛΚ. για την προώθηση της μηχανογράφησης του δημόσιου τομέα και του προγράμματος δράσης για την ανέλιξη της Κύπρου σε διεθνές κέντρο πληροφόρησης.</i></p>	

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000)

ΜΕΡΟΣ Δ' – ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΥΠΡΟΥ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.

4.1. Διαχρονική σχέση Κύπρου - Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι οικονομικές σχέσεις της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Ένωση θεσμοθετήθηκαν με την υπογραφή της συμφωνίας για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα το Δεκέμβριο του 1972, η οποία απευθυνόταν στη δημιουργία Τελωνειακής ένωσης

σε δύο στάδια. Το πρώτο στάδιο αφορούσε την μείωση των δασμών σε βιομηχανικά και γεωργικά προϊόντα, που θα ολοκληρωνόταν τον Ιούνιο του 1977. Το δεύτερο στάδιο θ' αφορούσε την μεταβατική περίοδο για ολοκλήρωση της Τελωνειακής ένωσης και θα είχε πενταετή διάρκεια. Η τούρκικη εισβολή του 1974 ανέτρεψε την ομαλή λειτουργία και εξέλιξη της συμφωνίας. Η Κύπρος εισήλθε στο δεύτερο στάδιο της συμφωνίας σύνδεσης, με την υπογραφή του πρωτοκόλλου Τελωνειακής ένωσης το 1987.

Οι σχέσεις Κύπρου - Ευρωπαϊκής Ένωσης εισήλθαν σε νέα φάση. Με την υποβολή αίτησης της Κύπρου για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τον Ιούλιο του 1990 και τη θετική γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής επιτροπής για την επιλεξιμότητα της Κύπρου ως υποψήφιας για ένταξη χώρας τον Ιούνιο του 1993. Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου το Δεκέμβριο του 1997, λήφθηκε η οριστική απόφαση που προνοούσε την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων την άνοιξη του 1998 με την Κύπρο. Όπως και για την Εσθονία, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβενία και Τσεχία.

Η περίοδος που καλύπτει το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 συμπίπτει με την χρονική διάρκεια της προενταξιακής περιόδου. Ως αναμενόμενη ημερομηνία ένταξης της Κύπρου είναι η 1/1/2003. Άρα πριν τις αρχές του 2003 πρέπει να ολοκληρωθεί η πορεία εναρμόνισης και προσαρμογής της κυπριακής οικονομίας. Η εναρμόνιση της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση χαρακτηρίζεται από συνθήκες μακροοικονομικής σταθερότητας, αυτό βέβαια θα συμβάλλει στη διατήρηση παρόμοιων συνθηκών και στην Κύπρο. Θα υπάρξει ενίσχυση των συμβόλων κοινής ταυτότητας και θα ενισχυθούν τα δικαιώματα του ατόμου, του καταναλωτή, του εργαζόμενου και του κύπριου πολίτη.

Η ενταξιακή στρατηγική της Κύπρου βασίζεται σε 2 βασικούς άξονες:

1. Την θεσμική και νομοθετική προσαρμογή για υιοθέτηση και αποτελεσματική εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου.

2. Στην αναδιάρθρωση των τομέων οικονομικής δραστηριότητας για αντιμετώπιση των συνθηκών εντεινόμενου και των προκλήσεων της ενιαίας αγοράς και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Η αναβάθμιση της οικονομίας επιβάλλει τον εκσυγχρονισμό των παραγωγικών μονάδων με την αξιοποίηση της τεχνολογίας, την κατάρτιση προγραμμάτων

εκπαίδευσης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, την εξειδίκευση στην παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας.

Η πορεία εναρμόνισης της Κύπρου περιλαμβάνει κάποια μέτρα. Τα οποία απ' την μια προβλέπεται να επιφέρουν σημαντικά κέρδη στην κυπριακή οικονομία, ενώ απ' την άλλη αναμένεται να δημιουργηθεί κάποιο οικονομικό κόστος. Αναλυτικότερα τα μέτρα αυτά επιβάλλουν όπως το δημοσιονομικό κόστος της εναρμόνισης κατανεμηθεί, όσο το δυνατό ισομερές κατά την χρονική περίοδο της πορείας εναρμόνισης. Ενώ παράλληλα παρουσιάζεται αυξημένη πολυπλοκότητά σε ορισμένους τομείς.

Για την επίτευξη του στόχου της εναρμόνισης χρειάζεται η συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα. Επιπλέον χρειάζεται και η συμμετοχή σε ορισμένες δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως στους τομείς ενίσχυσης της διοικητικής-δικαστικής δυναμικότητας καθώς και στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων. Παράλληλα συμβάλλει και η ενεργός εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα και της νομοθετικής εξουσίας στην ενταξιακή διαδικασία. *Η εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα είναι σημαντική γιατί αυτός και' εξοχή πρέπει να προσαρμοσεί στο ευρωπαϊκό περιβάλλον.**

4.2. Συμμετοχή της Κύπρου στα Ευρωπαϊκά Προγράμματα.

Μετά από σχετικό αίτημα της Κυπριακής Κυβέρνησης, το συμβούλιο σύνδεσης Κύπρου-ΕΕ στις 12 Ιουνίου 1995, αποφάσισε την συμμετοχή της Κύπρου σ' ένα αριθμό προγραμμάτων της ΕΕ ως ένα από τα μέτρα για την προενταξιακή προετοιμασία της. Τα προγράμματα της ΕΕ, στα οποία δικαιούται να συμμετάσχει η Κύπρος αποτελούν τα μέσα για προώθηση των διαφόρων πολιτικών της ΕΕ. Χρηματοδοτούνται κυρίως διεθνικά σχέδια συνεργασίας όπως μελέτες, έρευνες, προγράμματα κατάρτισης και πιλοτικά σχέδια. Στα προγράμματα αυτά δεν παρέχεται χρηματοδότηση επενδύσεων και έργων υποδομής.

Τα προγράμματα της ΕΕ, τα οποία η Κύπρος έχει αξιοποιήσει μέχρι τώρα κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες:

1. Τα προγράμματα που απευθύνονται ειδικά σε τρίτες χώρες, στα πλαίσια των οποίων παρέχονται χρηματοδοτήσεις από ειδικά κονδύλια της ΕΕ.
2. Τα προγράμματα στα οποία οι υποψήφιοι για ένταξη χώρες δικαιούνται να συμμετέχουν, νοουμένου ότι θα υπογραφεί ειδική διμερής συμφωνία και θα καταβάλλεται από την Κύπρο οικονομική συνεισφορά στον προϋπολογισμό του κάθε προγράμματος. Στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι η προώθηση διακρατικών συνεργασιών μεταξύ οργανισμών, εταιρειών και πολιτών για να δημιουργηθεί ένας ευρωπαϊκός χώρος εκπαίδευσης και κατάρτισης, επωφελείται κυρίως ο ιδιωτικός τομέας, οι φοιτητές και γενικά η νεολαία. Η Κύπρος συμμετέχει αρχικά σε 3 προγράμματα και έχει καταβάλλει για την περίοδο 1997-99 2 εκ.ΛΚ., ενώ για την περίοδο 1998- 2000 θα είναι περίπου 4 εκ.ΛΚ.

* Βλέπε Παράρτημα 15.

Στην πρώτη κατηγορία έχουμε τα εξής προγράμματα:

- ⇒ « **LIFE** » - **Τρίτες Χώρες**: Αφορά την περιβαλλοντική προστασία, προωθούνται σχέδια που έχουν ως στόχο την διαμόρφωση εθνικής περιβαλλοντικής πολιτικής και την δημιουργία αναγκαίων δομών για αειφόρο ανάπτυξη. Στην Κύπρο έχει χρηματοδοτηθεί ένας αριθμός τέτοιων έργων μεταξύ των οποίων και τα ακόλουθα: «Περιβαλλοντική εκπαίδευση», «Πιλοτικό σχέδιο για την δημιουργία ποδηλατοδρόμων», «Έλεγχος βιομηχανικής ρύπανσης», «Ειδικές περιοχές διατήρησης της φύσης».
- ⇒ «**EC – Investment Partners Scheme**» – **Προώθηση Κοινών Επιχειρήσεων**: Αποσκοπεί στην προώθηση κοινοπραξιών μεταξύ επιχειρήσεων από την ΕΕ και από Τρίτες χώρες. Το σχέδιο λειτουργεί στην Κύπρο από το 1990 μέσω της Κυπριακής τράπεζας ανάπτυξης, μέχρι το 1998 έχουν χρηματοδοτηθεί περισσότερα από 25 σχέδια που έχουν υποβληθεί από κυπριακές επιχειρήσεις, κυρίως στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών.
- ⇒ « **Διεθνής Επιστημονική Συνεργασία** » (**INCO – DC**): Στα πλαίσια του προγράμματος χρηματοδοτούνται κοινά ερευνητικά σχέδια φορέων της ΕΕ και τρίτων χωρών σε διάφορους τομείς. Στην Κύπρο οι ερευνητικοί φορείς που επωφελήθηκαν απ' το πρόγραμμα είναι το Πανεπιστήμιο Κύπρου, το Ινστιτούτο γενετικής και νευρολογίας και το τμήμα γεωλογικής επισκόπησης.
- ⇒ « **SYNERGY** »: Στα πλαίσια του προγράμματος χρηματοδοτούνται μελέτες και σχέδια συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας. Στην Κύπρο έχει συνχρηματοδοτηθεί η εκπόνηση ειδικής μελέτης για διαμόρφωση « Σχεδίου δράσης για βελτίωση της αποδοτικότητας του τομέα ενέργειας ». Ενώ έχουν χρηματοδοτηθεί και άλλα σχέδια που έχουν σχέση με τον τομέα της ενέργειας σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές.
- ⇒ « **COST** » : Το Cost δεν είναι πρόγραμμα της ΕΕ αλλά έχει αρχίσει με πρωτοβουλία της ΕΕ και συμμετέχουν σ' αυτό 22 ευρωπαϊκές χώρες. Στόχος του προγράμματος είναι η προώθηση της συνεργασίας στον τομέα της έρευνας και τεχνολογίας. Στην Κύπρο ερευνητικοί φορείς είναι το Πανεπιστήμιο Κύπρου και το Ινστιτούτο γεωργικών ερευνών.
- ⇒ « **MEDA** » – **Ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση**: Για την προώθηση της ευρωμεσογειακής συνεργασίας μέσω του προγράμματος θα διατεθούν κατά την περίοδο 1996-2000 χορηγίες συνολικού ύψους 3,4 δις.ευρώ. Η Κύπρος, το Ισραήλ και η Μάλτα δικαιούνται χρηματοδότηση μόνο στα πλαίσια ενός μικρού μέρους του προγράμματος, το 10% των συνολικών κονδυλίων, που καλύπτει έργα, σχέδια και προγράμματα σε τομείς όπως του περιβάλλοντος, της ενέργειας, της έρευνας, της τεχνολογίας, των μέσων ενημέρωσης , των μικρομεσαίων επιχειρήσεων κ.α. Η Κύπρος μέχρι τώρα έχει ενεργό συμμετοχή σε όλες τις συναντήσεις για διαμόρφωση περιφερειακού διαλόγου και συγκεκριμένων προγραμμάτων συνεργασίας μεταξύ των χωρών της Μεσογείου. Μερικές από τις συναντήσεις ήταν για τις Θαλάσσιες μεταφορές, η Μεσογειακή επιτροπή για την έρευνα και τεχνολογία της πληροφορικής. Στα Μεσογειακά προγράμματα αποκεντρωμένης συνεργασίας συμμετέχουν κυπριακοί δήμοι, εκπαιδευτικά ιδρύματα, επιμελητήρια και άλλοι οργανισμοί π.χ. πρόγραμμα «MED-CAMPUS» , για συνεργασία ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

⇒ « **MEDA** » - **Δάνεια- Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων**: Παράλληλα με τις χορηγίες στα πλαίσια του προηγούμενου προγράμματος , η Ευρωπαϊκή τράπεζα επενδύσεων δημιούργησε ειδική γραμμή χρηματοδότησης έργων υποδομής στις Μεσογειακές χώρες στους τομείς του περιβάλλοντος και των συγκοινωνιών-επικοινωνιών. Η Κύπρος χρηματοδοτήθηκε με επιδοτούμενο επιτόκιο (μέχρι 3%) στα αποχετευτικά σχέδια Αγίας Νάπας, Λεμεσού και Πάφου.

Στην δεύτερη κατηγορία έχουμε τα εξής προγράμματα:

⇒ « **Leonardo da Vinci** » : Το πρόγραμμα καλύπτει όλους τους τομείς επαγγελματικής κατάρτισης όπως την αρχική και την συνεχή δια βίου κατάρτιση, τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την ανοικτή εξ αποστάσεως μάθηση. Για την διαχείριση του προγράμματος στην Κύπρο ορίστηκε ως αρμόδιος φορέας η Αρχή ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού. Μέσα σε δύο χρόνια χρηματοδοτήθηκαν οκτώ διακριτικά σχέδια με συντονιστή κυπριακό οργανισμό. Τα σχέδια αυτά αποσκοπούν στην βελτίωση της κατάρτισης, στον πολιτιστικό τουρισμό και στην χρήση της τηλεματικής στον τομέα της υγείας. Παράλληλα άλλοι 40 οργανισμοί συμμετέχουν ως εταίροι σε σχέδια που έχουν υποβληθεί από οργανισμούς άλλων χωρών-μελών της ΕΕ.

⇒ « **Σωκράτης** » : Αποσκοπεί στην βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα. Στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προωθούνται προγράμματα ανταλλαγών φοιτητών, διδακτικού προσωπικού κλπ. Στην σχολική εκπαίδευση προωθείται συνεργασία μεταξύ των σχολείων π.χ. ανταλλαγή πληροφοριών. Αρμόδιος φορέας για την διαχείριση του προγράμματος στην Κύπρο έχει οριστεί το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Παρουσιάζεται μεγάλο ενδιαφέρον για το πρόγραμμα αυτό. Την περίοδο 1997-99 συμμετείχαν 30 φοιτητές του Πανεπιστημίου Κύπρου σε προγράμματα ανταλλαγών, ενώ αρκετά δημοτικά σχολεία και γυμνάσια συμμετείχαν σε προγράμματα συνεργασίας με αντίστοιχα χωρών-μελών της ΕΕ.

⇒ « **Νεολαία για την Ευρώπη** » : Το πρόγραμμα αποβλέπει στην προσέγγιση των νέων των διαφόρων χωρών με στόχο την προώθηση της κοινής αντιμετώπισης των προβλημάτων της νεολαίας. Χρηματοδοτούνται προγράμματα ανταλλαγών νέων, υποστήριξης μη κερδοσκοπικών οργανισμών, συνεργασίας μεταξύ των εθνικών θεσμών κλπ. Ως αρμόδιος φορέας στην Κύπρο ορίστηκε ο Οργανισμός νεολαίας στον οποίο δημιουργήθηκε ειδική μονάδα. Χρηματοδοτήθηκαν και πραγματοποιήθηκαν ανταλλαγές με την συμμετοχή 300 νέων από την Κύπρο με αντίστοιχο αριθμό από χώρες-μέλη της ΕΕ.

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των προγραμμάτων της ΕΕ σε διάφορους τομείς (ιδιωτικό & δημόσιο) θα συμβάλλει : στην σύσφιξη των δεσμών της Κύπρου με την ΕΕ σε όλους τους τομείς της οικονομίας, στην απόκτηση πολύτιμων εμπειριών σε ευρωπαϊκά θέματα και στον εκσυγχρονισμό της κυπριακής οικονομίας. Κατά την περίοδο του νέου Σχεδίου στόχος είναι να διευρυνθεί η συμμετοχή της Κύπρου σ' ένα μεγαλύτερο αριθμό προγραμμάτων. Ήδη έχει προωθηθεί η συμμετοχή της σε 5 νέα προγράμματα: το « **Πέμπτο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη** », το « **Media II** », το « **Τρίτο πολυετές πρόγραμμα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις** », το « **Karolus** » και το « **Fiscalis** ».

Μελετάται επίσης η ενδεχόμενη συμμετοχή της Κύπρου στην προενταξιακή περίοδο σε ορισμένα προγράμματα που αφορούν τους ακόλουθους τομείς: την δημόσια υγεία, την εξοικονόμηση ενέργειας, τον πολιτισμό «Culture 2000», τα τελωνεία «Customs 2000», θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων και την ισότητα ανδρών- γυναικών. Επιπλέον προτάθηκε στην Κύπρο να συμμετέχει πλήρως στο πρόγραμμα «Life».

Σημαντικές θα είναι οι χρηματοδοτικές ανάγκες που θα προκύψουν από την συμμετοχή της Κύπρου σε προγράμματα της ΕΕ, οι οποίες αναμένεται να εντείνουν τις πιέσεις στον κρατικό προϋπολογισμό. Κατά την περίοδο 1999-2003 οι δαπάνες αναμένονται ν' ανέλθουν στις 16,5 εκ.ΛΚ. Έχει συμφωνηθεί ότι μέρος του κόστους της συμμετοχής της Κύπρου στα προγράμματα θα χρηματοδοτηθεί και από τους πόρους του τέταρτου Χρηματοδοτικού Πρωτοκόλλου. Επιπλέον θα δοθεί μερική χρηματοδότηση από τους πόρους της ΕΕ.

Επισημαίνεται ότι το κόστος συμμετοχής της Κύπρου στο κάθε πρόγραμμα συμπεριλαμβάνεται στις δαπάνες εναρμόνισης που αναφέρονται ξεχωριστά σε κάθε τομέα του Σχεδίου.

4.3. Δαπάνες Εναρμόνισης.

Αναμφισβήτητα, η αναδιάρθρωση ορισμένων τομέων οικονομικής δραστηριότητας είναι απαραίτητη ώστε να μπορέσουν ν' ανταποκριθούν στις προσκλήσεις που δημιουργούνται σε συνθήκες αυξημένου ανταγωνισμού λόγω της ενιαίας αγοράς και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η αρχική εκτίμηση των δαπανών συνεπάγεται με τα μέτρα που έχουν συμπεριληφθεί στα τομεακά προγράμματα εναρμόνισης και χωρίζονται στις πιο κάτω κατηγορίες:

♦ Νέες θεσμικές και οργανωτικές δομές.

Αναφέρεται στις αναγκαίες νέες δομές ή θεσμούς που θα εισαχθούν στην Κύπρο για την εφαρμογή και επιβολή του κοινοτικού κεκτημένου.

♦ Ενίσχυση υφιστάμενων θεσμικών και οργανωτικών δομών.

Αναφέρεται σε μέτρα που στοχεύουν στην ενίσχυση των ήδη υφιστάμενων δομών.

♦ Υποδομή για την υιοθέτηση και εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου.

Αναφέρεται σε νέα έργα υποδομής που κρίνεται αναγκαία η δημιουργία τους.

♦ Συμμετοχή σε προγράμματα της ΕΕ.

Αναφέρεται στις δαπάνες για οικονομική συνεισφορά της Κύπρου στον προϋπολογισμό των προγραμμάτων της ΕΕ κατά την διάρκεια της προενταξιακής περιόδου. Περιλαμβάνει επίσης δαπάνες για την δημιουργία σχετικών υποδομών διαχείρισης και λειτουργίας των προγραμμάτων στην Κύπρο.

♦ **Τεχνική βοήθεια.**

Αναφέρεται στην εκπόνηση μελετών από εμπειρογνώμονες σχετικά με την εναρμόνιση και την κατάρτιση λειτουργίας του δημόσιου τομέα με βάση την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου.

♦ **Διαρθρωτικά μέτρα.**

Περιλαμβάνει ειδικά κυβερνητικά σχέδια προώθησης της αναδιάρθρωσης ορισμένων παραγωγικών τομέων της οικονομίας.

Συγκεντρωτικά, το κόστος της διαδικασίας εναρμόνισης κατά την περίοδο 1999-2003 εκτιμάται ότι θ' ανέλθει στα 587,6 εκ.ΛΚ., το οποίο αντιστοιχεί σε 12,6% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Το υπολογιζόμενο κόστος αναλύεται στον πιο κάτω πίνακα σύμφωνα με τις προαναφερόμενες κατηγορίες:

ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΜΕΤΡΩΝ 1999-2003		
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
1. Νέες θεσμικές/ οργανωτικές δομές	30100	5,1
2. Ενίσχυση υφιστάμενων θεσμικών και οργανωτικών δομών	63450	10,8
Σύνολο (1+2)	93550	15,9
3. Συμμετοχή σε προγράμματα της ΕΕ	17900	3,0
4. Μέτρα υποδομής που σχετίζονται με την εφαρμογή του κεκτημένου	385900	65,7
5. Τεχνική βοήθεια	14650	2,5
6. Μέτρα υποστήριξης για αναβάθμιση του ιδιωτικού τομέα	75600	12,9
ΣΥΝΟΛΟ	587600	100,0

Πηγή: Γραφείο Προγραμματισμού, 2000.

Διευκρινίζεται ότι , τα υπολογιζόμενα ποσά που αναφέρθηκαν συμπεριλαμβάνουν και μια πολύ προκαταρκτική εκτίμηση του κόστους του αναγκαίου επιπρόσθετου προσωπικού. Οι δαπάνες εναρμόνισης κατά την διάρκεια του Στρατηγικού Σχεδίου έχουν υπολογιστεί σε σταθερές τιμές αγοράς του 1999. Τα οποία διαφέρουν από τα ποσά που αναφέρονται στους επιμέρους τομείς του Σχεδίου και είναι εκφρασμένα σε τρέχουσες τιμές αγοράς του εκάστοτε έτους.

(Γραφείο Προγραμματισμού Π: 2000)

ΜΕΡΟΣ Ε' – ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ.

5.1. Χρηματοδότηση Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης 1999-2003.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα ποσά που προβλέπονται να δαπανηθούν κατά την περίοδο 1999-2003 όπως παρουσιάζονται σ' αυτό το εγχειρίδιο, αναλύονται σε αναπτυξιακές δαπάνες και εναρμόνισης. Αναπτυξιακές δαπάνες είναι τα ποσά που υπολογίζονται να διατεθούν για την υλοποίηση των αναπτυξιακών έργων και δαπάνες εναρμόνισης είναι τα ποσά που θα διατεθούν για εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο. Τα ποσά είναι σε Κυπριακές Λίρες, η συναλλαγματική ισοτιμία είναι περίπου 1 ΛΚ = 1,70 Ευρώ.

ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ		
	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ
Πολιτισμός	14,7 εκ. ΛΚ	
Περιβάλλον	16,2 εκ. ΛΚ	130 εκ. ΛΚ
Ευρύ Γεωργικό Τομέα	138,2 εκ. ΛΚ	11,2 εκ. ΛΚ
Υδατική Ανάπτυξη	109 εκ. ΛΚ	
Μεταλλεία- Λατομεία	7,1 εκ. ΛΚ	0,2 εκ. ΛΚ
Σύνολο Πρωτογενή Τομέα	285,5 εκ. ΛΚ.	141,4 εκ. ΛΚ.
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ		
Μεταποίηση- Βιομηχανία- Χειροτεχνία	61 εκ. ΛΚ.	2,3 εκ. ΛΚ.
Εξηλεκτρισμός	420 εκ. ΛΚ.	10 εκ. ΛΚ.
Ηλεκτρική Ενέργεια	0,5 εκ. ΛΚ.	160 εκ. ΛΚ.
Σύνολο Δευτερογενή Τομέα	481,5 εκ. ΛΚ.	172,3 εκ. ΛΚ.
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ		
Εμπόριο	15,7 εκ. ΛΚ.	
Τουρισμός	70 εκ. ΛΚ.	0,1 εκ. ΛΚ.
Οδική Υποδομή	280 εκ. ΛΚ.	0,4 εκ. ΛΚ.
Λιμενική Υποδομή	27 εκ. ΛΚ.	
Αεροπορικές Συγκοινωνίες	91 εκ. ΛΚ.	0,5 εκ. ΛΚ.

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999-2003 στην Κύπρο

Σύνολο Τριτογενή Τομέα	483,7 εκ. ΛΚ.	1 εκ. ΛΚ.
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		
Υγεία	81 εκ. ΛΚ.	2,3 εκ. ΛΚ.
Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας	33,2 εκ. ΛΚ.	
Μέριμνα Ατόμων Με Αναπηρία	10 εκ. ΛΚ.	
Παιδεία	197 εκ. ΛΚ.	2,4 εκ. ΛΚ.
Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο	7,2 εκ. ΛΚ.	120,000 ΛΚ.
Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο	5,0 εκ. ΛΚ.	
Κατάρτιση	24 εκ. ΛΚ.	
Πολιτική Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	1 εκ. ΛΚ.	
Περιφερειακή Πολιτική & Αγροτική Ανάπτυξη	85 εκ. ΛΚ.	2,0 εκ. ΛΚ.
Διεθνές Κέντρο Πληροφορικής	15 εκ. ΛΚ.	
Σύνολο Κοινωνικών Υπηρεσιών	458,4 εκ. ΛΚ.	6,820,0 εκ. ΛΚ.

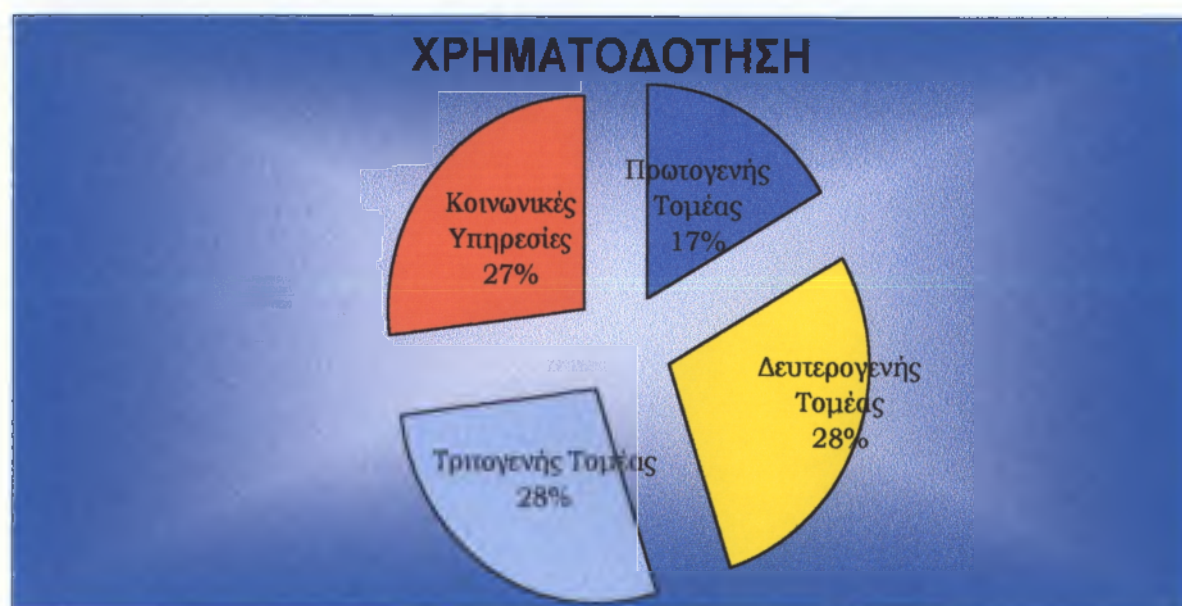
Κατά την διάρκεια του Σχεδίου, οι συνολικές δαπάνες ανάπτυξης, περιλαμβανομένων και των δαπανών εναρμόνισης του δημόσιου τομέα, προγραμματίζεται να φθάσουν τα 1.922 εκ.ΛΚ. Εξαιρουμένων των δαπανών εναρμόνισης, οι αναπτυξιακές δαπάνες αναμένεται ν' ανέλθουν στα 1.556 εκ.ΛΚ σε σύγκριση με 810 εκ.ΛΚ που ήταν κατά την προηγούμενη πενταετία, δηλαδή θα είναι αυξημένες κατά 68% .

Το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών ανάπτυξης προορίζεται για τον τομέα των **κοινωνικών υπηρεσιών** και τον τομέα της **πολεοδομίας-χωροταξίας** που αναμένεται ν' απορροφήσουν το 20,2% και 20,1% του συνόλου αντίστοιχα. Στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στους τομείς της **παιδείας** και **υγείας** που θα απορροφήσουν το 10,4% και 4,3% των συνολικών δαπανών.

Σημαντική ώθηση θα δοθεί στον **ευρύ γεωργικό τομέα** που θα απορροφήσει το 15% των συνολικών αναπτυξιακών δαπανών, με ιδιαίτερη έμφαση στην **υδατική ανάπτυξη**, για την οποία θα διατεθεί ποσοστό γύρω στο 38% των δαπανών.

Ο τομέας των **μεταφορών και επικοινωνιών** αναμένεται ν' απορροφήσει το 15% των συνολικών αναπτυξιακών δαπανών. Από αυτές, ποσοστό 78% και 14,5% θα διατεθεί για **την βελτίωση του οδικού δικτύου και των αερολιμένων** αντίστοιχα.

Ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί και στην προώθηση της **περιφερειακής και αγροτικής ανάπτυξης** , της **προστασίας του περιβάλλοντος**, για τα οποία προβλέπονται δαπάνες ύψους 87,5 εκ.ΛΚ και 126 εκ.ΛΚ αντίστοιχα (ή 4,6% και 6,6% των συνολικών δαπανών).

ΜΕΡΟΣ ΣΤ' - ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.

Γενικά:

Η κριτική αξιολόγηση του Σχεδίου που παρουσιάζεται αναλυτικά για όλους τους τομείς της κυπριακής οικονομίας. Στο τέλος γίνεται ανάλυση Swot της παρούσας κατάστασης, όπου αναφέρονται επιγραμματικά τα μειονεκτήματα- πλεονεκτήματα- ευκαιρίες - απειλές της Κύπρου.

6.1. Αξιολόγηση Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης 1999-2003.

Σε αρκετούς τομείς της κυπριακής οικονομίας αντιμετωπίστηκαν άμεσα τα προβλήματα που υπήρχαν και με βάση τις επιδιώξεις του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης, προβλέφθηκαν τα ανάλογα αναπτυξιακά μέτρα για την επίλυση των προβλημάτων. Σε μερικές περιπτώσεις όμως ενώ τα προβλήματα εντοπίστηκαν δεν προβλέφθηκε οποιοδήποτε αναπτυξιακό μέτρο και το πρόβλημα παραμένει άλυτο. Καλύτερα ας δούμε αναλυτικά τους τομείς, ξεκινώντας με τον **πρωτογενή**:

Στον **τομέα του πληθυσμού**, τα δημογραφικά προβλήματα έχουν εντοπιστεί, όπως η ολοένα αυξανόμενη μετακίνηση του πληθυσμού από την ύπαιθρο στις πόλεις και οι γεννήσεις που συνεχώς μειώνονται. Με βάση τα αναπτυξιακά μέτρα προβλέπεται η αντιμετώπιση των γεννήσεων π.χ. με επιδόματα τοκετού. Για την συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο προωθήθηκαν έργα αγροτικής ανάπτυξης π.χ. βελτίωση δρόμων, ίδρυση σχολείων κα. Επιπλέον θα πρότεινα ότι πρέπει να δοθεί περισσότερη έμφαση στον αγροτουρισμό, με την προβολή ορισμένων πλεονεκτημάτων των περιοχών π.χ. γαιδουράκια να σου κάνουν περιήγηση στο χωριό ή να δημιουργηθεί στο Τρόδος χιονοδρομικό κέντρο.

Στον **τομέα του πολιτισμού**, τα προβλήματα αντιμετωπίζονται με βάση τ' αναπτυξιακά μέτρα. Στηρίζονται κυρίως στην καλλιέργεια της πολιτιστικής συνείδησης για ευαισθητοποίηση των πολιτών. Με εξαίρεση την αδυναμία προστασίας και συντήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς μας, για την οποία δεν προβλέπεται τίποτα. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να προσληφθούν κάποιοι φύλακες για την φύλαξη αρχαιολογικών χώρων το βράδυ.

Στον **τομέα της γεωργίας**, τα προβλήματα αντιμετωπίζονται εν μέρει από τα αναπτυξιακά μέτρα. Προβλέπονται μέτρα ενθάρρυνσης των νέων ν' ασχοληθούν με τον γεωργικό τομέα. Ενώ άλυτο παραμένει το πρόβλημα της μειωμένης καλλιεργήσιμης γης, ως λύση του προβλήματος είναι η αξιοποίηση της ακαλλιεργήτης γης.

Στην **κτηνοτροφία**, όλα τα προβλήματα αντιμετωπίζονται άμεσα από τα αναπτυξιακά μέτρα. Για παράδειγμα για τον έλεγχο ζωικών ασθενειών προβλέπεται η δημιουργία κτηνιατρικής υποδομής στα κυπριακά λιμάνια και αερολιμένες.

Στην **αλιεία**, το μόνο πρόβλημα που εξακολουθεί να υπάρχει είναι η έλλειψη νομοθετικού πλαισίου για τον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων. Θα πρέπει να προβλεφθεί άμεσα κάποια νομοθεσία απ' τους αρμόδιους.

Στο **περιβάλλον** όπως και στα **δάση της Κύπρου** τα προβλήματα αντιμετωπίζονται με τα αναπτυξιακά μέτρα, κυρίως με επίκεντρο την περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών. Για παράδειγμα, για

την αντιμετώπιση των πυρκαγιών προβλέπεται εφαρμογή ενιαίου σχεδίου προστασίας των δασών.

Στην **υδατική ανάπτυξη** για αντιμετώπιση των περιορισμένων υδάτινων πόρων κρίθηκε αναγκαία η δημιουργία μονάδων αφαλάτωσης. Επιπλέον για την μη ορθολογική τιμολόγηση του νερού, προωθήθηκε η επιβολή των νέων τελών πώλησης νερού που να καλύπτει το κόστος παραγωγής του.

Στα **μεταλλεία- λατομεία** επιδιώκεται εφαρμογή στρατηγικής αειφόρου λατομικής και μεταλλευτικής ανάπτυξης. Αξιοσημείωτο είναι στην περίπτωση των μεταλλείων στην Κύπρο ότι παρατηρείται η θεωρία του Myrdal για την σωρευτική αιτιότητα. Δηλαδή τα μεταλλεία συγκεντρώνουν πληθυσμό στην περιοχή που βρίσκονται, αφού δημιουργούν θέσεις εργασίας και παρουσιάζεται ανάπτυξη.

ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Γενικά τα περισσότερα προβλήματα αντιμετωπίζονται άμεσα από τα αναπτυξιακά μέτρα. Περισσότερη έμφαση δίνεται στους τομείς του πληθυσμού, της υδατικής ανάπτυξης και στα μεταλλεία- λατομεία. Ενώ τα προβλήματα που παραμένουν άλυτα και χρειάζονται κάποια ιδιαίτερη προσοχή είναι στους τομείς του πολιτισμού, της γεωργίας και της αλιείας.

Ο **δευτερογενής τομέας** αξιολογείται ως εξής:

Στον **τομέα της μεταποίησης** προβλέπονται μεγάλες αλλαγές κυρίως με την ίδρυση νέων και με την επέκταση υφιστάμενων βιομηχανικών περιοχών, καθώς και με την δημιουργία ζώνης για παραγωγή προϊόντων υψηλής τεχνολογίας. Ενώ άλυτο παραμένει το πρόβλημα έλλειψης εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού και τα ψηλά εργατικά κόστη. Για την εξειδίκευση των υπαλλήλων μπορούν να οργανωθούν κάποια σεμινάρια.

Στον **τομέα των κατασκευών και αγοράς ακινήτων** η Κύπρος βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο, αφού το 64% των νοικοκυριών διαμένει σε ιδιόκτητη κατοικία. Όσον αφορά τις κατασκευές δημιουργήθηκε μεγάλο πρόβλημα κατά την περίοδο 1980-1990, όπου υπήρξε ραγδαία ανάπτυξη των κατασκευών κυρίως στις παραλιακές περιοχές. Δημιουργώντας περιβαλλοντικά προβλήματα που δεν μπορούν να επιλυθούν. Για παράδειγμα η δημιουργία ξενοδοχείων μπροστά απ' την θάλασσα, με αποτέλεσμα να περνάει κανείς από τον παραλιακό δρόμο και να μην μπορεί να δει την θέα της θάλασσας. Αυτά βέβαια είναι λάθη του παρελθόντος, που θα πρέπει να τα πληρώνουμε στο παρόν αλλά και στο μέλλον.

Στον **τομέα της ενέργειας**, για εξοικονόμηση της προβλέπεται η παραγωγή αμόλυβδης βενζίνης και ακάθартου πετρελαίου με χαμηλή περιεκτικότητα σε θείο. Σημαντική θα είναι και η παραγωγή ηλεκτρισμού με αφαλάτωση θαλάσσιου νερού, με απώτερο σκοπό την απεξάρτηση του τομέα από το πετρέλαιο ως την βασική πρώτη ύλη παραγωγής.

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Σ' αυτόν τον τομέα περισσότερη έμφαση δίνεται στον τομέα της ενέργειας, ενώ καλύπτονται εν μέρει και οι δύο άλλοι τομείς. Το πρόβλημα στον τομέα της μεταποίησης μπορεί ν' αντιμετωπιστεί με τ' ανάλογα σεμινάρια στους υπαλλήλους. Ενώ το πρόβλημα στις κατασκευές δεν λύνεται, απλά θα πρέπει να υπάρξει κάποια νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος.

Ακολουθεί ο **τριτογενής τομέας**:

Το **εμπόριο** βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο. Τ' αναπτυξιακά μέτρα θα προωθήσουν το ηλεκτρονικό εμπόριο και την δημιουργία εμπορικών κέντρων στο εξωτερικό. Με σκοπό να εξασφαλιστούν συνθήκες ικανοποιητικού ανταγωνισμού.

Στον **τουρισμό**, η Κύπρος βρίσκεται σε αρκετά ψηλά επίπεδα. Αντιμετωπίζει βέβαια αρκετά προβλήματα, το πιο σημαντικό είναι η έλλειψη διακριτικής ταυτότητας και ξεχωριστής εικόνας της Κύπρου ως τουριστικού προορισμού. Να πάψει να θεωρείται ως το νησί του «*ήλιου και της θάλασσας*», έχει και άλλα πλεονεκτήματα τα οποία πρέπει ν' αναδείξει. Πρέπει να δοθεί έμφαση σε διάφορες μορφές τουρισμού, όχι μόνο του θαλάσσιου π.χ. αγροτουρισμού. Επιτυγχάνοντας αυτό το σκοπό θα καταφέρει να εξασφαλίσει ολοκληρωμένο μακροπρόθεσμο προγραμματισμό.

Στην **οδική υποδομή** υπάρχουν σημαντικά προβλήματα, όπως η κυκλοφοριακή συμφόρηση και ρύπανση κατά τις ώρες κυκλοφοριακής αιχμής. Πρόβλημα για το οποίο δεν προβλέπεται τίποτα στο Στρατηγικό Σχέδιο. Θα μπορούσε όμως να εφαρμοστεί το σύστημα μονά-ζυγά που εφαρμόζεται στην Αθήνα, σίγουρα θα επέφερε κάποια θετικά αποτελέσματα. Ταυτόχρονα θ' αυξανόταν και η χρήση των δημόσιων μεταφορών.

Παρατηρούμε ότι πράγματι οι οδικές μεταφορές εκτελούνται από τον ιδιωτικό τομέα και το κράτος παρεμβαίνει μόνο για τον καθορισμό δρομολογίων-ωραρίων- εισιτηρίων. Αυτό που χρειάζεται άμεσα είναι αναβάθμιση των λεωφορείων και επέκταση των δρομολογίων που θα συνοδεύεται με την ανάλογη διαφήμιση.

Στην **λιμενική υποδομή** πρέπει άμεσα ν' αναπτυχθεί το λιμάνι της Λάρνακας ως επιβατικό και να υπάρξει αποδοτικότερη λειτουργία του λιμανιού της Λεμεσού, για να εξυπηρετηθεί η επιβατική κίνηση.

Στις **αεροπορικές συγκοινωνίες** τα προβλήματα αντιμετωπίζονται άμεσα με βάση τα αναπτυξιακά μέτρα. Κυρίως με την αναβάθμιση των αερολιμένων Λάρνακας, Πάφου και την αναδιάρθρωση των Κυπριακών Αερογραμμών.

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Αντιμετωπίζονται άμεσα τα προβλήματα του εμπορίου, της λιμενικής υποδομής και της αεροπορικής συγκοινωνίας. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στον τουρισμό με την ανάλογη προώθηση των μορφών τουρισμού και στην οδική υποδομή με την αναβάθμιση των δημοσίων μεταφορών.

Τέλος, αξιολογούνται οι **κοινωνικές υπηρεσίες** που έχουν ως εξής:

Στην **υγεία** προβλέπεται ισότητα του ιδιωτικού και κρατικού τομέα με την λειτουργία ιδιωτικών νοσοκομείων. Έχουν προγραμματιστεί σημαντικές βελτιώσεις με βάση τ' αναπτυξιακά μέτρα για τον τομέα της υγείας. Όπως η καταπολέμηση της πολυφαρμακίας, βελτίωση των νοσοκομείων και των ασθενοφόρων, η μηχανογράφηση ιατρικών αρχείων, η αποϊδρυματοποίηση των ψυχικά ασθενών κ.α.

Αρκετά σημαντικά είναι τ' αναπτυξιακά μέτρα για την **μέριμνα ατόμων με αναπηρία**. Κρίνεται απαραίτητη η πρόβλεψη ειδικών συνθηκών προσβασιμότητας

σε κτίρια, δρόμους και δημόσια μέσα συγκοινωνίας. Για παράδειγμα η δημιουργία θέσεων στον κρατικό τομέα αποκλειστικά για ΑΜΕΑ, καθώς και η επαγγελματική αποκατάσταση των ΑΜΕΑ μέσα στην επιχείρηση στην οποία υπέστησαν την αναπηρία. Με βάση τις υπηρεσίες που παρέχει ένα κράτος μπορεί να χαρακτηριστεί ως κοινωνικό γιατί βασίζεται στην αλληλεγγύη των πολιτών του για να καλύψει τις συλλογικές του ανάγκες.

Η **παιδεία** στην Κύπρο βρίσκεται σε ψηλά επίπεδα. Σ' αυτόν τον τομέα δεν παύουν να υπάρχουν και σημαντικά προβλήματα, όπως οι ανισοσκελίες μεταξύ προσφοράς- ζήτησης αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Υπάρχουν τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος μερικοί από τους οποίους είναι: ο σωστός επαγγελματικός προσανατολισμός, η συνεχής έρευνα αγοράς και η ενημέρωση των μαθητών, να υπάρχει επικοινωνία- συνεργασία μεταξύ του κόσμου της εργασίας και του σχολείου, είναι μια σχέση εξάρτησης. Άλλο πρόβλημα είναι η υπερβολική ποσότητα της διδακτέας ύλης, είναι καιρός να δοθεί έμφαση στην ποιότητα της διδασκαλίας και όχι στην ποσότητα. Με την μείωση της διδακτέας ύλης θα επιτύχεται η καταπολέμηση του φαινομένου των φροντιστηρίων.

Στα αναπτυξιακά μέτρα αναφέρεται η ενιαιοποίηση της δημοτικής με την γυμνασιακή εκπαίδευση που κατά την γνώμη μου είναι άσκοπη, γιατί το χάσμα που υπάρχει είναι λόγω ηλικίας. Ενώ σημαντική θεωρώ την συμβολή της τεχνολογίας και της πληροφορικής στα μαθήματα. Τα μαθήματα πρέπει να ρυθμίζονται από τις ανάγκες αγοράς.

Αξιόλογη είναι και η συμβολή του Πανεπιστημίου Κύπρου, του Τεχνολογικού και Ξενοδοχειακού Ινστιτούτου καθώς και της Νοσηλευτικής Σχολής. Καλό θα ήταν η επέκταση των σχολών στο Πανεπιστήμιο αλλά και η δημιουργία κάποιου δεύτερου Πανεπιστημίου για την κάλυψη της εγκώριας ζήτησης, ώστε οι απόφοιτοι να μην καταφεύγουν σε σχολές του εξωτερικού.

Ο **τομέας της απασχόλησης** παρουσιάζει αύξηση στον τομέα των υπηρεσιών, του εμπορίου και του τουρισμού ενώ υπάρχει μείωση στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα. Ευχάριστο παρουσιάζεται το γεγονός ότι η μακροχρόνια ανεργία στην Κύπρο βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα. Η αγορά εργασίας συνεχίζει να παρουσιάζει συνθήκες πλήρους απασχόλησης. Κρίνεται αναγκαία η επίλυση του πλεονάσματος στα διευθυντικά επαγγέλματα και οι ελλείψεις που υπάρχουν στους τεχνίτες, χειριστές μηχανημάτων. Πρέπει οι νέοι να οδηγηθούν στην εκπαίδευση επαγγελματιών με βάση την ζήτηση αγοράς εργασίας, αυτό θα επιτευχθεί με την σωστή επαγγελματική καθοδήγηση στα σχολεία. Σημαντικό βήμα με βάση τ' αναπτυξιακά μέτρα έχει γίνει στα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας, όπου εμπλέκονται οι ίδιοι οι άνεργοι στην διαδικασία εντοπισμού θέσεων εργασίας. Παράλληλα προωθούνται μέτρα ενθάρρυνσης του γυναικείου εργατικού δυναμικού. Οι νεοεισαχθέντες στην αγορά εργασίας και οι γυναίκες είναι δύο ευαίσθητες κατηγορίες που πρέπει ν' απορροφηθούν άμεσα και αποτελεσματικά.

Η **παραγωγικότητα** παραμένει σε χαμηλά επίπεδα λόγω των αργών ρυθμών αξιοποίησης σύγχρονης τεχνολογίας, τόσο στον ιδιωτικό όσο και δημόσιο τομέα. Γι' αυτό το πρόβλημα προβλέπεται στα ανάλογα αναπτυξιακά μέτρα για επαγγελματική κατάρτιση του εργατικού δυναμικού όλων των ηλικιών σε θέματα

πληροφορικής καθώς και η ενθάρρυνση ανάπτυξης καινοτόμων προγραμμάτων κατάρτισης με βάση την πληροφορική.

Στον **τομέα της στέγασης** είναι σημαντική η συμβολή του ιδιωτικού τομέα με τον Οργανισμό Αναπτύξεως Γης, ο οποίος βοηθείται κυρίως χρηματικά απ' το κράτος. Ο οργανισμός αυτός παρέχει διευκολύνσεις για απόκτηση στέγης σε οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα και σε νεαρά ζευγάρια π.χ. διαθέτει προς πώληση διαμερίσματα, σπίτια, οικοπέδα σε χαμηλές τιμές, χαμηλό τόκο και μακροχρόνια εξόφληση.

Παράλληλα προωθούνται σχέδια που αφορούν την διευκόλυνση νεαρών ζευγαριών στην ύπαιθρο. Επιπλέον ενδείκνονται διευκολύνσεις όπως το σχέδιο επιδότησης ενοικίου και επιδοτήσεις επιτοκίου για στεγαστικά δάνεια σε ειδικές περιπτώσεις.

Σ' ότι αφορά **τις επενδύσεις και τις αποταμιεύσεις** δημιουργήθηκαν συνθήκες δυσμενούς ψυχολογικού κλίματος στους πολίτες λόγω δολοφονιών ελληνοκυπρίων από τα στρατεύματα κατοχής. Το μεγάλο μειονέκτημα της κυπριακής οικονομίας είναι ότι όσο ανοδική πορεία και αν έχει, με το παραμικρό πρόβλημα που δημιουργείται από τον τούρκικο ζυγό μπορεί αυτόματα ν' ανατραπεί ολόκληρη η οικονομία του νησιού σ' όλους τους τομείς. Στην συγκεκριμένη περίπτωση η κυβέρνηση για τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας αύξησε τις δαπάνες για την άμυνα, προσφέροντας ταυτόχρονα το αίσθημα της ασφάλειας στους πολίτες της. Με σκοπό ν' αυξηθούν οι εγχώριες αποταμιεύσεις και η επενδυτική δραστηριότητα να μην εξαρτάται μόνο από ξένους πόρους.

Η **εφαρμογή περιφερειακής πολιτικής** στην Κύπρο κρίνεται αναγκαία, είναι εμφανές πλέον οι περιφερειακές ανισότητες κυρίως σε επίπεδο περιοχών. Εντοπίζονται αρκετά προβλήματα στον τομέα αυτό, μερικά απ' αυτά είναι: η έλλειψη στοιχείων π.χ. το ΑΕΠ ανά επαρχία, οι ανισότητες μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, η ύπαρξη περιοχών με ιδιαίτερα προβλήματα, η εξάρτηση περιοχών από μεμονομένους οικονομικούς τομείς, η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, τα χαμηλά αγροτικά εισοδήματα κ.α. Για να διασφαλιστεί η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ πρέπει αυτά τα προβλήματα να λυθούν. Πως θα κατανεμηθεί χρηματική βοήθεια από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, όταν δεν έχουμε το ΑΕΠ της κάθε περιφέρειας. Γενικά, τα περισσότερα στατιστικά στοιχεία υπάρχουν συγκεντρωτικά για όλη την Κύπρο. Με βάση τ' αναπτυξιακά μέτρα προβλέπεται συμπλεγματοποίηση χωριών για σκοπούς παροχής υπηρεσιών δημόσιας ωφελείας π.χ. συγκομιδή και απόρριψη απορριμμάτων. Μ' αυτό τον τρόπο θα υπάρξει καλύτερη εξυπηρέτηση πολιτών. Παράλληλα προβλέπεται ενδυνάμωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με την μεταβίβαση εξουσιών από την κεντρική διοίκηση. Αρκετές αρμοδιότητες της Κεντρικής Διοίκησης μπορούν να επιλυθούν πιο εύκολα σε τοπικό επίπεδο, επειδή οι τοπικές αρχές γνωρίζουν τις ανάγκες και τα προβλήματα της περιοχής τους. Επιπλέον πρέπει να καταπολεμηθεί η άσκοπη γραφειοκρατία.

Σημαντική είναι η συμβολή του Κράτους στον **τομέα της πληροφορικής**. Όπου θα ρυθμίσει το απαραίτητο θεσμικό και νομικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της πληροφορικής, θα ενημερώσει το κοινό και θα εφαρμόσει την πληροφόρηση στην κρατική μηχανή για την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών.

Η σχέση Κεντρικής Διοίκησης και Τοπική Αυτοδιοίκησης περνάει σ' ένα στάδιο μεταβίβασης, προηγουμένως αναφέραμε ότι μεταβιβάστηκαν στην ΤΑ ορισμένες αρμοδιότητες από την ΚΔ. Δεν θα είχε καμία αξία αυτή η μεταβίβαση εάν δεν συνοδευόταν με τους ανάλογους χρηματικούς πόρους. Έτσι η Κυβέρνηση ήδη παραχωρεί στους δήμους το ετήσιο ποσοστό 0,04% των εσόδων της από την άμεση και έμμεση φορολογία του κράτους. Οι τοπικές αρχές καθορίζουν μόνοι τους το ύψος των τελών και των δικαιωμάτων τους, σταδιακά θ' αυξήσουν τα έσοδα τους ώστε να μην είναι αναγκαία η στήριξη τους από το κράτος. Υπάρχουν αρκετά προβλήματα στην δημόσια διοίκηση όπως η χαμηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, η γραφειοκρατία, η περιορισμένη αποδοτικότητα, η απουσία δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης κ.α.

Τ' αναπτυξιακά μέτρα προβλέπουν ότι πρέπει να δοθεί αυτονομία στα διευθυντικά στελέχη και παράλληλα να τους παρέχονται συστηματικά επιμορφωτικά μαθήματα. Οι δημόσιοι υπάλληλοι θα ελέγχονται σε θέματα εξυπηρέτησης και συμπεριφοράς προς τους πολίτες. Εάν μπορούσε να εφαρμοστεί κάποιο σύστημα αξιολόγησης των δημοσίων υπαλλήλων, με αντικειμενικά κριτήρια τότε θα μπορούσε ν' αποδώσει καλύτερα η κρατική μηχανή.

Τέλος, θα ήθελα ν' αναφέρω ότι το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης σε γενικές γραμμές εντόπισε τα υπάρχοντα προβλήματα, έθεσε σωστά τις επιδιώξεις του και προχώρησε καθορίζοντας ουσιαστικά αναπτυξιακά μέτρα. Ευχής έργο, θα ήταν η επίτευξη όλων των αναπτυξιακών μέτρων και οι προβλέψεις να γίνουν έργα που θα επιφέρουν ένα καλύτερο αύριο. Ας μην ξεχνάμε ότι αυτή την φορά με τα αποτελέσματα αυτού του Σχεδίου θα κριθούμε με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

6.2. Ανάλυση SWOT.

Για να σχεδιαστεί ένα αποτελεσματικό στρατηγικό πρόγραμμα, πρέπει πρώτα να εναρμονίσουμε τους στόχους με τα μέσα που διαθέτει ο τόπος. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί εντοπίζοντας ποια είναι τα δυνατά - αδύνατα σημεία της περιοχής, καθώς και των ευκαιριών - απειλών που προβλέπονται να παρουσιαστούν. Βέβαια, εννοούμε την ανάλυση Swot , η οποία στην Κύπρο παρουσιάζεται ως εξής:

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ικανοποιητικό ΑΕΠ. ▪ Θετικές επιπτώσεις στον τομέα της οικονομίας. ▪ Υπάρχει διατήρηση συνθηκών σχεδόν πλήρους απασχόλησης. ▪ Η γεωγραφική θέση της και το μεσογειακό κλίμα. ▪ Συνδυασμός θάλασσας και βουνού. ▪ Παρατηρείται αυξημένη τουριστική κίνηση. ▪ Έχει σπάνια κλωρίδα, πανίδα, πετρώματα. ▪ Έχει πλούσια πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά. ▪ Διαθέτει 2 λιμάνια Λεμεσού- Λάρνακας, πολλαπλής χρήσης. ▪ Αποτελεί την έκτη ναυτιλιακή δύναμη στον κόσμο. ▪ Υπάρχει Σχολή Εκπαίδευσης Ναυτικών, το Πανεπιστήμιο Κύπρου, Τεχνολογικό και Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο, καθώς και Νοσηλευτική Σχολή. ▪ Χαμηλό επίπεδο μακροχρόνιας ανεργίας. ▪ Η αγορά εργασίας έχει συνθήκες πλήρους απασχόλησης. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Μικρό μέγεθος εγχώριας αγοράς. ▪ Μείωση της γεννητικότητας και γήρανση του πληθυσμού. ▪ Μειωμένες εκτάσεις καλλιεργήσιμης γης. ▪ Μείωση της δασικής επιφάνειας του νησιού. ▪ Οι δυσμενείς κλιματολογικές συνθήκες των τελευταίων χρόνων. ▪ Αδυναμία ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. ▪ Έλλειψη διακριτικής ταυτότητας, η Κύπρος είναι γνωστή ως το νησί του ήλιου και της θάλασσας. ▪ Το ψηλό κόστος του κυπριακού τουριστικού προϊόντος (μεγάλη απόσταση της Κύπρου από τις χώρες πηγές τουρισμού). ▪ Περιορισμένη χρήση των δημόσιων μεταφορών. ▪ Ανισοσκελίες μεταξύ προσφοράς- ζήτησης αποφοίτων στην αγορά εργασίας. ▪ Χαμηλό επίπεδο στην παραγωγικότητα. ▪ Η ύπαρξη περιοχών με ιδιαίτερα προβλήματα. ▪ Απουσία δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. ▪ Συμμετοχή της Κύπρου στα προενταξιακά προγράμματα της ΕΕ. ▪ Το σύστημα οικονομίας στην Κύπρο στηρίζεται κυρίως στον ιδιωτικό τομέα. ▪ Όλες οι επαρχίες απέκτησαν καινούργια νοσοκομεία. ▪ Δημιουργία ιδιωτικών νοσοκομείων. ▪ Ενδυνάμωση Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τους παραχωρείται ο Φ.Α.Π. ▪ Προώθηση αγροτουρισμού. ▪ Συμπλεγματοποίηση χωριών. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Το βορειοανατολικό της τμήμα βρίσκεται υπό την κατοχή του τουρκικού ζυγού και δημιουργεί το αίσθημα της ανασφάλειας στους κατοίκους αλλά και στους επισκέπτες της. ▪ Ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις στους τομείς των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής. ▪ Η εξάρτηση της κυπριακής οικονομίας από μεμονωμένους τομείς. ▪ Ελλείψεις εργατικού δυναμικού σε τεχνικά επαγγέλματα. ▪ Ο περιορισμός των φυσικών πόρων , κυρίως των υδάτινων. ▪ Κίνδυνος μετάδοσης ζωικών ασθενειών από τα κατεχόμενα. ▪ Εξάντληση των πλουσιότερων κοιτασμάτων των χαλκούχων σιδηροπυριτών. ▪ Ο ηλεκτρισμός εξαρτάται από το πετρέλαιο σαν την βασική πρώτη ύλη παραγωγής. ▪ Οι διαφορετικές συνθήκες ζωής μεταξύ αστικών περιοχών και υπαίθρου. ▪ Η συγκράτηση της επενδυτικής δραστηριότητας και των εγχώριων αποταμιεύσεων. ▪ Υπάρχουν περιφερειακές ανισότητες.

Από την πιο πάνω ανάλυση, συμπεραίνουμε ότι έχει αρκετά συγκριτικά πλεονεκτήματα η Κύπρος, τα οποία πρέπει να εκμεταλλευτεί. Αρκετές είναι και οι ευκαιρίες της, με μεγαλύτερη την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2003, που θεωρείται σίγουρη παρά τις δυσκολίες που παρουσιάζονται. Αυτή είναι μια μεγάλη πρόκληση να συγκριθούμε με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα και να συμμετέχουμε σε ευρωπαϊκά προγράμματα. Θα ακολουθήσουν ριζικές αλλαγές σ' όλους τους τομείς της οικονομίας.

Γνωρίζοντας λοιπόν την παρούσα κατάσταση του τόπου, τις δυνατότητες αλλά και τους περιορισμούς της, είναι ευθύνη όλων μας να προωθήσουμε τα πλεονεκτήματα και να ελαττώσουμε, γιατί όχι και να εξαλείψουμε τα μειονεκτήματα της. Για να το επιτύχουμε αυτό πρέπει να συνεργαστούμε όλοι, το κράτος, οι ιδιωτικοί φορείς, οι υπουργοί, η τοπική αυτοδιοίκηση και κυρίως χρειάζεται η ευαισθητοποίηση των πολιτών. **Η Κύπρος του 2003 χρειάζεται όσο ποτέ ενεργούς πολίτες!**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οικονομικοί Δείκτες
Ευρωπαϊκή Ένωση

Κατά Κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Ε.Ν.Μ.)

	1961	1973	1975	1978	1997	1998	1999 (Εκτ.)
Ε.Ε.	1102	3207	4115	5725	18911	19930	20778
Αυστρία	919	2966	4024	6030	22698	23286	24579
Βέλγιο	1211	3769	5084	7589	21074	21650	22706
Βρετανία	1362	2623	3354	4509	16435	21103	21633
Γαλλία	1347	3964	5237	7125	21416	21749	22535
Δανία	1344	4640	6008	8699	27343	28294	30983
Ελλάδα	536	1781	2255	3192	9789	9955	11117
Ιρλανδία	674	1822	2203	3199	16934	18994	23056
Ισπανία	400	1681	2419	3149	12269	12502	13298
Ιταλία	840	2504	3124	4229	17502	18209	18892
Λουξεμβούργο	1578	5136	5850	8564	33261	34774	36351
Ολλανδία	1048	3877	5212	7827	20541	21317	22505
Ομόσπ. Δημ. της Γερμανίας ^α	1370	4518	5446	8189	23345	23225	24055
Πορτογαλία	323	1228	1495	1674	9021	9043	10609
Σουηδία	1915	5235	7227	8773	23785	23512	23598
Φινλανδία	1210	3258	4796	5723	20277	21300	23010
Κύπρος	455	1209	1120	2132	11453	12188	12795

α Από το 1997 αναφέρεται στην ενοποιημένη Γερμανία.

**ΚΥΡΙΟΙ ΠΟΣΟΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ
ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 1999-2003 (%)**

	Μέσος Ετήσιος 1994-98 (εκτίμηση)	Ρυθμός μεταβολής 1999-2003 (στόχος)
1. Ρυθμός Ανάπτυξης	4,3	4,0
– Γεωργία	-0,9	1,5
– Μεταποίηση	1,0	2,0
– Ξενοδοχεία και Εστιατόρια	5,0	6,0
– Άλλες Υπηρεσίες	6,5	5,1
2. Εγχώριες Αποταμιεύσεις/ΑΕΠ	16,4(1998)	18,9(2003)
3. Πάγιες Επενδύσεις/ΑΕΠ	17,7(1998)	16,4(2003)
4. Ρυθμός Μεταβολής Μοναδιαίου Εργατικού Κόστους	3,7	1,2
5. Ρυθμός Πληθωρισμού	3,2	4,1
6. Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλαγών/ΑΕΠ ⁹	-6,7(1998)	2,0(2003)
7. Δημοσιονομικό Έλλειμμα/ΑΕΠ	-5,5(1998)	-2,0(2003)
8. Δημόσιο Χρέος/ΑΕΠ (Εξαιρουμένου του ενδοκυβ. χρέους)	60,0(1998)	59,7(2003)
9. Ρυθμός Αύξησης της Συνολικής Ρευστότητας	10,8	10,0

⁹ Εξαιρουμένων των δαπανών για την άμυνα.

Δημογραφικά

	1997 (1997/78)	1998 (1998/97)	1999 (1999/98) (Εκτ.)	2000 (2000/99) (Προβλ.)	(1998/61)
Πληθυσμός μέσο του Χρόνου (000'ς) ^α	743	748	753	μ.δ.	-
- στις Περιοχές που ελέγχει το Κράτος	655	660	665	672	-
Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης Πληθυσμού στις Περιοχές που ελέγχει το Κράτος (%)	1,5 ^β	1,2 ^β	0,7 ^β	1,0 ^β	0,3 ^β
Πληθυσμός κατά Επαρχία (%)					
- Λευκωσία	40,6	40,6	μ.δ.	μ.δ.	-
- Αμμόχωστος	5,1	5,2	μ.δ.	μ.δ.	-
- Λεμεσός	28,9	28,9	μ.δ.	μ.δ.	-
- Λάρνακα	16,7	16,7	μ.δ.	μ.δ.	-
- Πάφος	8,7	8,7	μ.δ.	μ.δ.	-
Ποσοστό Πληθυσμού που κατοικεί στις Αστικές Περιοχές (%) ^{α1}	68,9	68,9	μ.δ.	μ.δ.	-
Πληθυσμός κατά Φύλο (%)					
- Άνδρες	49,9	49,8	49,8	μ.δ.	-
- Γυναίκες	50,1	50,2	50,2	μ.δ.	-
Διάρθρωση Πληθυσμού κατά Ηλικία (%)					
0 - 14	24,2	23,8	29,2	μ.δ.	-
15 - 64	64,7	65,1	65,5	μ.δ.	-
65+	11,1	11,2	11,3	μ.δ.	-
Ακαθάριστο Ποσοστό Γεννητικότητας/ 1000 Κατοίκους	14,2	13,4	12,8	μ.δ.	-
Ακαθάριστο Ποσοστό Θνησιμότητας/ 1000 Κατοίκους	7,9	8,2	7,6	μ.δ.	-

α Συμπεριλαμβάνει και τον αριθμό των Τουρκοκυπρίων που μένουν στις κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου μετά το 1974, δεν συμπεριλαμβάνει όμως τους εποίκους.

β Ο ρυθμός αύξησης αναφέρεται στην περίοδο που παρουσιάζεται σε παρένθεση

γ Αναφέρεται στα αποτελέσματα της Απογραφής του 1946.

δ Αναφέρεται στα αποτελέσματα της Απογραφής του 1960.

ε Αναφέρεται στο 1976

α1 Τα στοιχεία για την περίοδο 1974-2000 δεν είναι συγκρίσιμα με τα στοιχεία της περιόδου 1950-53, διότι ο διαχωρισμός σε αστικές και αγροτικές περιοχές γίνεται με διαφορετικά κριτήρια.

Εξαγωγές

	1997 (1997/78)	1998 (1998/97)	1999 (1999/98) (Εκτ.)	2000 (2000/99) (Προβλ.)	(1998/61)
Εξαγωγές Αγαθών (€ εκ.)	605,6	519,8	502,9	547,0	-
- Εγχώριες Εξαγωγές	213,8	213,2	205,6	205,0	-
- Επανεξαγωγές	391,8	306,6	297,3	342,0	-
Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης των Εξαγωγών Αγαθών σε Τρέχουσες Τιμές (%)	9,1 ^α	-14,2 ^α	-3,2 ^α	8,7 ^α	9,8 ^α
Πραγματικός Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης των Εξαγωγών Αγαθών (%)	5,8 ^α	-13 ^α	-2,3 ^α	6,6 ^α	5,8 ^α
Εξαγωγές / Εισαγωγές Αγαθών (ΦΟΠ) (%) ^β	37,4	30,6	29,1	28,2	-
Εξαγωγές Αγαθών / ΑΕΠ (%)	14,0	11,1	10,2	10,1	-
Κατανομή Εγχώριων Εξαγωγών (%)					
- Γεωργικές	16,8	40,5	35,0	32,0	-
- Βιομηχανικές	82,5	171,1	168,6	171,0	-
- Μεταλλεύματα	0,5	1,5	1,8	1,8	-
- Άλλες	0,2	0,1	0,2	0,2	-
Εγχώριες Εξαγωγές κατά Χώρα Προορισμού (%)					
- Ευρωπαϊκές Χώρες (περιλ. της Βρετανίας)	49,4	52,5	50,6	μ.δ.	-
- Βρετανία	20,2	20,8	17,9	μ.δ.	-
- Αραβικές Χώρες	28,8	26,9	24,4	μ.δ.	-
- Χώρες Ανατολικής Ευρώπης	9,7	8,7	7,0	μ.δ.	-
- Άλλες	12,1	12,0	18,0	μ.δ.	-
Κυριότερες Εξαγωγές (€ εκ.)					
- Ένδυση	29,9	29,0	23,0	μ.δ.	-
- Πατάτες	8,4	19,0	13,0	μ.δ.	-
- Υπόδηση	8,0	8,3	7,0	μ.δ.	-
- Εσπεριδοειδή	17,3	12,7	13,6	μ.δ.	-
- Τσιγάρα	8,9	12,2	15,0	μ.δ.	-
Εξαγωγές Υπηρεσιών (€ εκ.)	1446,0	1521,2	1719,3	1930,0	-
- Τουρισμός	843,0	878,3	1022,0	1175,0	-
- Υπεράκτιες	178,3	209,6	243,1	264,5	-
- Υπηρεσίες Προσφερόμενες στο Εξωτερικό	88,5	89,7	79,9	86,5	-
Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης των Εξαγωγών Υπηρεσιών σε Τρέχουσες Τιμές (%)	7,3 ^α	5,2 ^α	13 ^α	12,3 ^α	13,1 ^α
Πραγματικός Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης των Εξαγωγών Υπηρεσιών	3,2 ^α	2,2 ^α	10,8 ^α	6,8 ^α	8,4 ^α
Εξαγωγές Υπηρεσιών / ΑΕΠ (%)	33,3	32,5	34,8	35,5	-

α Ο ρυθμός αύξησης αναφέρεται στην περίοδο που παρουσιάζεται στην παρένθεση.

β Δεν περιλαμβάνονται οι αγορές αεροσκαφών από τις Κυπριακές Αερογραμμές το 1978 αξίας £10,8 εκ. σε τρέχουσες τιμές και £9,6 εκ. σε σταθερές τιμές του 1980 και αμυντικού εξοπλισμού.

Εισαγωγές	1997 (1997/78)	1998 (1998/97)	1999 (1999/98) (Εκτ.)	2000 (2000/99) (Προβλ.)	(1998/61)
Εισαγωγές Αγαθών (Σ εκ.) ^α	1618,6	1697,1	1729,3	1940,4	-
Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης Εισαγωγές Αγαθών σε Τρέχουσες Τιμές	11,0 ^β	4,9 ^β	1,9 ^β	12,2 ^β	11,1 ^β
Πραγματικός Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης Εισαγωγών Αγαθών (%)	6,5 ^β	5,0 ^β	-1,8 ^β	9,8 ^β	6,8 ^β
Κατανομή Εισαγωγών Αγαθών (%) ^α					
- Καταναλωτικά Αγαθά	38,9	34,3	35,7	34,6	-
- Πρώτες Ύλες	33,4	34,6	31,6	30,4	-
- Κεφαλαιουχικά Αγαθά	9,1	11,2	10,3	9,8	-
- Μεταφορικός Εξοπλισμός	9,5	11,9	12,9	12,0	-
- Καύσιμα και Λιπαντικά	9,1	7,0	9,5	13,1	-
- Άλλες	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Εισαγωγές κατά Χώρα Προέλευσης (%) ^α					
- Ευρωπαϊκές Χώρες (περιλ. της Βρετανίας)	47,6	54,7	53,3	μ.δ.	-
Βρετανία	11,4	11,3	11,6	μ.δ.	-
- Αραβικές Χώρες	2,3	2,5	4,3	μ.δ.	-
- Χώρες Ανατολικής Ευρώπης	8,1	7,2	7,1	μ.δ.	-
- Άλλες	42,0	35,6	35,3	μ.δ.	-
Δαπάνες Κυπρίων στο Εξωτερικό (Σ εκ.)	198,1	211,3	230,0	250,0	

α Δεν περιλαμβάνονται οι αγορές αεροσκαφών από τις Κυπριακές Αερογραμμές το 1978 αξίας £10,8 εκ. σε τρέχουσες τιμές και £9,6 εκ. σε σταθερές τιμές του 1980

β Ο ρυθμός αύξησης αναφέρεται στην περίοδο που παρουσιάζεται στην παρένθεση.

γ Αναφέρεται στο 1952

δ Συμπεριλαμβάνονται στην κατηγορία των κεφαλαιουχικών αγαθών

Παραγωγή - Εισόδημα

	1997 (1997/78)	1998 (1998/97)	1999 (1999/98) (Εκτ.)	2000 (2000/99) (Προβλ.)	(1998/61)
Βασικοί Δείκτες του Τουριστικού Τομέα					
- Προσφορά Κλινών	84549	84368	86151	88000	-
- Ποσοστό Πληρότητας(%)					
Ξενοδοχεία 1-5 Αστέρων	56,1	55	58,4	μ.δ.	-
Οργανωμένα Διαμερίσματα (Α και Β τάξης)	47,1	47,5	51,3	μ.δ.	-
- Αφίξεις Τουριστών Πολυήμερης Παραμονής	2088000	2222706	2433900	2677300	-
- Αφίξεις Τουριστών κατά Χώρα Προέλευσης (%)					
Βρετανία	40,5	45,7	47,7	μ.δ.	-
Ομόσπ. Δημ. της Γερμανίας	12	9,4	9,8	μ.δ.	-
Σκανδιναβικές Χώρες	10,8	10,9	10,9	μ.δ.	-
Ελλάδα	3,2	3,2	3,4	μ.δ.	-
Ρωσία ^ε	10,6 ^ζ	8,9 ^ζ	4,7	μ.δ.	-
Άλλες Ευρωπαϊκές Χώρες	15,2	13,9	15,0	μ.δ.	-
Ισραήλ	2,5	2,4	2,5	μ.δ.	-
Άλλες	5,2 ^η	5,6 ^η	6,0 ^η	μ.δ.	-
Ποσοστιαία Κατανομή Τριμηνιαίων Αφίξεων (%)					
Ιανουάριος - Μάρτιος	12,9	10,2	10,6	μ.δ.	-
Απρίλιος - Ιούνιος	28,1	30,2	30,0	μ.δ.	-
Ιούλιος - Σεπτέμβριος	38,9	40,8	40,0	μ.δ.	-
Οκτώβριος - Δεκέμβριος	20,1	18,8	19,4	μ.δ.	-
- Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης των Αφίξεων Τουριστών (%)	4,3 ^{στ}	6,5 ^{στ}	9,5 ^{στ}	10,0 ^{στ}	11,6 ^{στ}
- Κατά Κεφαλή Έσοδα Τουριστών (£)	404	395	420	439	

α Καλύπτει μόνο τα ξενοδοχεία.

β Αναφέρεται στο 1959.

γ Αναφέρεται στο 1980.

δ Αναφέρεται στο 1976.

ε Αναφορικά με την περίοδο πριν τις πολιτικές μεταρρυθμίσεις στη Ρωσία δεν υπάρχουν στοιχεία.

στ Ο ρυθμός αύξησης αναφέρεται στις περιόδους που παρουσιάζονται σε παρένθεση.

ζ Περιλαμβάνει και τις υπόλοιπες χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

η Δεν περιλαμβάνει τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Υγεία

	1950	1961	1973	1975	1978	1997	1998
Παιδική Θνησιμότητα (Αριθμός Θανάτων Βρεφών ανά 1000 Γεννήσεις Ζώντων Νεογνών)	63	40 ^α	18	13 ^β	13	8	7
Προσδοκώμενος Μέσος Όρος Ζωής (αρ. ετών)							
- Άνδρες	63,6 ^γ	n.a.	70,0	71,9 ^δ	71,9 ^δ	75,0 ^ε	75,0 ^ε
- Γυναίκες	68,8 ^γ	n.a.	72,9	74,9 ^δ	74,9 ^δ	80,0 ^ε	80,0 ^ε
Άτομα ανά Γιατρό	1669	1470	1053	1042 ^β	989	379	368
Άτομα κατά Νοσοκομειακό Κρεβάτι	434 ^{στ}	221	179	162 ^β	165	210	215
Δημόσιες Δαπάνες στον Τομέα της Υγείας / Α.Εθ.Π. (%)	μ.δ.	1,2 ^α	1,2	1,9	1,1	2,0	2,0
Συνολικές Δαπάνες στον Τομέα της Υγείας / Α.Εθ.Π. (%)	μ.δ.	3,4 ^α	2,7	3,3	2,4	6,0	5,9

α Αναφέρεται στο 1960.

β Αναφέρεται στο 1976.

γ Αναφέρεται στη χρονική περίοδο 1948-50.

δ Αναφέρεται στην περίοδο 1976-77.

ε Αναφέρεται στη χρονική περίοδο 1996-97.

στ Αναφέρεται μόνο στα νοσοκομειακά κρεβάτια του δημόσιου τομέα

ζ Από το 1995 χρησιμοποιείται νέος ορισμός νοσοκομειακής κλίνης.

Παιδεία

	1950	1961	1973	1975	1978	1998	1999
Αναλφαβητισμός (%)	33	18	μ.δ.	10 ^γ	μ.δ.	6 ^δ	6 ^δ
- Άνδρες	49	9	μ.δ.	4 ^γ	μ.δ.	2 ^δ	2 ^δ
- Γυναίκες	47	27	μ.δ.	15 ^γ	μ.δ.	10 ^δ	10 ^δ
Κατανομή Πληθυσμού κατά Εκπαιδευτικά Προσόντα που διαθέτει (%)							
- Χωρίς Εκπαίδευση	41 ^β	25 ^β	μ.δ.	13 ^γ	μ.δ.	4 ^ε	4 ^ε
- Πρωτοβάθμια	51 ^β	59 ^β	μ.δ.	53 ^γ	μ.δ.	39 ^ε	39 ^ε
- Δευτεροβάθμια	7 ^β	15 ^β	μ.δ.	53 ^γ	μ.δ.	40 ^ε	40 ^ε
- Ανώτερη/Πανεπιστημιακή (Τριτοβάθμια)	1 ^α	1 ^β	μ.δ.	53 ^γ	μ.δ.	17 ^ε	17 ^ε
Ποσοστό Εγγραφής (%) ^{στ}							
- Προδημοτική	μ.δ.	μ.δ.	27	μ.δ.	μ.δ.	62,5	66,4
- Πρωτοβάθμια	μ.δ.	104 ^β	105	112	μ.δ.	96	96
- Δευτεροβάθμια	μ.δ.	43 ^β	72	78	μ.δ.	91	91
- Ανώτερη/Πανεπιστημιακή (Τριτοβάθμια)	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	27	μ.δ.	48	52
Αριθμός Φοιτητών ανά 1000 Άτομα	μ.δ.	μ.δ.	18	25	24	32	35
Δημόσιες Δαπάνες στον Τομέα της Παιδείας / Α.Εθν.Π. (%)	μ.δ.	2,6 ^ζ	3	4,3	3,3	5,0	5,4
Συνολικές Δαπάνες στον Τομέα της Παιδείας / Α.Εθν.Π. (%)	μ.δ.	3,3 ^ζ	4,5	6,3	5,1	8,1	8,6
- Δαπάνες στο Εξωτερικό	μ.δ.	0,6 ^ζ	1	1,7	1,5	1,3	1,3

α Αναφέρεται στην Απογραφή του 1946 και σε πληθυσμό 7-χρονών και άνω.

β Αναφέρεται στην Απογραφή του 1960 και σε πληθυσμό 7-χρονών και άνω.

γ Αναφέρεται στην Απογραφή 1976 και πληθυσμό 10-χρονών και άνω.

δ Αναφέρεται στην Απογραφή του 1992 και σε πληθυσμό 15-χρονών και άνω.

ε Αναφέρεται στην Απογραφή του 1992 και σε πληθυσμό 20-χρονών και άνω.

στ Εγγραφή στη συγκεκριμένη βαθμίδα εκπαίδευσης ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού στις ανάλογες ηλικίες.

ζ Αναφέρεται στο 1965.

Αγορά Εργασίας και Ρυθμός Πληθωρισμού^α

	1973/60	1986/73	1997/86	1998	1999 (Εκτ.)	2000 (Προβλ.)
Ποσοστό Ανεργίας (%)						
Ε.Ε.	2,3	6,7	9,7	9,9	9,2	8,6
Αυστρία	1,8	2,5	3,8	4,7	4,2	3,9
Βέλγιο	2,0	7,9	8,6	8,8	8,6	8,3
Βρετανία	1,9	7,3	8,8	6,3	6,0	5,5
Γαλλία	2,0	6,7	10,8	11,7	11,1	10,5
Δανία	1,1	6,3	7,4	5,1	4,3	4,6
Ελλάδα	4,5	4,0	7,9	9,8	9,4	9,0
Ιρλανδία	5,6	11,1	14,1	7,8	6,4	5,5
Ισπανία	2,6	12,0	20,1	18,7	15,7	13,9
Ιταλία	5,0	7,0	10,1	11,9	11,7	11,3
Λουξεμβούργο	0,0	1,8	2,4	2,8	2,5	2,4
Ολλανδία	1,2	7,2	6,6	4,0	3,0	2,5
Ομόσπ. Δημ. της Γερμανίας ^β	0,7	4,4	7,1	9,4	9,0	8,6
Πορτογαλία	2,5	7,0	5,8	5,1	4,6	4,5
Σουηδία	1,9	2,5	5,9	8,3	7,3	6,5
Φινλανδία	2,1	5,5	10,0	11,4	10,4	9,4
Κύπρος ^γ	1,6	4,8	2,7	3,3	3,6	3,5
Παραγωγικότητα^δ						
Ε.Ε.	4,4	2,0	2,0	1,3	0,9	1,8
Αυστρία	5,0	1,3	2,0	1,9	1,1	2,1
Βέλγιο	4,3	2,0	1,9	1,9	0,9	1,7
Βρετανία	2,9	1,8	1,6	1,0	0,4	2,0
Γαλλία	4,7	2,1	1,8	2,0	1,3	1,5
Δανία	3,2	1,4	1,7	0,5	1,3	2,1
Ελλάδα	8,1	1,5	1,3	1,2	0,9	1,1
Ιρλανδία	4,3	3,3	4,5	3,7	3,4	3,6
Ισπανία	6,5	3,2	1,4	0,3	0,4	1,0
Ιταλία	5,5	1,9	2,0	0,6	0,3	1,4
Λουξεμβούργο	3,0	1,3	1,4	0,6	0,5	1,4
Ολλανδία	3,9	1,9	1,3	1,2	0,9	1,1
Ομόσπ. Δημ. της Γερμανίας ^β	4,0	1,8	2,5	1,8	1,3	2,3
Πορτογαλία	6,6	3,0	2,4	0,9	1,7	2,4
Σουηδία	3,5	1,0	2,0	1,2	1,1	1,7
Φινλανδία	4,5	2,4	3,2	3,6	1,7	2,0
Κύπρος	5,8	4,7	2,9	3,8	3,3	3,4

α Οι αριθμοί αφορούν μέσους ετήσιους ρυθμούς μεταβολής, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά.

β Από το 1991 αναφέρεται στην ενοποιημένη Γερμανία.

γ Αναφέρεται στο σύνολο των εγγεγραμμένων και μη εγγεγραμμένων ανέργων ως ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

δ Αναφέρεται στο σύνολο της οικονομίας.

Αγορα Εργασίας

	1997 (1997/78)	1998 (1998/97)	1999 (1999/98) (Εκτ.)	2000 (2000/99) (Προβλ.)	(1998/61)
Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός (000'ς)	305	309	314	316	—
Επικερδώς Απασχολούμενοι (000'ς)	284	287	290	294	—
Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης του Επικερδώς Απασχολούμενου Πληθυσμού (%)	2,8 ^α	1,2 ^α	1,1 ^α	1,3 ^α	0,7 ^α
Κατανομή του Επικερδώς Απασχολούμενου Πληθυσμού (%)					
- Πρωτογενείς Τομείς ^β	9,8	9,8	9,5	9,2	—
- Δευτερογενείς Τομείς	23,5	22,7	22,2	21,9	—
- Tertiary Sectors	66,7	67,5	68,4	68,9	—
Επικερδώς Απασχολούμενοι στη Δημόσια Διοίκηση και Δημόσιες Υπηρεσίες / Συνολική Απασχόληση (%)	6,7	6,9	7,0	6,9	—
Άνεργοι (000'ς)	10,4	10,4	11,4	11,3	—
Ποσοστό Ανεργίας (%)	3,4	3,4	3,6	3,5	—
Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός ως ποσοστό του Πληθυσμού Ηλικίας μεταξύ 15-64	73,5	n.a.	n.a.	—	—
Πραγματικός Ρυθμός Αύξησης της Παραγωγικότητας (%)	2,7 ^α	3,8 ^α	3,3 ^α	3,4 ^α	4,3 ^α
Ένταση Εργασίας (ΛΚ, σε σταθερές τιμές του 1980) ^γ	48 322	—	—	—	—
Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης των Ονομαστικών Απολαβών (%)	11,1 ^α	5,0 ^α	4,0 ^α	6,6 ^α	10,0 ^α
Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης των Πραγματικών Απολαβών (%)	5,3 ^α	2,7 ^α	2,3 ^α	2,0 ^α	5,0 ^α
Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης του Εργατικού Κόστους κατά Μονάδα Παραγωγής (%)	17,0 ^α	1,2 ^α	0,7 ^α	3,4 ^α	5,5 ^α

α Ο ρυθμός αύξησης αναφέρεται στην περίοδο που παρουσιάζεται σε παρένθεση

β Η μεθοδολογία αναφορικά με την εκτίμηση του επικερδώς απασχολούμενου πληθυσμού στη γεωργία έχει αλλάξει από το 1976 και συνεπώς τα στοιχεία για την περίοδο 1978-1999 δεν είναι συγκρίσιμα με τα στοιχεία για τα προηγούμενα χρόνια..

γ Αναφέρεται στο 1955.

δ Αναφέρεται στο 1976

ε Κατά προσέγγιση εκτίμηση, με βάση τη διάρθρωση πληθυσμού κατά ηλικία του 1946

στ Κατά προσέγγιση εκτίμηση, με βάση τη διάρθρωση πληθυσμού κατά ηλικία του 1976

ζ Υπολογίζεται διαιρώντας τις πάγιες επενδύσεις δια της καθαρής αύξησης της απασχόλησης, για την περίοδο που φαίνεται στην παρένθεση. Στις πάγιες επενδύσεις δεν περιλαμβάνεται η αγορά αεροσκαφών. Μείωση υποδεικνύει πιο εντατική χρήση του εργατικού δυναμικού

η Συμφωνά με τη μεθοδολογία ταξινόμησης των Εθνικών Λογαριασμών NACE, ο τομέας αυτός περιλαμβάνει μόνο τη Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα γι αυτό δε συγκρίνεται με προηγούμενα χρόνια

Συνθήκες Στέγασης

	1950	1961	1973	1975	1982	1997	1998
Οικιστικό Απόθεμα	113521 ^α	160590 ^β	169093	116023	168588	268728	275226
Ποσοστό Νοικοκυριών σε Ιδιόκτητη Κατοικία (%)	μ.δ.	46,1 ^γ	μ.δ.	57,4 ^δ	60,6	74,3 ^{στ}	74,3 ^ζ
Κόστος Κατασκευής ανά Οικιστική Μονάδα στον Ιδιωτικό Τομέα ()							
- Κατοικίες	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	63473	μ.δ.
- Διαμερίσματα	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	30742	μ.δ.
Κόστος Κατασκευής ανά m ² (€)							
- Κατοικίες	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	312	322
- Διαμερίσματα	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	284	293
Κατοικίες συνδεδεμένες με Ηλεκτρισμό (%)	10,6 ^α	43,7	μ.δ.	92,4 ^β	98,3	ζ	ζ
- Αστικές Περιοχές	41,9 ^α	91,7	μ.δ.	92,4 ^β	99,3	ζ	ζ
- Αγροτικές Περιοχές	2,0 ^α	27,7	μ.δ.	92,4 ^β	96,6	ζ	ζ
Κατοικίες συνδεδεμένες με το Υδρευτικό Σύστημα (%)	μ.δ.	26	85,7 ^ε	80,6 ^β	93,7	100 ^{στ}	100 ^{στ}
- Αστικές Περιοχές	μ.δ.	67,5	90,4 ^ε	93,3 ^β	98,4	100 ^{στ}	100 ^{στ}
- Αγροτικές Περιοχές	μ.δ.	7,1	67,8 ^ε	66,9 ^β	86	100 ^{στ}	100 ^{στ}
Άτομα ανά Δωμάτιο (Μέσος Όρος)	1,91 ^α	1,3	0,89 ^ε	1,44 ^β	0,78	0,62 ^{στ}	0,62 ^{στ}
- Αστικές Περιοχές	1,52 ^α	1,21	0,84 ^ε	1,29 ^β	0,76	0,59 ^{στ}	0,59 ^{στ}
- Αγροτικές Περιοχές	2,08 ^α	1,36	1,02 ^ε	1,59 ^β	0,82	0,68 ^{στ}	0,68 ^{στ}

α Αναφέρεται στην Απογραφή του 1946

β Αναφέρεται στην Απογραφή του 1960

γ Αναφέρεται στην Απογραφή του 1960 και αφορά μόνο τις αστικές περιοχές

δ Αναφέρεται στην Απογραφή Οικήσεων του 1976

ε Αναφέρεται στην Έρευνα Εισοδημάτων και Δαπανών Νοικοκυριών 1971, η οποία έχει καλύψει μόνο ελληνοκυπριακά νοικοκυριά

στ Αναφέρεται στην Έρευνα Οικογενειακών Προβλεπομένων του 1996/97

ζ Το στοιχείο αυτό δεν συμπεριλήφθηκε στην πρόσφατη Έρευνα Πληθυσμού του 1992, διότι είναι γνωστό ότι όλες οι κατοικίες είναι συνδεδεμένες με ηλεκτρισμό.

Δαπάνη του Ακαθάριστου Εγχωρίου Προϊόντος

	1997 (1997/78)	1998 (1998/97)	1999 (1999/98) (Εκτ.)	2000 (2000/99) (Προβλ.)	(1998/61)
Πραγματικός Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης της Ιδιωτικής Κατανάλωσης (%)	5.7 ^α	9.1 ^α	2.0 ^α	4.5 ^α	5.5 ^α
Πραγματικός Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης της Δημόσιας Κατανάλωσης (%) (Εξαιρ. των εισαγωγών αμυντικού εξοπλισμού)	5.3 ^α	3.6 ^α	4.1 ^α	2.0 ^α	4.3 ^α
Πραγματικός Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης των Πάγιων Επενδύσεων (%) ^α	3.3 ^α	2.4 ^α	-1.9 ^α	1.7 ^α	4.1 ^α
Εγχώριες Αποταμιεύσεις / Α.Ε.Π. (%)	15.1	12.2	15.5	16.0	-
Πάγιες Επενδύσεις / Α.Ε.Π. (%) ^α	19.0	18.5	17.5	16.9	-
Κατανομή των Πάγιων Επενδύσεων κατά Φορέα (%)					
- Ιδιωτικές	78.2	71.0	67.4	71.2	-
- Δημόσιες	21.8	29.0	32.6	28.8	-
Κυβερνητικές	12.9	14.4	17.7	17.6	-
Επενδύσεις σε Κατοσκευές / Πάγιες Επενδύσεις (%) ^β	68.0	66.5	67.1	67.1	-
Επενδύσεις σε Μηχανήματα / Πάγιες Μηχανήματα (%) ^β	26.7	26.8	26.2	26.2	-
Αναλογία Αλλαγής Κεφαλαίου - Αλλαγής Παραγωγής ^{βδ}	4.6				5.0
Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών / Α.Ε.Π. (%) - Εξωτερική Ζήτηση	47.0	43.6	45.0	45.6	-
Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών / Α.Ε.Π. (%) - Εξωτερική Προσφορά (Εξαιρουμένης της άμυνας και της αγοράς αεροσκαφών)	50.1	48.9	47.5	48.1	-

α Ο ρυθμός αύξησης αναφέρεται στην περίοδο που παρουσιάζεται σε παρένθεση

β Δεν περιλαμβάνονται οι αμυντικές αεροσκάφια από τις Κυπριακές Αερογραμμές το 1978 και το 1993 αξίας £10.3 εκ. και £17.4 εκ. σε τρεχούσες τιμές και £9.6 εκ. και £12.7 εκ. σε σταθερές τιμές του 1980=85

γ Αναφέρεται στο 1954

δ Η αναλογία Αλλαγής Κεφαλαίου - Αλλαγής Παραγωγής είναι ένας δείκτης που χρησιμοποιείται ευρέως και αντικατοπτρίζει την παραγωγικότητα των επενδύσεων. Υπολογίζεται με τη διαίρεση του ποσοστού των πάγιων επενδύσεων στο Α.Ε.Π. με την πραγματική αύξηση του Α.Ε.Π. Μείωση της αναλογίας υποδηλώνει ψηλότερη αποδοτικότητα της νέας κεφαλαιουχικής δαπάνης

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΑΕΠ κατά Τομέα Οικονομικής Δραστηριότητας, 1995-2000, Ξεκ.

(σε σταθερές τιμές του 1995)

	1995	1996	1997	1998	1999 (Εκτ.)	2000 (Προβλ.)
Πρωτογενείς Τομείς	210,7	209,3	185,0	197,4	211,0	196,7
Γεωργία κ.λ.π	191,0	188,2	162,9	173,0	185,9	171,0
Αλιεία	8,5	9,5	10,3	10,7	10,9	11,3
Μεταλλεία και Λατομεία	11,2	11,6	11,8	13,7	14,2	14,3
Δευτερογενείς Τομείς	885,8	883,1	873,0	884,3	888,3	902,3
Μεταποίηση	469,2	462,1	463,9	469,0	469,9	474,6
Ηλεκτρισμός κ.λ.π.	82,2	87,4	88,4	95,7	102,0	108,1
Κατασκευές	334,4	333,6	320,7	319,6	316,4	319,6
Τριτογενείς Τομείς	2.651,4	2.725,5	2.847,6	3.021,5	3.189,8	3.390,7
Χονδρικό & Λιανικό Εμπόριο	517,4	525,8	529,8	558,2	560,3	579,9
Εστιατόρια και Ξενοδοχεία	338,4	328,7	350,2	371,5	401,7	433,8
Μεταφορές, Επικοινωνίες	317,1	331,4	350,6	381,2	394,3	419,6
Μεταφορές	233,0	234,1	239,4	252,6	248,9	253,9
Επικοινωνίες	84,1	97,3	111,2	128,6	145,4	165,8
Ενδιάμεσοι Χρηματοπιστωτικοί						
Όργανισμοί	197,4	205,1	223,6	240,9	303,5	355,1
Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας,						
Εκμίσθωση και Επιχειρηματικές						
Δραστηριότητες	502,6	525,1	543,9	578,5	599,4	638,4
Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας	81,3	86,0	74,9	78,7	81,0	-
Εκμίσθωση Ιδιοκτητών Ακινήτων	155,5	160,7	166,4	171,1	175,8	-
Εκμίσθωση Μηχανημάτων						
και Εξοπλισμού	14,9	16,5	17,6	19,2	21,1	-
Πληροφορική και Συναφείς						
Δραστηριότητες	7,2	7,3	9,2	10,2	10,8	-
Έρευνα και Ανάπτυξη	3,7	3,5	3,9	3,8	3,9	-
Δημόσιος Τομέας	3,7	3,5	3,9	3,8	3,9	-
Ιδιωτικός Τομέας						
Άλλες Επιχειρηματικές						
Δραστηριότητες	112,1	121,5	128,1	143,7	148,2	-
Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα	328,2	339,4	353,1	370,3	385,4	393,1
Εκπαίδευση	177,8	182,8	190,4	198,6	207,6	214,3
Δημόσιος Τομέας	128,7	132,1	136,0	142,7	149,1	152,8
Ιδιωτικός Τομέας	49,1	50,7	54,4	55,9	58,5	61,4
Υγεία και Κοινωνική Μέριμνα	125,5	128,2	131,9	135,4	138,8	142,6
Δημόσιος Τομέας	61,6	62,9	63,8	65,0	66,7	68,4
Ιδιωτικός Τομέας	63,9	65,3	68,1	70,4	72,1	74,3
Άλλες Δραστηριότητες Παροχής						
Υπηρεσιών Υπέρ του Κοινωνικού						
Συνόλου	132,7	139,9	151,8	162,4	172,0	184,0
Ιδιωτικά Νοικοκυριά που Απασχολούν						
Οικιακό Προσωπικό	14,3	19,1	22,3	24,5	26,8	29,9
Σύνολο Ακαθάριστη Προστιθέμενης						
Αξίας	3.747,9	3.817,9	3.905,6	4.103,2	4.289,1	4.489,7
Μείον: Τεκμ. Τραπεζικές Επιβαρύνσεις	121,6	131,3	139,8	151,6	170,7	199,7
Συν. Εισαγωγικοί Δασμοί						
Συν. Φόρος Προστιθέμενης Αξίας	377,6	393,4	409,8	434,1	464,7	507,5
ΑΕΠ σε τιμές αγοράς	4.003,9	4.080,0	4.156	4.385,7	4.583,1	4.797,5

Άλλοι Δείκτες

	1950	1961	1973	1975	1978	1995	1998
Αριθμός Προσώπων ανά Αυτοκίνητο Ιδιωτικής Χρήσης (με άδεια κυκλοφορίας)	μ.δ.	22 ^α	6	5,9	5,9	2,8	2,4
Κύριες Τηλεφωνικές Γραμμές ανά 100 Άτομα	μ.δ.	μ.δ.	7	8	11	52	61
Ποσοστό Νοικοκυριών που διαθέτουν Τηλεόραση (%)	μ.δ.	μ.δ.	49 ^β	μ.δ.	μ.δ.	95,4 ^γ	97,1 ^δ
Ποσοστό Νοικοκυριών που διαθέτουν Πλυντήριο Ρούχων (%)	μ.δ.	μ.δ.	28 ^β	μ.δ.	μ.δ.	84,4 ^γ	90,6 ^δ
Ποσοστό Νοικοκυριών που διαθέτουν Ψυγείο (%)	μ.δ.	μ.δ.	78 ^β	μ.δ.	μ.δ.	99,0 ^γ	99,0 ^δ
Μέσος Όρος Κατανάλωσης Ηλεκτρισμού ανά Κάτοικο (κιλοβατώρες)	μ.δ.	311 ^α	1028	946	1265	3136	3983

α Αναφέρεται στο 1960.

β Αναφέρεται στην Έρευνα Εισοδημάτων και Δαπανών Νοικοκυριών 1970-71.

γ Αναφέρεται στην Έρευνα Εισοδημάτων και Δαπανών Νοικοκυριών 1990-91.

δ Αναφέρεται στην Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 1996-97.

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΣΤΗΚΑΝ
ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΟΝΕ)

	Μέσος όρος των τριών κρατών με τις καλύτερες επιδόσεις ¹ το 1999	Κύπρος 1999 (%)
Πληθωρισμός	Να μην υπερβαίνει κατά 1,5% μονάδα το μέσο όρο των τριών κρατών-μελών με το χαμηλότερο δείκτη πληθωρισμού (αποδεκτό όριο) (%)	0,7 ² (2,2) ² 1,7 ²
Μακροπρόθεσμα Επιτόκια	Το μακροπρόθεσμο επιτόκιο θα πρέπει να διαμορφώνεται ελεύθερα και δεν πρέπει να υπερβαίνει πέραν των 2% μονάδων το μέσο όρο των τριών κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις στη σταθερότητα τιμών (αποδεκτό όριο) (%)	4,8 (6,8) 7,0 ³
Δημοσιονομικό Έλλειμμα	<3% του Α.Ε.Π.	4,5
Δημόσιο Χρέος	<60% του Α.Ε.Π.	62,1 ⁴
Σταθερότητα Νομίσματος	Συμμετοχή στο Ε.Ν.Σ. και στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, χωρίς υποτίμηση του νομίσματος κατά τα δύο τελευταία χρόνια	Δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση της Κύπρου

1 Οι τρεις χώρες μέλη της ΕΕ με τις καλύτερες επιδόσεις στον τομέα της σταθερότητας των τιμών ήταν η Σουηδία, η Γερμανία και η Αυστρία.

2 Πρόκειται για τον δείκτη λιανικών τιμών.

3 Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι τα επιτόκια δε διαμορφώνονται ελεύθερα.

4 Συμπεριλαμβανομένου του βραχυπρόθεσμου χρέους και εξαιρουμένου του ενδοκυβερνητικού χρέους.

Διάρθρωση Γραφείου Προγραμματισμού

Γενικός Διευθυντής

Υπηρεσία Οικονομικού Προγραμματισμού

Υπηρεσία Οικονομικού Συντονισμού

Διεύθυνση Μακροοικονομικής Πολιτικής, Ερευνών και Μελετών	Διεύθυνση Τομεακής Οικονομικής Πολιτικής, Μελετών και Αξιολόγησης Έργων Ανάπτυξης	Διεύθυνση Οικονομικών Σχέσεων με Ευρωπαϊκή Ένωση	Διεύθυνση Προϋπολογισμού Ανάπτυξης	Διεύθυνση Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Γενικής Διοίκησης
<p>Ετοιμασία του μακροοικονομικού μέρους και σύνθεση των Μεσοπρόθεσμων και Μικροπρόθεσμων Στρατηγικών Σχεδίων Ανάπτυξης</p> <p>Ετήσια αξιολόγηση της προόδου και ετοιμασία εξειδικευμένων μελετών και εισηγήσεων πολιτικής σε μακροοικονομικά θέματα.</p> <p>Ετοιμασία μοντέλων για την κυπριακή οικονομία για σκοπούς πρόβλεψης και εκτίμησης επιπτώσεων μέτρων πολιτικής.</p> <p>Ετοιμασία έκδοσης ετήσιων εντύπων (Οικονομική Ανασκόπηση, Οικονομικοί και Κοινωνικοί Δείκτες).</p>	<ul style="list-style-type: none"> (i) Ετοιμασία του τομεακού μέρους των Σχεδίων Ανάπτυξης. (ii) Ετήσια αξιολόγηση της προόδου σε κάθε τομέα οικονομικής δραστηριότητας και υποβολή εισηγήσεων για νέα πολιτική, μέτρα και έργα. (iii) Οικονομική αξιολόγηση έργων και αναπτυξιακών προγραμμάτων και διαμόρφωση τομεακής οικονομικής πολιτικής. (iv) Καταρτισμός και ιεράρχηση σύμφωνα με προτεραιότητες των έργων του Προϋπολογισμού Ανάπτυξης. 	<ul style="list-style-type: none"> (i) Παρακολούθηση των εξελίξεων στην Ε.Ε. και αξιολόγηση των επιπτώσεων πάνω στην κυπριακή οικονομία από την πορεία εναρμόνισης και μελλοντική πλήρη ένταξη. (ii) Ετοιμασία μελετών, θέσεων πολιτικής και εισηγήσεων ως προς την ενταξιακή πορεία της Κύπρου. (iii) Μεσοπρόθεσμος προγραμματισμός των αναγκαίων ενεργειών για προώθηση της ενταξιακής πορείας στα πλαίσια των Σχεδίων Ανάπτυξης. (iv) Συντονισμός της συμμεταχής της Κύπρου στα Κοινοτικά Προγράμματα. (v) Εσωτερικός συντονισμός σε τεχνοκρατικό επίπεδο της προετοιμασίας στα πλαίσια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την ΕΕ όπως επίσης προώθηση και παρακολούθηση της πορείας εναρμόνισης με το Κοινοτικό Κεκτημένο. 	<ul style="list-style-type: none"> (i) Καταρτισμός και παρακολούθηση της εφαρμογής του ετήσιου Προϋπολογισμού Ανάπτυξης. (ii) Αξιολόγηση των αναπτυξιακών και επενδυτικών προγραμμάτων των Ημικρατικών Οργανισμών σε συνεργασία με το Τμήμα Προγραμματισμού. (iii) Ετοιμασία εκθέσεων με εισηγήσεις για άρση κωλυμάτων στην επίτευξη των διαφόρων σκοπών και στόχων των δημόσιων αναπτυξιακών προγραμμάτων. (iv) Συντονισμός της εκτέλεσης των αναπτυξιακών προγραμμάτων/έργων των διαφόρων Υπουργείων/Τμημάτων / Υπηρεσιών και Ημικρατικών Οργανισμών. 	<ul style="list-style-type: none"> (i) Ετοιμασία αιτήσεων για εξασφάλιση τεχνικής και οικονομικής βοήθειας προς την Κύπρο υπό τη μορφή υπηρεσιών εμπειρογνομόνων, υποτροφιών, πιστώσεων κλπ. (ii) Συντονισμός της εξασφάλισης και αξιοποίησης της ξένης τεχνικής βοήθειας και παρακολούθηση της προόδου στην εφαρμογή των εγκεκριμένων σχεδίων/προγραμμάτων. (iii) Συντονισμός της εργασίας σχετικά με τη σύγκληση Μικτών Διακυβερνητικών Επιτροπών τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό καθώς και της εργασίας για συνομολόγηση Συμφωνιών για την Αμοιβαία Προώθηση και Προστασία των Επενδύσεων. (iv) Ετοιμασία, συντονισμός και παρακολούθηση Σχεδίων Τεχνικής Βοήθειας από την Κύπρο προς Ξένες Χώρες. (v) Παρακολούθηση της εφαρμογής Προγραμμάτων και Τεχνικής Βοήθειας της Ε.Ε. που συμμετέχει η Κύπρος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γραφείο Προγραμματισμού, **“Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1999 – 2003”**, Λευκωσία.
- Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, **« Κύπρος »**, Λευκωσία 2000.
- Χριστοφόρου Σκεύη, **« Τουριστικοί πόροι επαρχίας Λεμεσού »**, Καλαμάτα 2001.
- Επαμεινώνδας Ε. Πανάς, **« Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα »**, Εκδόσεις GUTENBERG, Αθήνα 1995.
- Κωστής Χατζημικάλης, **« Περιφερειακή Ανάπτυξη και Πολιτική »**, Εξαντάς εκδοτική ΑΕ, Αθήνα 1992.
- Δρ. Λεωνίδας Α. Παπακωνσταντινίδης, **« Στρατηγική της Τοπικής Ανάπτυξης »**, Καλαμάτα 1998.
- Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης- Επιστημονική Επετηρίδα, Σημειώσεις στο μάθημα **« Εφαρμογή Σχεδίων Περιφερειακής Ανάπτυξης »**, Αθήνα 1992.
- Κώστας και Αλεξία Τζωρτζάκη, **« Μάρκετινγκ Μάνατζμεντ »**, Εκδόσεις Rosili, Αθήνα 1996.
- Σπιλάνης Γιάννης, **« Περιφερειακός Οικονομικός Σχεδιασμός και Περιβάλλον »**, Εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1996.

- Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού, « **Κύπρος**», Λευκωσία 1999.
- Κυπριακή Δημοκρατία, «**Ετήσια Έκθεση του Υπουργείου Εσωτερικών 1999-2000**», Λευκωσία 2001.
- Γραφείο Προγραμματισμού, «**Οικονομική Ανασκόπηση 1999**», Λευκωσία 2000.
- Γραφείο Προγραμματισμού, «**Οικονομικοί και Κοινωνικοί Δείκτες 1999**», Λευκωσία 2000.
- Στατιστικά στοιχεία Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού.
- Στατιστικά στοιχεία Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου.
- www.europa.eu.gr